

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

KPSS-AGS

KODLAMALARLA HARİTALARLA

TARİH

Özeti

TARİHİN KODLARI

VİDEO ANLATIM

İçindekiler

İslamiyet Öncesi Türk Tarihi	1
Türk İslam Tarihi	11
Türkiye Tarihi	25
Osmanlı Kültür ve Uygarlığı	30
Osmanlı Kuruluş Dönemi	41
Osmanlı Yükselme Dönemi	46
Osmanlı Duraklama Dönemi	52
Osmanlı Gerileme Dönemi	55
Osmanlı Dağılma Dönemi	58
XX. Yüzyıl Başlarında Osmanlı Devleti	65
Mondros Ateşkes Antlaşması ve Cemiyetler	75
İşgallerin Başlaması ve Millî Mücadele Hazırlık Dönemi	77
I.TBMM ve Sevr Barış Antlaşması	80
Millî Mücadele Muharebeler Dönemi	83
Lozan Barış Antlaşması	91
Atatürk Dönemi İç Politika	93
Atatürk İlkeleri	94
Atatürkçülük ve Türk İnkılabı	95
Atatürk Dönemi Dış Politika	104
Çağdaş Türk ve Dünya Tarihi	105

Wamberi: Türemek
Kaşgarlı Mahmut: Olgunluk çağı
Ziya Gökalp: Kanun ve nizam sahibi
Çin kaynakları: Miğfer
Doerfer: Devlete bağlı halk
Uygur kaynakları: Güç, kuvvet

Anav: En eski kültür çevresi
Afanesyevo: Türklerin en eski kültür merkezi
Karasuk: Demir madeni ilk kez işlendi.
Kelteminar: Yerleşik yaşam izleri var.
Andronova: En geniş alana yayılan kültür çevresi
Tagar: En gelişmiş kültür çevresi

Türk adı Türkiye tabiri

Çin kaynakları (Türk tabiri)
Bizans kaynakları (Türkiye tabiri)
Kırsal Türk Devleti (Türk adı)
Kırsal Türk Devleti (Türk adı)

Türk Kelimesinin Anlamı

TÜRK

Konargöçer Yaşam

Hayvan ürünlerine dayalı **ticaret**
Ordu-millet anlayışı
Sözlü hukuk kuralları (töre)
Kısa süreli hapis cezaları
Sosyal sınıf ayrımı yok
Dokumacılık gelişmiş
Taşınabilir sanat eserleri

Orta Asya Kültür Merkezleri

Orta Asya Türk Göçleri

Nedenleri

İklim değişikliği
Nüfus artışı
Boylar arası mücadele
Moğol ve Çin baskısı
Boyların birbirine bağlılığı
Bağımsız yaşama arzusu

Sonuçları

Türk tarihinin incelenmesi zorlaştı
Farklı coğrafyalarda Türk devletleri kuruldu
Türk dili ve dini etkileşim yaşadı

İSKİTLER

Karadeniz'in kuzeyi

Bilinen ilk Türk topluluğu

Yunanlar: İskit - İran: Saka

Alp Er Tunga (Afrasiyab)

Firdevsi-Şehname

Anadoluya akın

Tomris Hatun

Amazon (Kadın Savaşçı)

At, koşum takımları, tekerlek, ceket,

pantolon, kemer, üzenği

Hayvan Üslubu

Yakut Türkleri

Şu Destanı

ASYA HUN DEVLETİ

Teşkilatlı ilk Türk devleti

Ötüken

Teoman (Şan-yü, Tan-hu)

Çin ile mücadele

Mete Han (Mao-Dun)

Çin'in vergiye bağlanması

Türk devlet teşkilatlanması

İkili teşkilat

Isık çalan ok

İlk düzenli ordu (Onlu Sistem)

Vatan sevgisi

Ki-ok

Çinli prensesle evlenme geleneği

Hohanyeh

Çin'e bağlanalım

Çi-çi

Çin'e bağlanmak gülünç ve utanç verici

KAVİMLER GÖÇÜ

375

Kavimler Göçü'nün Nedenleri

Çin baskısı
Asya Hun Devleti'nin
zayıflaması
Ekonomik sıkıntılar
Bağımsız yaşama duygusu

Kavimler Göçü'nün Sonuçları

Orta Çağ başlamıştır.
Roma ikiye ayrılmıştır.
Feodalite (derebeylik) yaygınlaşmıştır.
Kilise güç kazanmıştır.
Skolastik düşünce yaygınlaşmıştır.
Hristiyanlık yayılmıştır.
Avrupa Hun Devleti kurulmuştur.

AVRUPA HUN DEVLETİ

Avrupa'da kurulan İlk Türk devleti

Balamir - Uldiz - Karaton - Rua - Attila + Bleda

Devletin
kurucusu

Anadolu'ya
ilk Türk akını

En parlak dönem
Tanrının Kırbağı - Etzel
Nibelungen Destanı
Doğu Roma ile mücadele
Margus ve Anatolios Antlaşması
Batı Roma Seferi
Papa I. Leo ile görüşme

İ H SAN ABİ

Sibirler

Hunlar (Avrupa)

İskitler

I. KÖK TÜRK DEVLETİ (MS. 552-659)

Ötüken
Bumin Kağan
Avarlara son verilmesi
Mu-Kan Kağan
En parlak dönem
İstemi Yabgu
Batı kanadının yöneticisi
Sasanilerle iş birliği
Akhunların yıkılması
Bizans'la işbirliği
Sasanilerle mücadele
Bizans'a elçilik heyeti
Ta-po Kağan
Tek başına Budizm'e tapan
Tardu
Yedi İklimin Yedi Irkın hükümdarı
İşbara Kağan
Çinlilerin Türk töresinden
vazgeçilmesi isteğinin
reddedilmesi
582 - Doğu-Batı Köktürkler
olarak ikiye ayrılma

Bak **AGA**

Kodlama

Esaret Dönemi

630-680 yılları
Yaklaşık 50 yıl Çin egemenliği
Kür Şad Ayaklanması
Kutluk İsyanı

Kurtuluş Savaşı verilmesi
Kutluk (İlteriş) Kağan
Vezir Tönyukuk (Apa Tarkan)
Kapgan Kağan
En parlak dönemlerden
Otuz Boyun Kağanı
İnel Kağan
Kültigin tarafından indirilmesi
Bilge Kağan
Orhun Kitabeleri
Karluk, Basmil,
Uygur ittifakınca son verilmesi

II. KÖK TÜRK DEVLETİ (MS. 682-744)

Köktürklerin Genel Özellikleri

Orhun Kitabeleri
Ergenekon Destanı
Bozkurt Destanı
Çin-Bizans-Sasanilerle
mücadele
İkili teşkilat sistemi
Orhun alfabesi
Tötö sulama kanalı
Posta teşkilatı
Bizans'la diplomatik
ilişkiler

malarla Haritalarla Tarih Özeti

Doğu ve Batı Kök Türk devletlerini ayıran sınır

Çin Seddi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

UK!

UYGURLAR (MS. 552-659)

Kodlama

Parçalanma

Mani Dini

Uygurların Genel Özellikleri

Kutluk Devleti'ne son verilmesi

Kutluk Bilge Kül Kağan

Ötüken-Ordubalıg

Moyen-Çur

En parlak dönem

Bögü Kağan

Manihaizm - Resmî din

Vezir Baga Tarkan

Kırgızların son vermesi

Uygur Devleti'nin Yıkılması

Kansu Uygur Devleti

(Sarı Uygurlar)

Doğu Türkistan Uygur

Devleti

(Turfan Uygurları)

Yerleşik hayat

İlk Türk şehirleri

Sur yapımı

İlk din değiştiren

Mimari - **Türk Üçgeni**

Kubbe kullanımı

Uygur Alfabesi

Matbaa - Kağıt

Kütüphane - Ciltçilik

Örgün eğitim

Türklerde bankacılık

Törenin yazılı hale gelmesi

Minyatür-Çini-Fresk

Orta Oyunu

Türeyiş Destanı

Göç Destanı

Diğer Türk Devletleri

Avrupa'ya Göç Eden Türk Devletleri

MACARLAR

- Arpad - Bilinen ilk hükümdarı
- İlk Türkoloji Enstitüsünü kurdular.
- Türk Kurultayı düzenlemişlerdir.

AVARLAR

- Hem Asya'da Hem Avrupa'da devlet kurdular.
- Sasanilerle İstanbul'u kuşattılar.
- Balkanların Slavlaşmasına yol açtılar.
- Üzenginin Avrupa'ya taşındılar.

HAZARLAR

- Hazar Barış Çağı dönemi yaşattılar.
- Musevilik dinini kabul ettiler.
- Kürk Yolu ticareti
- Hz. Osman'la savaş (O-HA)
- Orduda paralı askerlik Kağan - Bek yönetimi var

PEÇENEKLER

- Boy şeklinde örgütlenmişlerdir.
- Rusların güneye inmesine engel oldular.
- Bizans'la paralı askerlik yaptılar.
- Malazgirt Savaşı'nda taraf değiştirmişlerdir.

SİBİRLER

- Sibar: "Yol değiştiren" anlamına gelir.
- Sibirya'ya adını veren Türk topluluğudur.
- Anadolu'ya akın yaptılar.

KIPÇAKLAR

- "Sarımtrak, sarı saçlı" anlamına gelir.
- Altın Orda Devleti'nin Türkleşmesi'ne yol açtılar.
- Codex Cumanicus Türkçe, Latince, Farsça sözlük hazırladılar.

UZLAR

- Oğuzların Hristiyan olan koludur.
- Bizans'ta paralı asker olarak görev aldılar.
- Romanya-Dobruca-Gagavuz Türkleri

BULGARLAR

- Kubrat devletin kurucusu
- Tuna Bulgarları
- Çar ünvanı
- İstanbul kuşatması
- Boris Han-Hristiyanlık
- İtil (Volga) Bulgarları
- Almış Han - İslamiyet
- İbn Fedlan seyahatname-sinde bahseder.

OĞUZLAR

- Oğuz: "Boylar, kabileler, kalabalık"
- 24 boydan oluşmuştur.
- Büyük Selçuklu, Türkiye Selçuklu ve Osmanlı gibi devletleri kurdular.

KİMEKLER

- Köktürk Devleti'nin yıkılmasından sonra bağımsızlıklarını kazandılar.
- Ülke 11 ile ayrılmış, "tutug" denilen valiler tarafından yönetilmiştir.

AKHUNLAR (EFTALİTLER)

- Afganistan bölgesinde kurulan Hun devleti

KIRGIZLAR

- Ötüken merkezli son Türk devletidir.
- Uygurları yıktılar (UK).
- Manas Destanı
- Yenisey Yazıtları
- Cengiz Han'a itaat eden ilk Türk topluluğudur.

TÜRGİŞLER

- Baga Tarkan kurucusudur.
- Adına para bastıran ilk Türk devletidir.
- Yerleşik hayata geçen ikinci Türk devletidir.
- Emevîlerle (ET'TEN DUVAR) savaşmışlardır.

KARLUKLULAR

- İslamiyet'i kabul eden ilk Türk devletidir.
- Karahanlıların kurulmasında etkili oldular.
- 751 Talas Savaşı'nda Araplarla birlikte Çinlilere karşı savaşmışlardır.

TABGAÇLAR

- Çin bölgesinde varlık gösteren Hun devletidir.

Kut Anlayışı

Veraset anlayışı
İl anlayışı
Türk cihan
hâkimiyeti anlayışı
Orun ülüş meselesi

HÜKÜMDAR (KAĞAN)

Töre koyabilir.
Kurultaya başkanlık eder.
Orduyu komuta eder.
ÜNVANLAR: Han, hakan,
şanyü, tanhu, ilteber,
idikut, ilteriş, erkin...
SEMBOLLER: Örgin,
nevbet, otağ, kotuz, tuğ,
yay, kılıç, kemer (kur),
ordu, toy...

HATUN (KATUN)

Gerektiğinde **devlet reisliği** yapar.
Elçi kabul edebilir.
Kurultaya katılır.
Naiplik edebilir.
TİĞİN (ELİĞ)
Hükümdarların erkek
çocuğu
Eğitmenleri: Ataman, İnal,
İnanç

KURULTAY

Danışma meclisi
Kağan / Aygucı başkan
Üyeleri - Toygun
Hakan
Hatun
Hanedan Mensupları
Hükûmet üyeleri
Boy beyleri
Bağlı devlet yöneticileri

HÜKÜMET (AYUKİ)

Başındaki kişi: Aygucı
Buyruk: Bakan
Ağıllı: Hazine görevlisi
Todun: Vergi memuru
Tutuk: Askerî vali
İKİLİ TEŞKİLAT
Ülkenin doğu-batı şeklinde
ikiye ayrılması
Kağan - Yabgu
Federal yönetim anlayışı
Devletin kısa ömürlü olması

Kut (Siyasi Güç)
Ülög (Ülüş) (Ekonomik güç)
Küğ (Askerî güç)

ŞAD
Hanedan üyesi olan
vali/komutan

Görevleri
Hakanı seçmek
Genel politikayı belirlemek
Töre koymak
Yargılama yapmak
Atalar mağarasında dini
törene katılmak

Türklerde Ordu

Sosyal-Ekonomik Yaşam

Din ve İnanış

Yazı-Dil-Edebiyat

Ordu-millet anlayışı
Mete Han - Onlu sistem
 Isık çalan ok
 Yelme (Keşif birliği)
 Böri (Muhafız birliği)

TOPLUM YAPISI

İl (devlet)
 Budun (Millet)
 Urug (Aile birliği)
 Oguş (aile)

Konargöçer yaşam
 Hayvancılık
 İpek ve Kürk Yolu ticareti
 Kamdu: Bez para
 Yarmak: Madeni para
 Çav: Kağıt para
 Baga Tarkan: Adına para
 bastıran
 Uygurlarda **bankacılık**

HUKUK (TÖRE)

Sözlü hukuk kurallarıdır.
 Kağanın oluşturduğu töreler
 Kurultayda oluşturulan töreler
 Örf ve adetten oluşan töreler

TÖRENİN DEĞİŞMEYEN KURALLARI

Könilik
 (Adalet)

Tüzlük
 (Eşitlik)

Kişilik
 (İnsanlık)

Yer-Su inancı
 Atalar Kültü
 Gök Tanrı İnancı
 Şamanizm
 Manihaizm
 Uçmağ-tamu
 Balbal
 Yuğ
 Sagu
 Burkan

Sözlü Edebiyat

Sav (atasözü)

Sagu (ağıt)

Koşuk (Coşuklu şiir)

Destanlar

Alp Er Tunga, Şu (İskitler)
 Oğuz Kağan Destanı (**Asya Hun**)
 Ergenekon, Bozkurt Destanı
 (**Kök Türkler**)
 Türeyiş, Göç Destanı (**Uygurlar**)
 Manas Destanı (**Kırgızlar**)

Yazılı Edebiyat

YENİSEY YAZITLARI

Kırgızlara ait
 Orhun alfabesi ile
 yazılmıştır

ORHUN YAZITLARI

II. Kök Türk Devleti
 Bilge Kağan, Kültigin,
 Tonyukuk
 Türk tarihinin ilk millî
 yazıtı

İlk okunan kelime:
 Tengri

UYGUR KAYNAKLARI

Karabalgasun Yazıtı
 Şine Usu Yazıtı
 Prens Kalyanamkara ve
 Papamkara Hikâyesi
 Altın Yaruk
 Sekiz Yükmek
 Taryat Yazıtı

TÜRKLERİN KULLANDIĞI ALFABELER

Orhun Alfabetesi
Uygur Alfabetesi
Soğd Alfabetesi
İbrani Halifesi
Kiril Alfabetesi
Arap Alfabetesi
Latin Alfabetesi

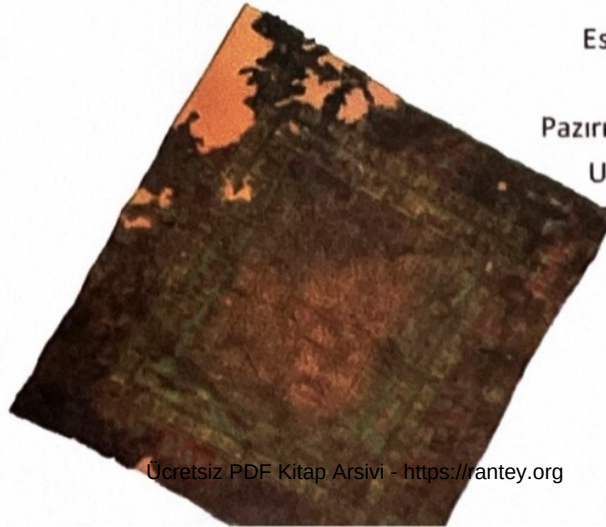
EĞİTİM VE BİLİM

Hunnlarda **askeri eğitim**
Kök Türkler - **alfabe**
Uygurlarda **örgün eğitim**
Kengeş, Keneşçi, Tayanç
TİD 120 Kodlu Tıp Kitabı
Çiçek hastalığına karşı aşı
Hekim: Otacı, emçi
Astronomi - Takvim
Misk otuyla tedavi

TÜRKLERİN KUNDIĞI TAKVİMLER

On İki Hayvanlı Türk Takvimi
Hicri Takvim
Celali Takvim
Rumi Takvim
Miladi Takvim

TÜRKLERDE SANAT

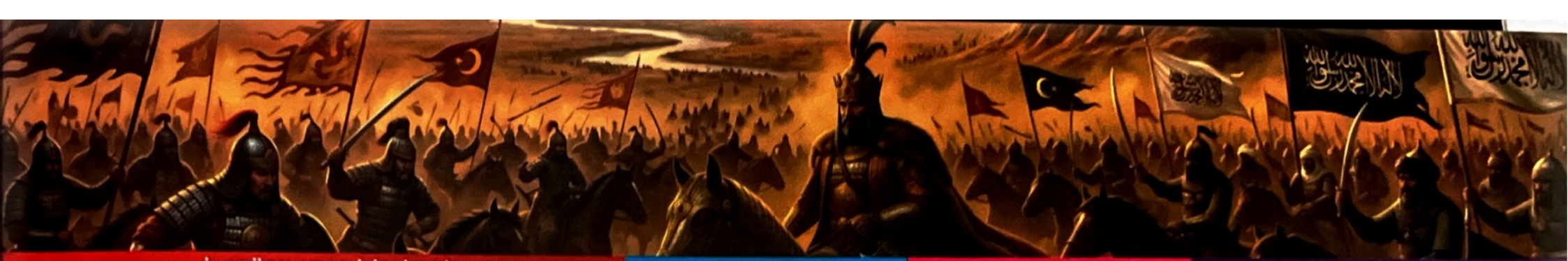
Konargöçer yaşam
Taşınabilir sanat eserleri
Dokumacılık
Maden işlemeciliği
Hayvan Üslubu
Balbal (Heykel)
Kurganlar
Esik Kurganı - **Altın Elbiseli**
Adam Zırhı
Pazırık Kurganı - **İlk düğümlü halı**
Uygurlar - **Yerleşik Yaşam**
Tapınak mimarisi
Türk Üçgeni
Minyatür, Çini, Fresk
Lotus Çiçeği
Bedizci: Ressam

TÜRKLERDE SPOR

Okçuluk
Mızrak
Cirit
Gökbörü
Kızbörü
Tepük
Mangala

İLK TÜRK ARAP İLİŞKİLERİ

Kubbet'ül Türki

Hiz. Muhammed'in Hendek Savaşı'nda kullandığı
Türk çadırı

Hiz. Ömer Dönemi

Türklerle Müslümanların ilk kez komşu olması
(Nihavent Savaşı)

Hiz. Osman Dönemi Müslüman Araplarla ilk kez
savaşılması
(O-HA)
(Hazarlar-Belencer Savaşı)

Emeviler Dönemi

Mevall (Arap ırkçılığı) politikası
Emevi - Türgiş mücadelesi
(ET'ten duvar)
(Türgişler-Haristan Savaşı)

Abbasiler Dönemi

Ümmetçilik

Türkler için **Avasım** ve **Samarra** şehirlerinin kurulması

TALAS SAVAŞI

751

Çin & Araplar + Türkler

Karluklar Çinlilere karşı Müslüman
Araplarla işbirliği yaptı.

Çinliler yenildi. Çin'in
elindeki verimli tarım havzası
Türklerle geçti.

İslamiyet Türkler arasında yayıldı.

İlk Türk İslam Devletleri

İslamiyet'i kabul eden ilk Türk
topluluğu: Karluklar

İslamiyet'i kabul eden (Doğu
Avrupa'da) ilk Türk devleti: İtil
(Volga) Bulgarları

İslamiyet'i kabul eden
(Orta Asya'da) ilk Türk
devleti: Karahanlılar

Türk ve İslam İnancı

İslam Öncesi Türklerde İnaniş
Gök Tanrı İnancı

Hırsızlık, yalancılık, adaletsizlik
yasak

Uçmağ - Tamu inancı

Temizlik önemli

Farklı inanışlara hoşgörölü

Din adamları sınıfı yok

İslam İnaniş

Tek Allah inancı

Hırsızlık, yalancılık, adaletsizlik
günah

Ahiret inancı var

(Cennet-cehennem)

Temizlik imandan ayrıcalıklı din
adamları sınıfı yok

Farklı inanışlara hoşgörölü

KARAHANLILAR (840-1212)

Orta Asya'daki ilk Türk İslam devleti Boylar federasyonu:

Karluk+Yağma+Çiğil+Tuhsi

Yönetenler Türk,
yönetilenler Türk

Bilge Kül Kadir Han:

Devletin kurucusu

Satuk Buğra Han Zamanı:

İslamiyet'in resmi din olarak kabul edilmesi (Abdülkerim, El Mücahit, El Gazi)

Ebu Nasir Ahmed Han:

Abbasi Halifesi tarafından İslam Hükümdarı ilan edilen ilk Türk hükümdarı

Yusuf Kadir Han:

En parlak dönem

Gaznelilerle birlikte Samanoğulları Devleti'ne son vermişlerdir.

İkili teşkilat sistemini uygulamışlardır.

Merkezi otoritenin zayıflamasıyla devlet **DOĞU KARAHANLILAR** (Karahitaylar son verdi) ve **BATI KARAHANLILAR** (Harzemşahlar son verdi) olarak ikiye ayrılmıştır.

Semerkant'ta ilk Türk İslam medresesi Burslu öğrencilik sistemi

İlk ribat

İlk kervansaray

Bimarhane (Hastane)

Posta teşkilatı

Uygur alfabesi

Türk İslam edebiyatının ilk örnekleri

Yusuf Has Hacib

Kutadgu Bilig

Kaşgarlı Mahmut

Divan-ü Lügat'üt Türk

Edip Ahmed Yükneklî

Atabet-ül Hakayık

Ahmet Yesevi

Divan-ı Hikmet

GAZNELİLER (963-1187)

Başkent: Gazne Şehri

ALP TİĞİN

- Devletin kurucusudur.
- Samanoğullarının Herat valisi

GAZNELİ SULTAN MAHMUT

Devletin en parlak dönemi
Gazneli Mahmut Hindistan'a 17 sefer yapmıştır.
Günümüzdeki Afganistan, Bangladeş ve Pakistan devletlerinin temelleri Abbasî halifesini içine almasıyla "Sultan" kullanıma girmiştir.
hükümet

Gazneli Mahmut ile Karahanlı hükümdarı Yusuf Kadir Han arasında Büyük Selçuklu Devleti'ne karşı **Maveraünnehir Görüşmeleri** yapılmıştır.

Sultan Mesut Dönemi'nde Büyük Selçuklu Devleti arasında **DANDANAKAN SAVAŞI** yapılmıştır.
Gazneliler yenilmiş, yıkılma sürecine girmiş. **Büyük Selçuklu Devleti** resmen kurulmuş ve Horasan Bölgesi hâkimiyeti Selçuklulara geçmiştir.

Halifeyi Koruma Altına Alan Türk Devletleri

Gazneliler

Memlûkler

Büyük Selçuklu Devleti

Osmanlı bizzat halifeliği kullandı

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ (1040-1157)

Selçuklular - Oğuzlar - Üçoklar - Kınık Boyu

SELÇUK BEY

Arslan Yabgu'ya karşı
Karahanlı-Gazne ittifakı oluşmuştur.
Gazneli Mahmut tarafından **Kalincar Kalesi**'ne hapsedilmiştir.

ARSLAN YABGU

Devlete adını vermiştir.
Dukak'ın oğludur.
(Dukak Oğuz Yabgu Devleti'nde subaşı)
Oğuzlar Selçuk Bey liderliğinde Cent
şehri bölgesine gelerek **İslamiyet'i**
kabul etmiştir.

TUĞRUL BEY

Dandanakan Savaşı (1040)
Gazneliler & BSD
Horasan Bölgesi hâkimiyeti
Gazneliler yenildi - Yıkılma
süreci
BSD kazandı - Kurulma süreci

Pasinler Savaşı (1048)
Bizans & BSD
Anadolu hâkimiyeti için
yapılan ilk savaş
Bizans'a bağlı
GÜRCÜLERLE savaşıldı.
Gürcü Kralı Liparit esir
alındı.

Bağdat Seferi (1048)
Şii Büveyhoğullarına
karşı
Abbasi Halifesi baskıdan
kurtuldu.
"Doğu'nun ve Batı'nın
Sultanı" ünvanı

ALP ARSLAN

Ani Kalesi'nin Fethi
(1064)
"Asla zapt
olunamaz" denilen
Kars Ani Kalesi
fethedilmiştir.
(**Ebul Feth** ünvanı)

Kavurd İsyanı (1067)
Kirman meliki Kavurd isyan
etmiş, isyan bastırılmıştır.
(Kavurd: Alp Arslan'ın kardeşi)

Malazgirt Savaşı (1071)
Bizans & BSD Anadolu
hâkimiyeti
Romanos Diogenes -
Alp Arslan

BSD "turan taktiği" uyguladı.
Bizans yenildi.
Anadolu'nun kapısı Türklere açıldı.
"Kılıç Hakkı" uygulandı.
İlk Türk beylikleri kuruldu.

Alp Arslan Zamanı **Nizamülmülk**
vezirlik yaptı.
Nizamiye Medreseleri açıldı.

Türklerde denizcilik başladı.
Haçlı Seferleri başladı. Alp Arslan'a "**İslam**
Ülkelerinin Sultanı" ünvanı verildi.

MELİKŞAH

Başkent **İsfahan**'dan **Rey**'e taşındı.
Gürcistan, Kudüs, Suriye, Yemen, Aden
fethedildi.
En parlak dönemdir.

Kavurd İsyanı

Amcası Kavurd isyan etti.
Nizamülmülk'ün ısrarı ile idam edildi.

Batni Hareketi

Hasan Sabbah lideri
Melikşah Dönemi'nin en önemli iç
meselesidir.
İran-Kazvin Bölgesi-**Alamut Kalesi**
Şii Fatimilerin desteğini almıştır.
Fedailer yetiştirerek Selçukluya zarar
vermiştir.
1256 yılında **Hulagu Han (İlhanlılar)** son
vermiştir.

Celali Takvim

Ömer Hayyam öncülüğünde bir heyet
(Muzaffer İsfizari, Vasıfî) tarafından
Celaeddin Melikşah adına
hazırlanmıştır.

BÜYÜK SELÇUKLU DEVLETİ'NİN YIKILIŞ SÜRECİ

Melikşah'ın ölümünden sonra
Fetret Devri yaşanmıştır.

SENCER

Fetret devrine son vermiştir.

Katvan Savaşı (1141)

Karahitaylar & BSD

BSD yenildi-Yıkılma sürecine girdi.

Büyük Selçuklu Devleti'nin Yıkılma Nedenleri

Taht kavgaları

Abbasi Halifesi'nin eski gücüne kavuşmak
istemesi

Batnilerin yıkıcı faaliyetleri

Haçlı Seferlerinin etkisi

Oğuz İsyanı

Merkezi otoritenin bozulması

Atabeyliklerin bağımsızlık kazanması

Katvan Savaşı'nın kaybedilmesi

Büyük Selçuklu Devleti Toprakları Üzerinde Kurulan Devletler

MISIR'DA KURULAN TÜRK İSLAM DEVLETLERİ

TOLUNOĞULLARI (868-905)

Tevaif'ül Mülük devletidir.
Mısır'da kurulan ilk Türk İslam devletidir.
Kurucusu: Ahmet Bin Tolun
Başkent: Fustat (Kahire)
Abbasiler yıktı.
Sulama kanalları, bentler yaptılar.
Maristan-Hastane Eczane Bimarhane
Vezirlik yok

EYYUBİLER (1174-1250)

Kurucusu: Selahattin Eyyubi
Mısır'da Fatımi hilafetine son verdi.
1187 **Hittin Savaşı**: Kudüs'ün
Haçlılardan geri alınması
(III. Haçlı seferi)
Kullandıkları "arma sistemi" ile
Avrupa'ya örnek oldular.
Memlûklular yıktı.

AKŞİTLER (İHŞİTLER) (935-969)

Tevaif'ül Mülük devleti
Mısır'da kurulan ikinci Türk İslam devletidir.
Kutsal topraklarda (Hicaz Bölgesi) egemen
olan ilk Türk devletidir.
Kurucusu: Muhammed Bin Toğaç
Başkent: Fustat (Kahire)
Fatımiler yıktı.

MEMLÜKLULAR (1250-1517)

Memlûk: Kul, köle, esir
Kurucusu: Aybek
Eyyubilerde köle (Memlûk/Kölemen) asker olarak görev
yaptı.
1250 **Mansure Meydan Savaşı**'nda Haçlıları yendiler.
1260 **Ayn-ı Calut Savaşı**'nda Moğolları yendiler.
1277 **Elbistan Savaşı**'nda Moğolları yendiler.
1517 **Ridaniye Savaşı** ile Yavuz Sultan Selim son verdi.

YAKINDOĞU VE ASYA'DA KURULAN DİĞER DEVLETLER

HARZEMŞAHLAR (1097-1231)

Kurucusu: Anuş Tigin Celaledin Harzemşah Dönemi'nde Anadolu Selçuklu Devleti ile **Yassıçemen Savaşı**'ni yapmışlardır (1230). Bu savaştan sonra yıkılma sürecine girmişlerdir.

Otrar Olayı: Harzemşahların Otrar valisinin Moğollu tüccarları yağmalaması - Cengiz Han'ın Otrar şehri başta olmak üzere birçok şehri yağmalaması

CENGİZ HAN VE MOĞOL DEVLETİ (1196-1227)

Kurucusu: **Cevgiz Han (Temuçin)**
Başkent: **Karakurum** **Yasname-i Büzürg** denilen **Cengiz Yasaları** uygulanmıştır.
Hükümdarları **han, kağan** ünvanlarını kullanmıştır.
Kurultay var. **Cihan hâkimiyeti** anlayışı var.

İlhanlılar

Hülagü Han - İran - Tebriz (HİT)
1243 **Kösedağ Savaşı**-ASD'ye son verdiler.
1258 **Bağdat**'ı alarak **Abbasi Halifesi**'ne son verdiler.
1260 **Aynicalut Savaşı**'nda **Memlûklulara** yenildiler.

Çağatay Hanlığı

Türkistan bölgesinde kurulmuştur. (TÇ)
Tımur Devleti son vermiştir.
Hakaniye lehçesini kullanmışlardır.

Altın Orda Devleti

Altın Orda **BAS** ! Başkent: **Saray** şehri Karadenizin kuzeyi
Timur son verdi.
Yıkılmasından sonra **HANLIKLAR DÖNEMİ** başladı.

Kubilay Hanlığı

Çin'de kurulmuştur.
Budizm'i kabul ederek asimile olmuştur.
MARCO POLO 20 yıl burada yaşamıştır.

- Altın Orda Devleti
- İlhanlılar Devleti
- Çağatay Devleti
- Kubilay Devleti
- Yuan Hanlığı

YAKINDOGU VE ASYA'DA KURULAN DİĞER DEVLETLER

TİMUR DEVLETİ (1370-1405)

Timur Türk iken (Barlas boyu) halk Moğol'dur. Merkez: Semerkant
1402 Ankara Savaşı'nda Osmanlı'yı yendiler. Altın Orda Devleti'ni parçalayarak Rusların güneye inmesine yol açtılar. Ali Kuşçu, Hüseyin Baykara, Ali Şir Neval önemli çalışmalar yapmıştır. "Bilgin Hükümdarlar Ülkesi" olarak anılır.

AKKOYUNLULAR (1350-1503)

Kurucusu: Kara Yülük Osman (Bayındır Boyu) Merkez: Diyarbakır
1473 Otlukbeli Savaşı'nda Uzun Hasan Fatih'e yenilmiştir. Dede Korkut Hikayelerini yazılı hale getirmişlerdir. Kuran-ı Kerim'i Türkçeye çevirmişleridir.

KARAKOYUNLULAR (1365-1468)

Kurucusu: Yive boyuna mensup Bayram Hoca'dır. Merkez: Tebriz'dir. Akkoyunlu Uzun Hasan son vermiştir.

SAFEVİLER (1501-1736)

Kurucusu: Şah İsmail Doğu Anadolu ve İran bölgesinde hâkimiyet kurmuştur. Şahkulu Ayaklanmasının çıkmasında etkili olmuştur.

ŞEYBANİLER (ÖZBEKLER) (1428-1599)

Altın Orda Devleti mensuplarınca kurulmuştur. Şeybani topraklarında Hive, Buhara, Hokand Hanlıkları kurulmuştur.

BABÜRLER (1526-1858)

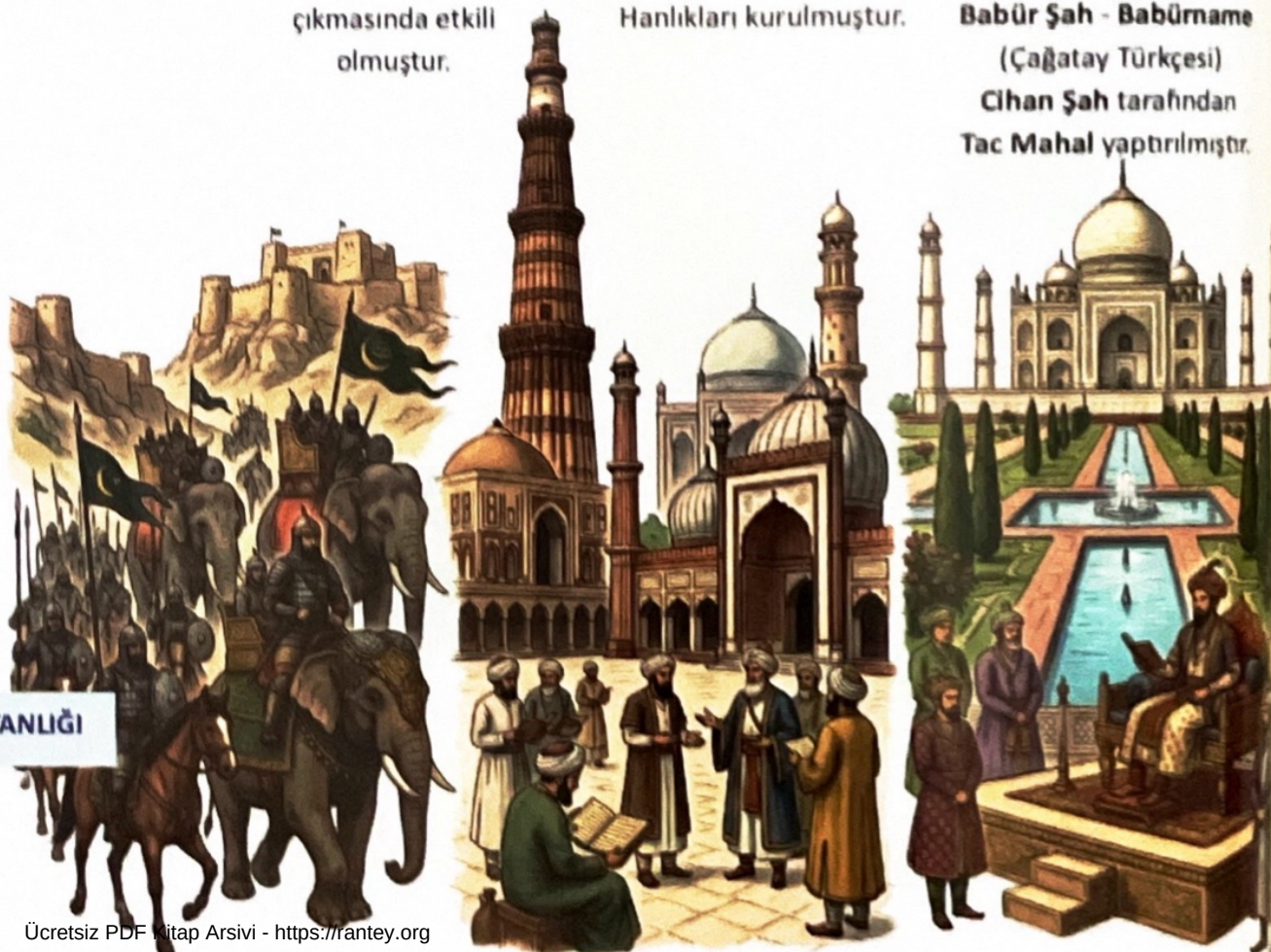
Timur'un torunu Babür Şah tarafından kurulmuştur. Hindistan bölgesinde etkilidir. Babür Şah - Babürname (Çağatay Türkçesi) Cihan Şah tarafından Tac Mahal yaptırılmıştır.

Hindistan'da Türk İslam Kültürünün Yayılmasında Etkili Olan Türk Devletleri

GAZNELİLER

BABÜR DEVLETİ

DELHİ TÜRK SULTANLIĞI

DEVLET YÖNETİMİ

İslamiyet'le "il" yerine "**devlet**" ve "**mülk**" kavramları gelmiştir.

Kut ve veraset anlayışları devam etmiştir.

Türk cihan hâkimiyeti anlayışı devam ettirilmiştir.

KARAHANLILAR

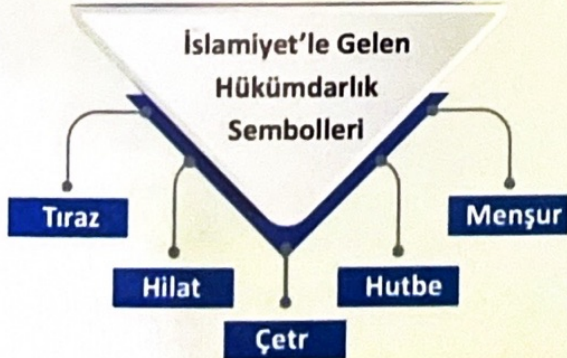
Hükümdarlar; İlig, Buğra, Arslan, Kara, Kadir, Han, Hakan, Tamgaç gibi ünvanlar kullanmıştır. İkili teşkilat sistemi uygulanmıştır. (Doğu-Arslan Han/ Batı-Buğra Han)

GAZNELİLER

İlk merkezi devlet yapısını oluşturmuşlardır. Hükümdarlar Emir, Sultan gibi ünvanlar kullanmıştır. Devlet teşkilatlanmasında Samanoğullarının etkisi var.

SELÇUKLULAR

Hükümdar çocuklarına "melik" denilmiştir. Meliklerin tecrübe kazanması için atabeylik sistemi uygulanmıştır. Devlet yönetiminde Abbasiler ve Gazneliler örnek alınmıştır. Hükümdarlar Emir, Sultanü'l âlem, Sultanü'l âzam gibi ünvanları kullanmıştır.

Saray Görevlileri

Hacib	Hares Emiri	Vekili Has	Silahdar	Abdar	Çaşnigir	Şarabdar	Camedar
Candar	Alemdar	Hansalar	Serhenk	Emir-i Şikar	Emir-i Meclis	Devaddar	Kissadar

HÜKÜMET

İslamiyet öncesi Kurultay, Türk İslam devletlerinde yerini **divan'a** bırakmıştır.

Divan-ı Âla (Büyük Divan)

- Başkanı vezirdir.
- Devlet meseleleri görüşülüp karara bağlanmıştır.

Divan-ı Tuğra (İnşa)

- Devletin iç ve dış yazışmalarından sorumlu divandır.
- Başındaki kişiye "münşi veya tuğrai" denilmiştir.

Divan-ı İstifa

- Mali işlerden sorumlu divandır.
- Başındaki kişiye "müstevfi" denilmiştir.

Divan-ı İşraf

- Devletin idari ve mali işlerini denetleyen divandır.
- Başındaki kişiye "müşrif" denilmiştir.

Divan-ı arz (Ceyş)

- Askerlik işlerini yürüten divandır.
- Başındaki kişiye "arız" denilmiştir.

TAŞRA YÖNETİMİ

“Ülke hanedan üyelerinin ortak malıdır.” anlayışı gereği hanedan üyeleri taşra yönetiminde görev almıştır.

Karahanlılarda ikili teşkilat yapısı uygulanırken Gaznelilerde merkezîyetçi devlet yapısı uygulanmıştır.

Büyük Selçuklu Devleti’nde ülke eyaletlere atabeyler eşliğinde melikler atanmıştır.

Taşradaki Önemli Görevliler

Amil / İlga	Mali İşler
Muhtesip	Belediye İşleri
Kadı	Adli İşler
Sahibü’s Şurta	Askeri İşler
Salar	Askeri İşler
Berid	Posta / Haberleşme

ORDU TEŞKİLATI

Karahanlılarda ordu tamamen Türkmenlerden oluşurken Gaznelilerde çok uluslu bir yapıya sahiptir Gazne ordusunda fillerden yararlanılmıştır.

BÜYÜK SELÇUKLU ORDUSU

ORDUDA İKİ ÖNEMLİ SİSTEM

GULAM SİSTEMİ

İlk uygulayan: Karahanlılar
Gaznelilerde ilk kez yabancılar devşirilmiştir.
Farklı milletlerden küçük yaşlarda devşirilen çocuklar Gulamhane denilen yerde eğitim almıştır.
Doğrudan hükümdara bağlıdır.
“Bişteğani” denilen maaş almışlardır.

İKTA SİSTEMİ

İslam tarihinde ilk kez Hz. Ömer Zamanı’nda uygulanmıştır.
Türk İslam tarihinde ilk uygulayan: Büyük Selçuklu Devleti (Nizamülmülk)
Topraktan elde edilen gelir ile asker yetiştirilmesidir.
Toprağın mülkiyeti devlette, vergi geliri ikta sahibinde, toprağı işleme hakkı ise köylüye aittir.
İkta sistemi ile *hazineden para harcanmadan asker yetiştirilmiş, üretimin devamlılığı sağlanmış, bölgedeki devlet adamlarının maaşları karşılanmış, bölgenin güvenliği sağlanmış ve göçebe Oğuz boylarına yurt bulunmuştur.*
İkta sistemini kadı denetlemiştir.
Bu sistemde yetişen askere “cebelü” denilmiştir.

TOPRAK YÖNETİMİ

Has Arazi	Hükümdar ve ailesine ait toprak
İkta Arazi	Geliri ile asker yetiştirilen toprak
Mülk Arazi	Kişilere ait topraklar
Vakıf Arazi	Geliri hayır işlerine ayrılan topraklar

SOSYAL VE EKONOMİK HAYAT

Selçuklularda halk yönetenler ve yönetilenler olarak ikiye ayrılmıştır.

Köylü ikta sisteminin en önemli parçasıdır.

Vakıflar sosyal dayanışmayı artırmıştır.

Hayvan sahiplerinden "ağnam" vergisi alınmıştır. Öşür, haraç, cizye ve zekat gibi vergiler hazinenin önemli gelirlerini oluşturmuştur.

ÖNEMLİ YAPILAR

Bedesten	Kümbet
Arasta	Tekke
Han	Zaviye
Kapan	İmarethane
Kervansaray	Tabhane
Ribat	Bimaristan
Küllîye	Sebil
Türbe	Debbahane

TÜRK İSLAM DEVLETLERİNDE HUKUK

ÖRFİ HUKUK

Kaynakları

- Hun gelenekleri
- Kök Türk ve Uygur kanunları
- Oğuz gelenekleri

Kullandıkları Alan

- Yönetim
- Maliye
- Askerlik

Başındaki Görevli

- Emir-i dâd

ŞERİ HUKUK

Kaynakları

- Kur'an
- Sünnet
- İcma
- Kıyas

Kullandıkları Alan

- Evlenme
- Boşanma
- Miras
- Maliye

Başındaki Görevli

- Kadilkudat

DİVAN-I MEZALİM

Sultan başkanlığında toplanan **divan** / yüksek mahkeme Kadı kararlarına itiraz edilir. Divan kâtipleri, vakıflar denetlenir. Görevini kötüye kullanan idareciler hakkında şikayetler dinlenir.

İlk Türk İslam devletlerinde genellikle saray ve orduda **Türkçe**, edebiyatta **Farsça**, bilim dili olarak **Arapça** kullanılmıştır. Karahanlılarda ise her alanda **Türkçe** kullanılmıştır.

KUTADGU BİLİĞ

(Yusuf Has Hacib)

Karahanlılar Dönemi
"Mutluluk Veren Bilgi"
Türk İslam edebiyatının ilk örneğidir.
Siyasetname/Nasihatname Uygurca kaleme alınmıştır.
Kanun, devlet, akıl, akıbet kişileştirilmiş ve kendi aralarında konuşturulmuştur.
Uluğ Kara Buğra Han'a sunulmuştur.

DİVÂN-I LÜGATİ'T TÜRK

(Kaşgarlı Mahmut)

Karahanlılar Dönemi İlk Türkçe sözlüktür. **Araplara Türkçe öğretmek** amacı var. **Abbasi Halifesi'ne** sunulmuştur. Türklere ait ilk harita yer alır. **Türklerin tarihi, coğrafyası, örf ve adetleri, mutfağı, günlük yaşamı, müzik anlayışı, aile hayatı...** hakkında bilgiler içerir.

ATABETÜL HAKAYİK

(Yüknikli Edip Ahmet)

Karahanlılar Dönemi "Hakikatlerin Eşiği" Uygur alfabesi **Sipehsalar Mehmet Bey'e** sunulmuştur. **Hadisler ve özlü sözler** var. Bir ahlak kitabı niteliğindedir.

DİVAN-I HİKMET

(Ahmet Yesevi)

Karahanlılar Dönemi. **Tasavvuf edebiyatının** ilk örneği. Ahmet Yesevi'nin **hikmet** adlı şiirlerinden oluşur. Ahmet Yesevi ilk Türk **mutasavvıfı** (Pir-i Türkistan-Hazreti Sultan)

ŞEHNAME

(Firdevsi)

Gazneliler Dönemi. **Gazneli Sultan Mahmut'a** sunulmuştur. **İran efsanelerine** dayanır. Alp er Tunga **Afrasiyab** diye geçer.

Tahkik-i Mâlil Hint

(Biruni)

Gazneliler Dönemi **Hindistan tarihi, coğrafyası, gelenek ve görenekleri** hakkında bilgiler verir. "**Sarayımın en değerli hazinesi**")

Tarih-i Yemin

(Utbi)

Gazneliler Dönemi **Gazmeli Sultan Mahmut'a** sunulmuştur. **Gazneliler tarihi** hakkında bilgiler verir.

SİYASETNAME

(Nizamülmülk).

BSD Dönemi **Siyerül Melik.** Sultan Melikşah'a sunulmuştur.

KASİDELER

(Enverî)

BSD Dönemi

MUHAKEMET'ÜL LÜGATEYN

(Ali Şir Nevai)

Timur Dönemi. **Türkçe, Farsça** ile karşılaştırılmıştır. **Türkçenin Farsçadan üstün** olduğu belirtilmiştir.

DİVAN-I SULTAN

(Hüseyin Baykara)

Timur Dönemi. **Hüseyin Baykara'nın Türkçe şiirleri** yer alır.

HAREZMİ

(Alkharismus)

Cebir biliminin kurucusu. "Sıfır"ın mucidi kabul edilir. **Beytül Hikme**'de görev almıştır.

EL HAZİNİ

Kitab-ül Mizanül Hikme adlı eserinde yapmış olduğu hassas terazi ile metal ve taşların saf olup olmadığının nasıl anlaşılacağını anlatmıştır.

İMAM GAZALİ

Hüccat-ül İslam
(İslam'ın İspatlayıcısı)
/ Derin bir deniz

Fıkıh âlimi İhyaül Ulumuddin en önemli eserlerindendir. **Bağdat Nizamiye Medresesi**'nde müderrislik yapmıştır.

FARABİ

(Alfarabius/Abunazar/
Mualim-i Sani)

İslam dünyasında ilimleri ilk kez **tasnif** etmiştir. (İhsâ'ül Ulüm) Müzik alanında çalışma yapmıştır. (**Kitabü'l musikî el-kebir**) **El Medinetü'l Fazıla** adlı eserinde devlet yönetimiyle ilgili **öğütler** vermiştir. **Birleşmiş Milletler** fikrinin ilk savunucularındandır.

ÖMER HAYYAM

Melikşah adına **Celali Takvimi** hazırlamıştır.

ULUĞ BEY

Timur Devleti'nde hükümdardır. **Zic-i Uluğ Bey** adlı astronomi kitabını yazmıştır. **Semerkant**'ta rasathane kurmuştur.

İBNİ SİNA

(Avicenna/Şeyh
el-Reis)

İbn-i Sina: **Tıbbın Hükümdarı**. Tıp alanında önemli çalışmalar yapmıştır. **El Kanun fi't tıb idrar inceleme** (şeker hasatalığı) **nabız inceleme** (damar ve kalp hastalıkları) **ilk mide ameliyatı** "**Azimet halkası**" adıyla bir gözlem aleti yapmıştır.

İBN RÜŞD

Averroes

Kurtuba doğumludur. Endülüs medreselerinde **hocalık** yapmıştır. İslam dünyasında **akılcılığı** ön plana çıkarmıştır. "**Zamanın Volteri**" olarak anılmıştır. **Güneş lekelerini** ilk kez gözlemlemiş ve **gözün retina tabakasının işlevini** açıklamıştır.

BİRUNİ

(Alberuni/Aliboran)

Jeodezi (Yeryüzü Bilgisi) biliminin kurucusu. **Gazneli Mahmut**'un Hint Seferlerine katılmış, **Hindistan** adlı eseri yazmıştır. **Asarül Bakiye** adlı eserinde Asyalı milletleri anlatmıştır. **Kitabül Cevahir** adlı eserinde **16 maddenin özgül ağırlığından** bahsetmiştir.

ER RAZİ

El Havi adlı eseri önemlidir. **Çiçek ve kızamık**

hastalıklarına dair kitapları **Avrupa**'da okutulmuştur.

İBNÜ'L HEYSEM

Kitabü'l Menazir (optik üzerine) en önemli eseridir.

Fotoğraf makinesinin mucidi kabul edilir.

Kodlamalarla Haritalarla Tarih Özeti

Bilig: Bilim

Bilimin temeli medreselerde verilen eğitime dayanır. İlk medrese Karahanlılar (burslu öğrencilik) Büyük Selçuklu Devleti'nde Nizamiye Medreseleri açıldı. (İlki Sultan Alp Arslan Dönemi)

NİZAMİYE MEDRESELERİNİN AÇILIŞ AMAÇLARI

Batınilerin yıkıcı faaliyetlerini engellemek. Sünni düşünceyi topluma yaymak Devletin memur ihtiyacını karşılamak. Din adamı yetiştirilmesini sağlamak. Bilim insanlarının çalışmalarından yararlanmak. İslamiyet'e yeni geçen Oğuz boylarının inançlarını pekiştirmek. Yoksul ve yetenekli öğrencileri topluma kazandırmak.

Aklî Bilimler

Tıp, Hendese, Hey'et (Gök Bilimi), Edebiyat, Tarih

Naklî Bilimler

Kur'an, Hadis, Fıkıh, Kelam, Tefsir

Medreselerde

Eğitim Dili	Arapça
Diploma	İcazetname
Öğrenci	Suhte, talebe, danışment
Yönetici	Fakih
Öğretmen	Müderris
Müderris yardımcısı	Muid
Giderleri karşılayan	Vakıf

Medreselerdeki Kariyer Basamakları

Softa → Daniment → Muid → Mülazım → Müderris

Türk İslam mimarisinin ilk örneklerini (medrese, kervansaray, türbe) Karahanlılar vermiştir.

Karahanlıların Önemli Eserleri

Semerkant Medresesi, Şir Kebir Cami, Ayşe Bibi Türbesi, Balacı Hatun Türbesi, Degaron Cami, Arap Ata Türbesi, Harekan Kümbeti

Gaznelilerin Önemli Eserleri

Arüs'ül Felek Cami, Bend-i Mahmudi, Zafer Kuleleri, Aslan Cazip Türbesi, Leşker-i Bazaar Ulu Camii

Büyük Selçuklu Devleti'nin Önemli Eserleri

Mescid-i Cuma Cami, Sultan Sencer Türbesi, Kırk Kızlar Kümbeti, Mümine Hatun Kümbeti, Hargit Medresesi

Önemli Mimari Yapılar

Kümbet	Türbe	Külliyе
Bedesten	Darüşşifa	Arasta
Kapan	Kervansaray	Ribat
İmarethane	Tabhane	Bimarhane

Önemli Sanatlar

Hat	Tezhip	Ebru
Çini	Minyatür	Telkari
Malakari	Kündekari	Fresko

ANADOLU'DA KURULAN İLK TÜRK BEYLİKLERİ

DANIŞMENTLİLER (1080-1178)

"KAST'DAN"

Kurucusu: **Daniment Ahmet Gazi**

Kayseri, Amasya, Sivas, Tokat

İlk beyliklerin **en güçlüsü**

Haçlılarla mücadele

Tokat Yağıbasan Medresesi

(Anadolu'daki ilk medrese)

Kayseri Ulu Cami

Emir Gazi Kümbeti

BİZANS İMPARATORLUĞU

İstanbul

İznik

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ

Konya

DANIŞMENTLİLER

Tokat

Sivas

Kayseri

MENGÜCEKLİLER

Kemah

Erzincan

Divriği

MENGÜCEKLER (1080-1228)

"MEN'im KEDİM"

Kurucusu: **Mengücek Ahmet Gazi** **Kemah, Erzincan, Divriği**
Gürcüler ve Bizans'la mücadele Trabzon Rum İmparatorluğu'nun
güneye inmesine engel oldular. Divriği ve Kemah Erzincan Kolu
olmak üzere ikiye ayrıldı.

Divriği Ulu Cami (UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesinde)

SALTUKLULAR (1072-1202)

"ES ES"

Kurucusu: **Ebü'l Kasım**

Saltuk Erzurum ve çevresi

Anadolu'da kurulan ilk beylik

Haçlılarla mücadele

Emir Gazi Kümbeti Erzurum Tepsi

Minare Mama Hatun Türbesi

ARTUKLULAR (1102-1231)

"MAR AR VAR"

Kurucusu: **Artuk Bey**

Mardin, Diyarbakır bölgesi

Hasankeyf (Hisnikeyfa),

Mardin ve Harput Kolu olmak üzere

üçe ayrılmıştır.

El Cezeri (Kitabül Hiyel) Artuklular
Dönemi'nin en tanınmış bişim insanı

Haçlılarla mücadele

Diyarbakır Ulu Cami Malabadi Köprüsü

ÇAĞA BEYLİĞİ (1081-1093)

"İZMİR ÇAKISI"

Kurucusu: **Çaka Bey**

İlk Türk denizci beyliği

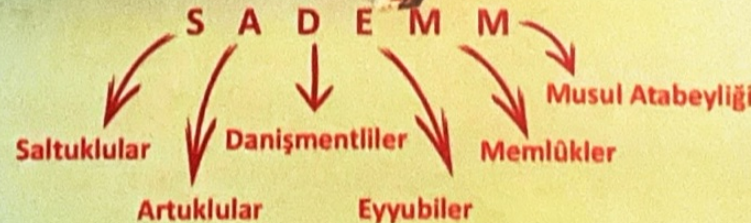
Midilli, Sakız, Sisam ve Rodos adaları

fethedilmiştir.

Çaka Bey, Peçenekler ve Türkiye

Selçuklu Devleti ile İstanbul'u

kuşatma girişiminde bulunmuştur.

TÜRKİYE SELÇUKLU DEVLETİ (1077-1308)

SÜLEYMAN ŞAH

1077 İznik merkez olmak üzere devleti kurmuştur. Bizans'la **Dragon Çayı Antlaşması** imzalanmıştır. Bizans'tan vergi alınmıştır. Mezan Caber Kalesi'nde idi. (**Şah Fırat Operasyonu** ile Eşme bölgesine taşındı.)

I. KILIÇARSLAN

Çaka Beyliğine son verdi. I. Haçlı Seferine karşı mücadele edildi. **Dorileon Savaşı** kaybedildi. Merkez İznik'ten **Konya**'ya taşındı.

I. MESUT

II. Haçlı Seferi'ne karşı mücadele verdi. Türkiye Selçuklu adına ilk kez para bastı. Batılı Kaynaklar Anadolu için Türkiye demeye başladı.

II. KILIÇARSLAN

1176 **Mıryokefalon Savaşı** - Bizans yenilgiye uğratıldı. **Yurt Tutan Savaş**. Türklerin Anadolu'dan atılmayacağı anlaşıldı. III. Haçlı Seferi'ne yol açtı. **Alay Han** (Anadolu'nun ilk kervansarayı) Kayseri'de **Yabanlu Pazarı** (Uluslararası fuar niteliğinde) Selçuklularda ilk altın para. Ülkeyi 11 oğlu arasında paylaştırdı.

I. GİYASEDDİN KEYHÜSREV

Antalya (ilk liman kenti) ve **Samsun** alındı. Denizcilik faaliyetlerinin başlaması **Venedikle** ilk kez ticaret antlaşmasının yapılması

I. İZZETTİN KEYKAVUS

Sinop alındı. (İlk Selçuklu tersanesi) **Kıbrıs Krallığı** ile ticaret antlaşması

II. GİYASEDDİN KEYHÜSREV

Vezer Sadettin Köpek'in kötü yönetimi etkili. 1240 **Baba İshak Ayaklanması** (Ayaklanmanın güçlükle bastırılması Moğollara cesaret vermiştir.) 1243 **Kösedağ Savaşı** Türkiye Selçuklu Devleti **Baycu Noyan** komutasındaki **Moğol** ordusuna yenilmiş, yıkılma süreci başlamıştır.

YIKILŞ SÜRECİ

II. Gıyaseddin Keyhüsrev'in ölümü sonrası "**Ortak Saltanat Dönemi**" yaşanmıştır. Yönetimde etkili olan vezir **Muineddin Süleyman Pervane** Moğollara karşı **Memlûklerden** yardım istemiştir. **1277 Elbistan Savaşı** 1308 Sultan II. Mesut'un ölümü ile devlet sona ermiştir.

1180'de Bizans Imp. Doğu Sınırı
1070'de Bizans Imp. Doğu Sınırı
11. yüzyılda ele geçirilen yerler
12. yüzyılda ele geçirilen yerler
13. yüzyılın ilk yarısında ele geçirilen yerler
Bizans İmparatorluğu
Trabzon İmparatorluğu

I. ALAADDİN KEYKUBAD

En parlak dönem. **Suğdak Limanı**'nın alınması (**ilk deniz aşırı sefer**) **Moğol** tehlikesine karşı **Eyyubilerle** dostluk kurulması. 1230 yılında **Harzemşahlarla Yassıçemen Savaşı**'nın yapılması (Harzemşah Devleti'nin yıkılma sürecine girmesi **Moğollarla** sınır komşusu olunması)

II. BEYLİKLER DÖNEMİ

1243 Kösedag Savaşı sonrası **II. Beylikler** ortaya çıkmıştır.

Söğüt ve Domanıç bölgesinde kurulan **Osmanlı Beyliği** diğer Türk devletlerini ortadan kaldırarak Anadolu Türk siyasi birliğini sağlamıştır.

Konya, Karaman bölgesinde kurulan **Karamanoğulları** Beyliği kurulduğu bölgeden dolayı kendisini Anadolu Selçuklu Devleti'nin devamı olarak görmüştür. Türkçeyi resmî dil olarak ilan etmişlerdir.. Balıkesir ve Çanakkale çevresinde kurulan **Karesioğulları Beyliği** Osmanlıya bağlanan ilk beyliktir. Karesi donanması Osmanlı deniz gücünün temelini oluşturmuştur.

Maraş ve çevresinde kurulan **Dulkadiroğulları Beyliği** Memlûk Devleti ile Osmanlı arasındaki ilişkilerin belirleyici unsuru olmuştur. Adana, Çukurova ve Tarsus çevresinde kurulan **Ramazanoğulları Beyliği** önceleri Memlûklere bağlı olarak yaşamıştır. Isparta, Antalya ve Eğirdir çevresinde kurulan **Hamitoğulları** Osmanlı Devleti'ne para karşılığında toprak vermiştir.

Kütahya ve çevresinde kurulan **Germiyoğulları Beyliği** Osmanlı Devleti'ne çeyiz yoluyla toprak vermiştir. Kastamonu ve Sinop bölgesinde kurulan **Candaroğulları** denizcilik faaliyetlerinde bulunmuştur. Manisa ve İzmir çevresinde kurulan **Saruhanogulları Beyliği** denizcilikle uğraşan beyliklerdendir.

Muğla ve çevresinde kurulan **Menteşeoğulları Beyliği** Rodos Şövalyeleri ve Kıbrıs Krallığı ile mücadele etmişlerdir.

DENİZCİLİKLE UĞRAŞANLAR
Karesioğulları,
Hamitoğulları,
Aydinoğulları,
Menteşeoğulları,
Candaroğulları ve
Saruhanogulları

DEVLET YÖNETİMİ

Devlet yönetiminde: **Büyük Selçuklu Devleti'**ni etkisi vardır. BSD'den farklı olarak **Farsça** ünvanlar (**Keyhüsrev, Keykavus, Keykubad**) kullanılmıştır. Ülke hanedanın ortak malı **Melik - Atabey**

Mali işler

Divan-ı İstifa

Ordunun İşleri (Maaş, yiyecek, giyecek)

Divan-ı Arz

Askeri ve hukuki işlerin denetimi

Divan-ı İşraf

İç ve dış yazışmalar

Divan-ı İnşa (Tuğra)

Hükümdar başkentte değilse vekalet eden divan

Niyabet-i Saltanat Divanı

İkta topraklarının kayıtlarının tutulması

Pervaneci Divanı

TAŞRA YÖNETİMİ

Emir: Askeri vali
Melik: Eyalet yöneyimi
Subaşı: Güvenlik
Muhtesip: Belediye İşleri
Kadı: Adalet işleri

ORDU TEŞKİLATI

Ordu Teşkilatı **Büyük Selçuklu Devleti** ile aynıdır. Ordu Komutanı: **Emirü'l Ümera, Beylerbeyi**
Farklı olarak **donanma** vardır. Donanma Komutanı: **Reis'ül Bahr, Emir-i Sevahil, Meliküs-sevahil**

HUKUK

Diğer Türk İslam Devletlerindeki gibi şer'î hukuk ve örfî hukuk olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

SOSYAL -EKONOMİK HAYAT

Halk şehirlililer, köylüler ve konargöçerler olarak üçe ayrılmıştır. Tarım, hayvancılık, ticaret, sanayi, dokumacılık ve dericilik ön plandadır. Şehirlerde en güçlü sınıf **"Ahilerdir."**

AHİLİK

Esnaflar ve sanatkarlar dayanışma örgütlenmesidir. Kurucusu: **Ahi Evran** (Letaif-i Hikmet) İslam inancı ve Türk örf adetleri temelini oluşturur. Dini ve ahlaki öğretisi Başkanları: **Ahi Baba (Pir Baba)** Orta Sandık uygulaması vardır. Usta-kalfa-çırak-yamak usulüyle meslekî eğitim verilir. Ahilerin temel mesleği: **Debbağcılık** Manevi lideri: **Hacı Bektaş-ı Veli**

Fütüvvetname

Ahi teşkilatında iç düzeni sağlayan kurallar

Narh Kesmek

Piyasada satılacak malların fiyatlarının belirlenmesi

Gedik Usulü

İş yeri açma belgesinin verilmesi

İhtisab Kanunları

Uyulması zorunlu üretim standartları

Bacıyan-ı Rum

Kurucusu: **Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı** "Eşine, işine ve aşına dikkat et." Anadolu kadınlar birliğidir. Kimsesiz ve yetim çocukların himaye edilmesi, eğitim hizmetlerinin karşılanması, ev bark sahibi olmaları gibi görevleri yerine getirmiştir.

Başlıca Görevleri

Ham madde alım satımı. Ham maddenin işlenmesi. Ürünlerin pazara sunulması. Sorunların çözümü. Üretim miktarı ve kalitesinin belirlenmesi. Ürünlerin fiyatlarının denetlenmesi.

ANADOLU TARİKATLARI

YESEVİLİK

Ahmet Yesevi
Divan-ı Hikmet eserinde
Türklerle İslam'ı ve dervişliğin
yollarını öğretmeyi
amaçlamıştır.

BEKTAŞİLİK

Hacı Bektaş-ı Veli (Hünkâr)
Hacı Bektaş-ı Veli'nin Makâlât
adlı eseri etkilidir.

BABAİLİK

Baba İlyas
Baba İlyas'tan sonra
yerini Baba İshak almıştır.
Moğol istilası sırasında
kurulmuştur.

EKBERİLİK

Sadreddin Konevi (Muhyiddin
Arabi'nin öğrencisi) Vahdet-i
Vücut (Gerçek varlığın tek
olduğu ve onun da Allah
olduğu) düşüncesi etkili
olmuştur.

MEVLEVİLİK

Sultan Veled (Mevlana'nın
oğlu) "Hamdım, piştim,
yandım" düsturuyla
insan-ı kâmil yetiştirmeyi
amaçlamıştır.

YAZI, DİL, EDEBİYAT VE BİLİM

Yazışma ve bilim dili: Arapça
Edebiyat dili: Farsça
Konuşma dili: Türkçe
Eğitim kurumu: Medreseler

YUNUS EMRE

Tasavvuf
Edebiyatçısı
Şiirlerini halk diliyle
yazmıştır. Taptuk
Emre Dergâhı'nda
yaşamıştır.
Divan, Risale'tün
Nushiyye

MEVLANA
CELÂLEDDİN-İ RUMÎ

Tasavvuf Edebiyatçısı
Öğütleriyle Mevleviye
tarikatinin oluşumuna
kaynaklı etmiştir.
Fihi Mafih, Divan-ı Kebir,
Mesnevi, Mektubat

MUHYİDDİN İBNÜ'L
ARABÎ

Tasavvuf Edebiyatçısı
Vahdet-i Vücut düşüncesini
savunmuştur. Görüşlerinin
yayılmasında Sadreddin Konevi
etkili.

Fûsûsul-Hikem

HACI BEKTAŞ-I VELÎ

Tasavvuf
Edebiyatçısı
"Bektaşilik
tarikatinin piri"
olarak kabul edilir.
Makalat

HACI BAYRAM-I VELÎ

Tasavvuf Edebiyatçısı
Bayramilik tarikatinin kurucusu Akli
ve dinî ilimlerde eğitim almıştır
Fûsûsul-Hikem

MİMARİ VE SANAT

Önemli Mimari Eserler

Konya Alaaddin Cami (İlk Anadolu
Selçuklu Cami).
Konya Taş Mescit.
Konya Karatay Medresesi.
Konya Sırçalı Medrese.
Konya İnce Minareli Medrese.
Sivas Gök Medrese Sivas Buruciye
Medresesi, Kayseri Koca Hasan Medresesi.
(En eski Anadolu Selçuklu medresesi)
Erzurum Çifte Minareli Medrese, Kırşehir
Caca Bey Medresesi (Anadolu'daki ilk
rasathane).
Konya Sahip Ata Külliyesi Kayseri Hunad
Hatun Külliyesi (Anadolu'daki ilk Selçuklu
külliyesi), Kayseri Döner Kümbet
Beyşehir Kubâdâbâd Sarayı, Kayseri
Gevher Nesibe Darüşşifası (İlk Anadolu
Selçuklu hastanesi).
Amasya Toruntay Darüşşifası. Divriği
Turan Melek Darüşşifası. Kayseri Alay Han
(Anadolu'daki ilk kervansaray).

Gülşehri ve Aşık Paşa

halk edebiyatının önemli
temsilcileri arasındadır.

Hoca Dehhani ilk divan
edebiyatçısıdır. Cüveyni İlhanlı
devlet adamı ve tarihçisidir.

Ravendî, İbn-i Bibi ve
Kerimüddin Aksarayî Türkiye
Selçuklu Dönemi'nin önemli
tarihçileri arasındadır.

Kubbe'ül İslam Şehirleri
AHLAT - BELH - BUHARA

Sanat

Türkiye Selçuklu
Devleti'nde resim ve heykel
sanatı gelişme göstermiştir.

Selçuklular yaptıkları
kabartmalarda çift başlı
kartal motifini sıkça
kullanmışlardır.

Kumaş, halı, kilim
dokumacılığı, hat, tezhip,
ciltçilik, oymacılık ve
kakmacılık gibi sanatlar
gelişme göstermiştir.

Mimari eserlerde en çok
aslan heykeli, boğa-aslan
mücadelesini gösteren
kabartma figürü, çift başlı
kartal resimleri, elinde
şahin kuşu tutan adam gibi
figürler kullanılmıştır.

Konya Alaaddin Cami

OSMANLI DEVLETİ KÜLTÜR VE MEDENİYETİ

1. PADİŞAH

2. SARAY

Osmanlı Devlet Teşkilatı

Osmanlı Yönetim Anlayışını Şekillendiren Unsurlar

- Eski Türk devlet geleneği
- Türk İslam devletlerinin etkisi
- Fethedilen yerlerin yönetim anlayışı

Osmanlı Devleti'nin Başkentleri

- Karacahisar
- Bilecik
- İznik
- Bursa
- Edirne
- İstanbul

Osmanlı Devleti Merkez Teşkilatı

PADİŞAH SARAY DİVAN-I HUMAYUN

Önvanlar

Bey	Gazi	Hakan
Hünkâr	Hüdavendigâr	Padişah
Hümayun	Şevketlü	Şahane
Sultan	Han	Halife

Semboller

Hutbe	Sikke (Para)	Nevbet (Davul)	Sancak	Hilat
Tıraz (Elbise)	Tuğ	Tuğra	Mühür	Taht
Çetr (Saltanat Şemsiyesi)	Otağ (Çadır)	Kılıç Alayı	Biat Töreni	Cülus Bahşişi

Yetkileri

Yasama Yetkisi

Yasa çıkarılması

- Ferman
- Kanunnâme
- Adaletnâme
- Berat
- Yasaknâme
- Tevki
- Amannâme

Yürütme Yetkisi

Ülkenin idare edilmesi

- Divan-ı Hümayun

Yargı Yetkisi

Yargılama işleri

- Müsadere Sistemi
- Kulluk Sistemi

Padışahın özel hayatının geçtiği, devlet işlerinin yürütüldüğü yerdir. I. Murat Zamanı'nda **Edirne Sarayı**, Fatih Zamanı'nda **Topkapı Sarayı** yönetim merkezi olarak kullanılmıştır.

Topkapı Sarayı'nın Bölümleri

Birûn (Dış) Saray

Sarayın dış bölümüdür. Devlet işlerinin görüldüğü ve sarayın dış hizmetlerine bakan devlet görevlilerinin bulunduğu bölümdür. Divan'ın toplandığı kubbealtı burda bulunur.

Enderun (İç) Saray

Devşirme tebaanın bulunduğu bölümdür. Padişaha hizmet eden görevliler bulunur. **Saray mektebi** olarak da geçer. Askerî ve idari yöneticiler yetiştirilir.

Harem

Padişah ve ailesinin özel hayatını geçirdiği bölümdür.

Önemli Saraylar

Bursa Bey Sarayı ilk Osmanlı sarayıdır. I. Murat Dönemi'nde kullanılmaya başlanan **Edirne Sarayı** "Eski Saray" olarak bilinir. **Saray-ı Cedid** olarak bilinen **Topkapı Sarayı** Osmanlı Devleti'nde yönetim merkezi olarak en uzun süre kullanılan saraydır. **Ağrı Doğubeyazıt**'ta bulunan **İshak Paşa Sarayı** ısıtma sisteminin kullanıldığı ilk saraydır. **Mustafa Kemal Atatürk** tarafından "milletin sarayı" olarak nitelendirilen saray **Dolmabahçe Sarayı**'dır. Osmanlı Devleti'nde yönetim merkezi olarak kullanılan son saray ise **Yıldız Sarayı**'dır.

Şehzade

- Hükümdar çocuklarına sultan ya da şehzade denilir. Sarayda Şehzadegân Mektebi'nde eğitim alırlar.
- Lala eşliğinde sancaklarda askeri ve idari eğitim alırlar.
- Cülus töreni ile tahta çıkarlar.
- Başlıca sancak şehirleri: **Amasya, Kütahya, Trabzon, Konya, Manisa, Balıkesir, Antalya, Çankırı, Kastamonu, Teke, Kefe**

3. DİVAN-I HÜMAYUN

Osmanlı Devleti'nde idari, mali, askeri, örfi ve şeri konuların görüşülüp karara bağlandığı yürütme organıdır. Divan Osmanlı Devleti'nde en üst mahkeme, en üst idare organıdır.

SADRAZAM (VEZİR-İ AZAM)

- I. Murat Dönemi'nde oluşturuldu. Padişahın mutlak vekilidir.
- Padişahın mührünü taşır.
- Verdiği kararlara "buyruldu" denir.
- Serdar-ı Ekrem ünvanıyla orduyu komuta eder.
- Sadrazamlık makamına "Paşa Kapısı" ya da "Bab-ı Ali" denilmiştir.

KUBBEALTI VEZİRLERİ

- Orhan Bey Dönemi'nde oluşturuldu.
- İlk vezir: Alaaddin Paşa Sadrazama yardımcı görevli. Serasker sıfatıyla orduyu komuta eder.

KAZASKER

- I. Murat Dönemi'nde oluşturuldu. Bugünkü Eğitim ve Adalet Bakanlarıdır.
- Fatih Zamanı sayısı artmıştır (Anadolu-Rumeli Kazaskeri).
- Kadı, müderris ve din adamlarının atamasını yapmıştır. Kadı kararlarına itirazları değerlendirir.
- Türk ve Müslüman olmak zorundadır.
- Divandaki en yüksek yargıdır.

DEFTERDAR

- I. Murat Dönemi'nde oluşturulmuştur.
- Bugünkü Maliye bakanı
- Padişahın malının mutlak vekilidir.
- Hazineyi açma, kapama, yeniçeri ulufesini hazırlama görevlerini yapar.
- Padişahın mührünü taşır.

NIŞANCI

- Tevkiî, Müftiy-i Kanun olarak bilinir. Divan'a ait yazışmaları yürütür.
- Fermanlara tuğra çekmek, tahrir işlerini yürütmek önemli görevleri arasındadır.
- "Örfi Hukuk Uzmanı" olarak bilinir.
- Dirlik derfterlerini takip eder.
- Fethedilen arazileri "tahrir defterlerine" kaydeder.

REİSÜLKÜTTAB

- Önceleri nişancıya bağlıdır.
- XVII. yüzyıldan itibaren dış işlerinden sorumlu olmuştur.

ŞEYHÜLİSLAM

- Ulemanın başıdır.
- Divan kararlarının şeri hukuka uygun olup olmadığı konusunda görüş bildirir.
- Padişahın aldığı kararların dine uygun olup olmadığı konusunda fetva verir. (İfta yetkisi)
- İlk şeyhülislam Molla Fenari'dir.

YENİÇERİ AĞASI

- Yeniçeri Ocağının komutanıdır.
- Doğrudan padişaha balıdır.
- Vezir rütbesinde ise Divan'a katılır.

KAPTAN-I DERYA

- Donanma komutanıdır.
- Kanuni Zamanı'ndan itibaren divan üyesi olmuştur.

DİĞER DİVANLAR

GALEBE DİVANI

Yabancı elçilerin kabul edildiği divan.

İKİNDİ DİVANI

Sadrazamın konağında toplanan ve yarım kalan meselelerin görüşüldüğü divan.

ULUFE DİVANI

Yeniçeri maaşlarının dağıtıldığı divan.

ÇARŞAMBA DİVANI

Sadrazam konağında İstanbul meselelerinin görüşüldüğü divan.

CUMA DİVANI

Sadrazam konağında din ve eğitim meselelerinin görüşüldüğü divan.

Divan Osmanlı Devleti'nde Orhan Bey Zamanı'nda kurulmuş, I. Murat Zamanı'nda sürekli hâle gelmiş, Fatih'ten itibaren sadrazam başkanlık etmeye başlamıştır. II. Mahmut Dönemi'nde ise kaldırılmıştır.

OSMANLI TAŞRA TEŞKİLATI

Osmanlı taşra teşkilatında en büyük idari birim eyaletlerdir. Eyaletler sancaklara, sancaklar kazalara, kazalar ise köylere ayrılır.

OSMANLI EYALET SİSTEMİ

SALYANELİ (YILIKLI) EYALETLER

Merkezden uzak eyaletlerdir.
İltizam sistemi uygulanır.
Alınan vergiler hazineye aktarılır.

SALYANESİZ (YILIKSIZ) EYALETLER

Merkeze yakın eyaletlerdir.
Tımar sistemi uygulanır.
Alınan vergiler hazineye aktarılmaz.
Elde edilen gelir ile asker beslenir.

İMTİYAZLI EYALETLER

İç işlerinde serbest dış işlerde merkeze bağlı eyaletlerdir.
Yöneticileri bölgenin ileri gelenlerinden seçilir.
Vergi ve gerektiğinde asker göndermişlerdir.
Yöneticileri "Bey, Şerif, Han ve Voyvoda" gibi ünvanlar kullanmıştır.

I. Murat Zamanı'nda **Manastır** merkez olmak üzere **Rumeli Beylerbeyliği**, **Yıldırım Bayezid** Zamanı'nda ise **Kütahya** merkez olmak üzere **Anadolu Beylerbeyliği** kurulmuştur.

Osmanlı'da kurulan ilk idari birim sancaktır. (İlk sancak Orhan Bey)

Osmanlı'nın Klasik Dönem Taşra Görevlileri

İdari birim	Yönetici	Güvenlik	Adalet
Eyalet	beylerbeyi	Subaşı	Kadı
Sancak	Sancakbeyi	Subaşı	Kadı
Kaza	Kadı	Subaşı	Kadı
Köy	Köy kethüdası	Yiğitbaşı	Kadı Naibi

Trablusgarp, Tunus ve Cezayir eyaletlerine "Garp Ocakları" denilmiştir.

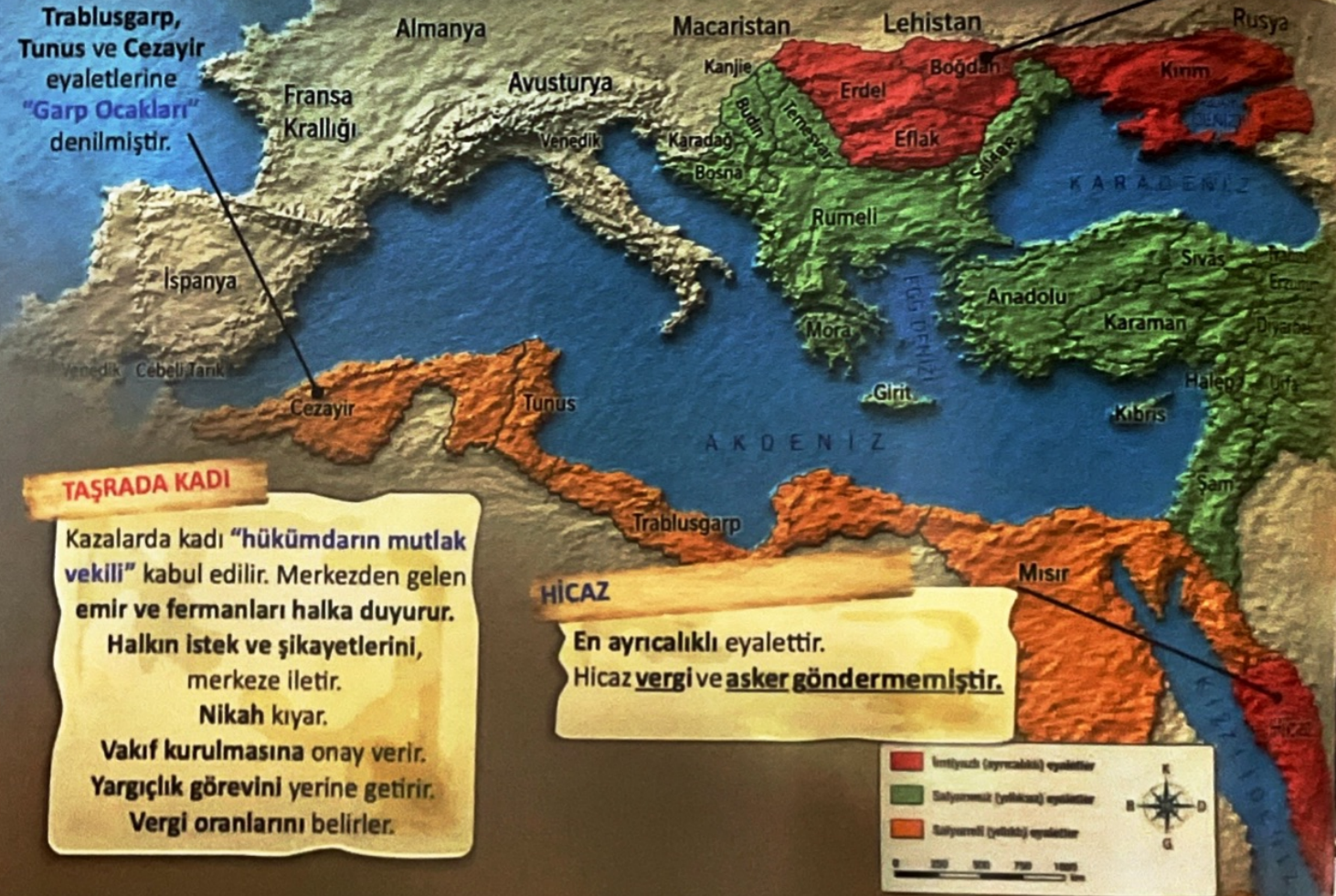
TAŞRADA KADI

Kazalarda kadı "hükümdarın mutlak vekili" kabul edilir. Merkezden gelen emir ve fermanları halka duyurur.
Halkın istek ve şikayetlerini, merkeze iletir.
Nikah kıyar.
Vakıf kurulmasına onay verir.
Yargıçlık görevini yerine getirir.
Vergi oranlarını belirler.

KIRIM

İlk ayrıcalıklı eyalettir. Kırım vergi göndermemiş ancak asker göndermiştir.

Eflak Boğdan yöneticileri "Voyvoda" ünvanını kullanırlar.

OSMANLI ORDU TEŞKİLATI

KARA KUVVETLERİ

Osmanlı kara ordusu üç önemli koldan oluşur.

Kapıkulu Askerleri

Merkezde bulunan askerlerdir. **Ulufe** denilen maaş ve her padişah değiştiğinde **cülus bahşişi** alırlar. İlk oluşturan **I. Murat**'tır. **Pençik** ve **devşirme** sistemiyle asker toplanmıştır.

Kapıkulu Piyadeleri (Yayalar)

Acemi Oğlanlar Ocağı Devşirmelerin eğitim aldığı yer (Kapiya Çıkma)

Yeniçiler Kapıkulu ordusunun en önemli bölümüdür. Padişahı korurlar.

Cebeciler Silahların bakım, tamir ve yapım işlerinden sorumlu birliklerdir.

Topçular Top döküp kullanan birliklerdir.

Top Arabacıları Topları cepheye taşıyan birliklerdir.

Lağımçılar Kuşatmalarda tünel açan askerî birliklerdir.

Humbaracılar Havan topu yapan askerî sınıftır.

Bostancılar Saray ve köşkleri koruyan askerî birliklerdir.

Yardımcı Kuvvetler

Bağlı beylik ve devletlerden gelen birliklerden oluşur.

Eyalet Askerleri

Ordunun en kalabalık bölümünü oluştururlar. En önemli bölümü **Tımarlı Sipahiler**dir.

Tımarlı Sipahiler

Dirlik sistemi ile yetiştirilen birliklerdir. **Topraktan** ele edilen gelirle oluşturulurlar (**Cebelü**).

Geri Hizmet Kıtaları

Yayalar ve yörükler, Müsellemeler, Canbazlar, Voynuklar, Cerrahorlar, Turnalar, Sakalar

Öncü Kuvvetler

Akincılar, Deliler, Gönüllüler, Beşliler

Kale Kuvvetleri

Farisanlar, Azaplar, Derbentçiler, Matoloslar

DENİZ KUVVETLERİ

İlk donanma **Orhan Bey Zamanı**'nda **Karesioğulları Beyliği**'nin alınmasıyla oluşturulmuştur.

Kapıkulu Süvarileri (Atlılar)

Sipahiler ve Silahtarlar

Padişahın otağını korurlar.

Sağ ve Sol Ulufeciler

Saltanat sancaklarını korurlar.

Sağ ve Sol Garipler

Ordunun ağırlığını ve hazineyi korurlar.

MİRİ ARAZİ

- Mülkiyeti devlete ait topraklardır.
- Alınıp satılamaz, decredilemez, miras bırakılamaz.
- Üç yıl üst üste boş bırakılamaz.

MİRİ ARAZİ ÇEŞİTLERİ

Dirlik

Maaş veya hizmet karşılığı devlet adamlarına bırakılan topraklardır. Geliri ile asker beslenir.

Has

Geliri 100 bin akçeden fazla topraklardır. Padişah, hanedan üyeleri, veziriazam ve divan üyeleri gibi üst düzey devlet adamlarına bırakılır.

Zeamet

Geliri 20 bin ile 100 bin akçe arasında topraklardır. Kadı, müderris ve subaşı gibi devlet adamlarına bırakılır.

Tımar

Geliri 3 bin ile 20 bin akçe arasında topraklardır. Tımarlı sipahi, imam, hafız gibi kişilere verilir. Tımar sahibinin geçimi için ayırdığı gelire "kılıç tımarı" denir.

Mukataa

Geliri doğrudan devlet hazinesine bırakılan topraklardır.

Paşmaklık

Padişahın annesi, kızları ve hanımlarına bırakılan topraklardır.

Malikane

Önemli komutanlara, dervişlere ve ahlilere bırakılan topraklardır.

Yurtluk

Sınır boylarındaki askerlere bırakılan topraklardır.

Ocaklık

Kale muhafızlarına ve tersane giderlerine ayrılan topraklardır.

Mevat

Herhangi birinin mülkiyetinde olmayan bataklık, çorak, taşlık arazilerdir.

Metruk

Devlete ait olup bir veya bir kaç köyün yararlanması için bırakılan yaylak, otlak vb topraklardır.

Arpalık

Bazı devlet adamlarına maaşlarına ek olarak verilen topraklardır.

MÜLK ARAZİ

- Mülkiyeti şahsa ait topraklardır.
- Alınıp satılabilir, miras bırakılabilir ve devredilebilir.
- Öşriye ve haraciye olmak üzere ikiye ayrılır.

MÜLK ARAZİ ÇEŞİTLERİ

Öşri Toprak

Müslümanlara ait topraklardır. Ürün vergisi olarak öşür, arazi vergisi olarak çift resmi öderler.

Haraci Toprak

Gayrimüslimlere ait topraklardır. Ürün vergisi olarak haraç, arazi vergisi olarak ispenç öderler.

VAKIF TOPRAK

Geliri hayır işlerine, medrese, imarethane, cami gibi sosyal tesislerin yapımına ayrılan topraklara vakıf toprak denilmiştir.

ÇİFTHANE SİSTEMİ

Osmanlı Devleti'nde köylü bir aileye bir çift öküzün işleyebileceği büyüklükteki arazi belirli şartlarda kiraya verilmiştir. Bu araziye çiftlik, köylü ailesine hane sisteme de "Çifhane Sistemi" adı verilmiştir.

OSMANLI DEVLETİ'NDE TOPLUM

Osmanlı Toplumu

Yönetenler

- Padişah ve Saray Halkı
- Kılıç Ehli (Seyfiye)
- Kalem Ehli (Kalemiye)
- İlim Ehli (İlmiye)

Yönetilenler

- Şehirliler
- Köylüler
- Konargöçerler

YÖNETİCİ (ASKERİ) SINIF

Müslümanlardan oluşur. Vergi vermezler
Divanta temsil edilebilirler.

Seyfiye Sınıfı (Ehl-i Örf)

Doğrudan askerî ve idari alanla ilgilenen sınıftır.

- Vezir-i Azam
- Vezirler
- Yeniçeri Ağası
- Kaptan-ı Derya
- Beylerbeyi
- Sancak Beyi
- Tımarlı Sipahi
- Subaşı

İlmiye Sınıfı (Ehl-i Şer)

Hukuk, din, yargı, eğitim işleriyle ilgilenen sınıftır.

- Şeyhülislam
- Kazasker
- Kadı
- Müderris
- Müezzin
- Nakibüleşraf
- Kassam

(H - D - Y - E)

Kalemiye Sınıfı (Ehl-i Kalem)

Yazışma, kayıt, maliye ve dış işlerle ilgilenen sınıftır.

- Defterdar
- Vilayet Defterdarı
- Reisül
- Küttap
- Nişancı
- Kapan Emni
- Gümrük Emni
- Bac Emni
- Vakanüvis

YÖNETİLEN (REAYA) SINIF

Müslüman ve gayrimüslim (zımmi) halktan oluşur. Vergi verirler.

Müslümanlar

- Devlet memuru olabilirler.
- Askerî sınıfa girebilirler.
- Vergi verirler (Öşür vb.)

Gayrimüslimler

- Devlet memuru olamazlar. (Islahat Fermanı'na kadar)
- Askerî sınıfa giremezler.
- Vergi verirler (Haraç vb.)

Osmanlı Toplumunda Millet Sistemi

- Osmanlı Devleti'nde halkın benimsediği **din ve mezhebe** göre halkın çeşitli gruplara ayrılmasına "millet sistemi" denilmiştir.
- İlk kez **Fatih Sultan Mehmet** uygulamıştır.
- Buna göre Osmanlı toplumu Müslüman topluluklar (Türkler, Araplar, Arnavutlar...) ve gayrimüslim topluluklar (Rumlar...) olmak üzere ikiye ayrılır.

Yatay Hareketlilik

- **Yönetilen** sınıftan birinin (reayadan) **yönetici** sınıfa geçebilmesidir.

Dikey Hareketlilik

- Halkın ülke sınırları içinde bir yerden **başka bir yere** göç edebilmesidir.

Bazı Önemli Kurumlar

DARÜLEYTAM: Yetimler Yurdu.
HİLAL-İ AHMER: Bugünkü Kızılay.
HİLAL-İ AHDAR: Bugünkü Yeşilay
HİMAYE-İ ETFAL: Bugünkü Çocuk Esirgeme Kurumu
DARÜLFÜNUN: Bugünkü İstanbul Üniversitesi (1933)

DARÜLACEZE: Yoksullar evi (1895)
DARÜŞŞAFAKA: Yetim ve öksüz çocukların eğitimi için kurulan kurum
HAMİDİYE ETFAL: Çocuk hastanesi (1899)

Osmanlı'da Hakkaniyet Çemberi

Osmanlı Devleti'nde adaletli bir yönetimin uygulanması için güçlü bir devlet otoritesinin olması gerektiğini savunan düşüncedir.

Hakkaniyet Çemberine göre;

- Toplum düzeni herkesin üzerine düşeni yapması ve **adaletli bir yönetimle** mümkün olur.
- Bunun için bir devlete ihtiyaç vardır.
- Devletin egemenliğini ve otoritesini sürdürebilmesi için **güçlü bir orduya** ihtiyacı vardır.
- Ordunun var olabilmesi ancak **servetle** sağlanabilir.
- Bu serveti sağlayacak kesim de **reaya (halk)**'tır.
- Halkın geliri devlete aktarması için **bolluk ve refah** gerekir. O da adaletle olur.
- Adaleti sağlayacak güç de **devlettir**.

OSMANLI DEVLETİ'NDE EKONOMİ

Osmanlı Klasik Dönem'de ekonomide üç temel ilke uygulanmıştır.

İAŞECİLİK

Piyasada istenilen kalitede ve uygun fiyatta mal bulundurma.

GELENEKÇİLİK

Piyananın mevcut dengesinin korunması.

OSMANLI EKONOMİSİNDE AHİLİK

Esnafların yardımlaşma ve dayanışma örgütüdür. **Narh sistemi** ile fiyatlar belirlenmiş, malın kalitesi ve standartlara uygunluğu denetlenmiştir.

Gedik belgesi ile plansız iş yeri açma engellenmek istenmiştir.

ÖNEMLİ KAVRAMLAR

İhtisap Kanunları	Malların belirli standartlara uygun üretilmesini sağlayan kanunlardır.
Menzil Teşkilatı	Posta ve haberleşme işlerini yürüten teşkilat.
Derbentçiler	Ticaret yollarının denetimi ve güvenliğini sağlayan teşkilat.
Mekkari Taifesi	Ticaret yolları üzerinde özel ulaşım ve taşımacılığı meslek edinen teşkilat.

TAĞŞIŞ

Maden darlığı durumunda paranın içindeki gümüş miktarının azaltılarak, değerinin düşürülmesidir.

KIZIL AKÇE

Maden darlığı durumunda paranın içindeki bakır oranının artırılmasıdır.

OSMANLI'DA PARALAR

- 1 İlk bakır para
Osman Bey
- 2 İlk gümüş para
Orhan Bey
- 3 İlk altın para
Fatih Sultan Mehmet
- 4 İlk kağıt para
(Kaime-i Naktiye-i Mutebere)
Abdülmecit

1 Metelik

2 Pul

3 Mecidiye

4 Sultani

5 Kuruş

6 Akçe

7 Sikke

8 Mangır

FİSKALİZM

Hazineye ait gelirleri üst düzeye çıkarma.

OSMANLIDA BANKACILIK

Bank-ı Dersaadet
Osmanlı'da açılan ilk bankadır. Galata Bankerleri etkili olmuştur.

Bank-ı Osmani
Yabancı sermayeli açılan ilk bankadır. İngiltere ve Fransa açılmasında etkili olmuştur.

Para basma yetkisine sahiptir.

Ziraat Bankası
Mithat Paşa tarafından Memleket Sandıklarının kurulmasıyla temelleri atılmıştır.

I. Abdülhamit Dönemi'nde Ziraat Bankası adını almıştır.

Osmanlı İtibarı Millî Bankası
Türk girişimciler tarafından Osmanlı Bankası'na tepki olarak kurulmuştur (1917). 1927 yılında İş Bankası'na katılmıştır.

OSMANLIDA BAŞLICA VERGİLER

Öşür	Haraç	Cizye
Ağnam	Zekat	Çifthane
Çiftbozan	İспенç	Bac
Ağıl	Derbent	Avarız
İmdadiyeyi	Seferiye	İmdadiye
Hazariye		

OSMANLI DEVLETİ'NDE HUKUK

OSMANLI HUKUKU

İslam Hukuku

Örfi Hukuk

Fethedilen
Bölgelerde Önceden
Uygulanan Kanunlar

Osmanlıda hukuk iki ana bölümden oluşmuştur.

Şeri Hukuk

Kaynağı: Kur'an-Kerim, hadis, icma, kıyas

- Müslümanların özel ilişkilerini kapsar.
- Aile, borçlar, ticaret, miras ve şahıs hukuku şeri hukukun konuları arasındadır.
- Yargılamaları kadılar yapar.
- Kadı kararlarına itiraz kazaskere yapılır.

Örf Hukuk

Kaynağı: Kur'an-Kerim, hadis, icma, kıyas

- Müslümanların özel ilişkilerini kapsar.
- Aile, borçlar, ticaret, miras ve şahıs hukuku şeri hukukun konuları arasındadır.
- Yargılamaları kadılar yapar.
- Kadı kararlarına itiraz kazaskere yapılır.

Divan-ı Hümayun Osmanlı Devleti'nde en üst mahkemedir. Mahkemelerde alınan kararlar **Şeriyye Sicil Defterlerinde** tutulmuştur.

Osmanlı Devleti'nde Mahkemeler

Tanzimat Öncesi

- Şeri Mahkemeler
- Cemaat Mahkemeleri
- Konsolosluk Mahkemeleri

Tanzimat Sonrası

- Ticaret Mahkemeleri
- Nizamiye Mahkemeleri

OSMANLI DEVLETİ'NDE EĞİTİM

Örgün Eğitim

Örgün Eğitim

- Sıbyan Mektebi
- Medreseler
- Askerî eğitim
- Saray eğitimi
- 1. Medreseler
- 2. Harem
- 3. Şehzadegân

Yaygın Eğitim

- Kiraathaneler
- Muvakkithane ve rasathaneler
- Lonca
- Konaklar
- Camiler
- Tekkeler ve zaviyeler
- Kütüphaneler
- Dergâhlar
- Sahaflar

Sıbyan Mektepleri

Mahalle Mektebi olarak bilinir. 5-6 yaşlarındaki çocuklara okuma yazma öğretmeyi amaçlar.

Medreseler

Orta ve yüksek seviyelerdeki eğitim kurumudur. Akli ve nakli bilimler verilmiştir.

Saray Eğitimi

Enderun, Harem ve Şehzadegan Mektebi olarak üç bölümden oluşur.

SO - DA - MU - LAZIM - MÜDERRİS

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat'ın İlanından Sonra Açılan Okullar
İptidai Mektepler, Rüştîyeler, İdadiler, Sultaniler, Dârülfünun, Dârümuallimat, Mekteb-i Hukuk, Sanayi-i Nefise Mektebi

OSMANLI DEVLETİ'NDE ÖNEMLİ BİLİM VE DÜŞÜNCE İNSANLARI

Davûd-i Kayserî

- İlk müderris (Orhan Bey)

Piri Reis

- İlk dünya haritasını çizmiştir.
- Kitab-ı Bahriye en önemli eseridir.

Ali Kuşçu

- Akkoyunlular, Timur Devleti ve Osmanlı Devleti'nde hizmette bulunmuştur. Fatih Zamanı'nda Sahn-ı Seman Medresesi'nde görev yapmıştır.

Evliya Çelebi

- Coğrafya alanında çalışan ünlü seyyahlardandır.
- Seyahatnamesi en önemli eseridir.

Kadızaâde-i Rûmî

- Uluğ Bey Rasathanesi'nde görev almıştır.
- Matematik ve astronomi alanında çalışmıştır.

Takiyüddin Mehmet

- İlk Osmanlı rasathanesini kurmuştur (III. Murat Dönemi).
- Astronomi alanında önemli çalışmalar yapmıştır.

Matrakçı Nasuh

- Kanuni Dönemi'nin ünlü hattatıdır.
- Beyan-ı Menazil-i Seferi Irakkeyn önemli eseridir.

Mustafa Naima Efendi

- İlk resmi devlet tarihçisidir.

Sabuncuoğlu Şerafettin

- Fatih Dönemi'nin tıp alimi. Türk plastik cerrahisinin babası kabul edilir.
- Mücerrebname ve Cerrahiyet'ül Haniye önemli eserleri.

Katip Çelebi

- "Hacı Halife" ismiyle bilinir.
- Keşfü'z-Zünun en önemli eseri (Bibliyografya)
- Cinannüma adlı eserinde bir çok ülkeyi tanıtmıştır.

Molla Fenari

- Osmanlı'da ilk şeyhülislamdır.
- II. Murat Dönemi.

Altıncuzâde

- Fatih Dönemi'nin tıp alimi. Üroloji alanında çalışmalar yapmıştır.
- İdrar yolları rahatsızlıklarını tedavi etmiştir.

Hezarfen Ahmet Çelebi

- Galata Kulesi'nden Üsküdar'a uçmayı başarmıştır.
- IV. Murat Dönemi.

Kemalpaşazade

- Kanuni Dönemi'nin ünlü tarihçisidir.
- Tevarih-i Ali Osman en önemli eseridir.

Ahmet Cevdet Paşa

- Mecelle'nin hazırlanmasına öncülük etmiştir.
- Tarih-i Cevdet en önemli eseridir.

Akşemsettin

- Fatih'in hocasıdır.
- Mikrobiyoloji üzerine çalışmıştır.
- Risâletü'n-Nuriyye ve Maddetü'l Hayat önemli eserlerindendir.

Lagari Hasan Paşa

- İlk kez roketle uçan kişidir.
- IV. Murat Dönemi

Hoca Sadettin

- Şeyhülislam, tarihçi ve hattattır.
- Tacüt Tevarih en önemli eseridir.

Seydi Ali Reis

- Kanuni Dönemi'nin ünlü denizcisidir.
- Miratül Memalik ve Kitabül Muhit en önemli eserlerindendir.

ERKEN DÖNEM (1299-1453) OSMANLI MİMARİSİ

Dini Mimari

- Cami - Medrese - Türbe
- Hacı Özbek Cami (İznik)
- Yeşil Cami (İznik)
- Hüdavendigar Cami (Bursa)
- Hacı Bayram Cami (Ankara)
- Ulu Cami (Bursa)
- Yeşil Türbe (Bursa)
- Süleyman Paşa Medresesi (İlk Osmanlı Medresesi-İznik)
- Yeşil Medrese (Bursa)
- Yıldırım Medresesi (Bursa)
- Lala Şahin Paşa Medresesi (Bursa)

Sivil Mimari

- Saray-Köşk-Han-Bedesten-Çarşı
- Bursa Çarşısı
- Edirne Bedesteni
- Bursa Emir Hanı
- Edirne Sarayı

Askeri Mimari

- Kale-Hisar-Sur
- Anadolu Hisarı (İstanbul)
- Rumeli Hisarı
- Topkapı Sarayı Surları

GEÇ DÖNEM (1718-1730) OSMANLI MİMARİSİ

Dini Mimari

- Nuru Osmaniye Cami (Batı Etkisiyle Yapılan İlk Mimari Eser)
- Laleli Camisi
- Nusretiye Camisi
- Dolmabahçe Camisi
- Ortaköy Camisi

Sivil Mimari

- İshak Paşa Sarayı
- Aynalıkavak Kasrı
- Sadabat Kasrı
- Yıldız Sarayı
- Dolmabahçe Sarayı
- Beylerbeyi Sarayı
- Çırağan Sarayı
- III. Ahmet Çeşmesi

Askeri Mimari

- Seddülbahir Kalesi
- Selimiye Kışlası
- Levent Kışlası

- Osmanlı Devleti'nin yaptığı ilk mimari eser Hacı Özbek Cami'dir.
- İlk medrese Orhan Bey Zamanı'nda yapılan **Süleyman Paşa Medresesi**'dir.
- Yıldırım Bayezid Zamanı'nda yaptırılan **Bursa Ulu Cami** Osmanlı Devleti'nin ilk çok kubbeli camisidir.
- İlk külliye **Fatih Külliyesi**'dir.
- 1378 yılında yapılan **Yeşil Cami** Osmanlı'nın çini sanatını mimariye uyguladığı ilk eserdir.

- İstanbul'daki **Fatih Cami** Osmanlı'nın İstanbul'daki ilk camisidir.
- **Nur-u Osmaniye Cami** ve **Laleli Cami**; barok ve rokoko tarzı ile yapılan iki önemli eserdir.
- Bosna'da bulunan **Mostar Köprüsü**'nün mimarı Mimar Hayrettin'dir.
- İstanbul **Şehzade Camii** Mimar Sinan'ın çıraklık eseridir.
- **Süleymaniye Camii** Mimar Sinan'ın kalfalık eseridir.
- **Edirne Selimiye Camii** ise ustalık eseridir.

OSMANLI'DA SANAT

HAT

- Arap harfleriyle güzel yazı yazma sanatıdır.
- Sanatçısına "hattat" denir. **Amasyalı Şeyh Hamdullah** "Hattatların Kiblesi" olarak anılmıştır.
- **Hafız Osman, Ahmet Şemsettin Karahisarlı, Mustafa Rakım Efendi** önemli hattatlardır.

MINYATÜR

- El yazması kitaplarda anlatımı güçlendirmek için yapılan küçük resimlerdir.
- Derinlik, perspektif ve gölgelendirme gibi resim kurallarına dikkat edilmez.
- Olaylar ayrıntılı bir şekilde verilir.
- Sanatçısına "nakkaş" denir.
- Atölyelerine **nakkaşhane** ya da **nigarhane** denilmiştir.
- **Matrakçı Nasuh, Nigari, Nakkaş Osman, Levni** önemli temsilcilerindendir.

TEZHİP

- El yazması kitapları süsleme (yaldızlama) sanatıdır.
- Sanatçısına "müzehhip" denir. **Kara Mehmet** en önemli temsilcisidir.

EBRU

- Kitreyle yoğunlaştırılmış su üstünde yapılan süsleme sanatıdır.
- Sanatçısına "ebruzen" denir.

ÇİNI

- Toprağın pişirilmesinden sonra yapılan süsleme sanatıdır.
- **İznik, Kütahya, İstanbul, Bursa ve Diyarbakır** çinicilik sanatının geliştiği önemli şehirlerdir.

CİLTÇİLİK

- El yazması kitapların ciltlenmesi işlemidir.
- Cilt ustasına "mücel-lit" denilmiştir.

RESİM SANATI

- Batı etkisiyle gelişen sanat dalıdır.
- **Şeker Ahmet Paşa, Osman Hamdi Bey ve İbrahim Çallı** önemli temsilcilerindendir.

MÜZİK

- Osmanlıda **Abdülkadir Meragi** müziğin öncüsü kabul edilir.
- XVII. yüzyılda **İtri**, XIX. yüzyılda ise **Dede Efendi** müziğin önemli isimleri olmuştur.

OSMANLI'DA SPOR

- Osmanlı Devleti'nde spor faaliyetleri yöneticiler tarafından desteklenmiştir.
- Yöneticilerin desteklediği başlıca spor faaliyetleri arasında; **güreş, koşu, cirit, avcılık, atıcılık, okçuluk (kemankeşlik), binicilik (cündilik), kılıç kullanma, ağırlık kaldırma, gürz ve topuz kullanma** gibi savaş öncesi idmanı olarak değerlendirilen sportif etkinlikler vardır.

OSMANLI'DA EDEBİYAT

- Osmanlı Dönemi'nde edebiyat; **Divan Edebiyatı, Halk Edebiyatı ve Tasavvuf Edebiyatı** olmak üzere üç kısma ayrılır.

DİVAN EDEBİYATI

- Aruzla şiir yazan şairlerin şiirleri divan adı verilen bir kitapta toplandığı için bu dönem edebiyatına **Divan Edebiyatı** denilmiştir.
- En önemli temsilcisi **Hoca Dehhanî**'dir.

HALK EDEBİYATI

- Halk edebiyatı hem ferdi (kişisel) hem de anonim olarak ortaya konulmuştur.
- Destanlar, masallar, halk hikâyeleri, bilmeceler, türküler, ağıtlar, fıkralar ve maniler Halk Edebiyatı'nın ortak ürünleri arasında yer almıştır.
- **Pir Sultan Abdal, Karacaoglan ve Dadaloğlu** önemli temsilcileridir.

OSMANLI KURULDUĞU SIRADA GENEL SİYASİ DURUM

Osmanlılar Oğuzların
Günhan soyunun
"Kayı" boyuna
mensuptur.

Osmanlı kurulduğu
sırada Balkanlarda siyasi
birlik yoktu. Bizans
İmparatorluğu eski
gücünü kaybetmişti.
Anadolu'da Kocaeli
Yarımadası, Güney
Marmara ve Batı
Anadolu kıyıları ile Ege
Adalarının bir kısmı
Bizans kontrolünde idi.

Akdeniz'de Venedikliler
etkili idi.

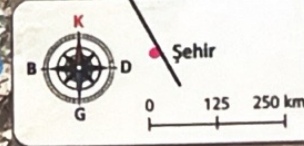
Karadeniz'de Venedikliler
etkili idi.

Osmanlı Devleti'nin Kısa Sürede Büyümesinin Nedenleri

1. Güçlü bir merkezîyetçi yönetim anlayışına sahip olunması
2. Moğol baskısına uzak bir bölgede kurulması
3. Yöneticilerin halka adaletli davranması
4. Ahilerin ve Gaziyan-ı Rum denilen Türkmenlerin desteğinin alınması
5. Devlet adamlarının iyi yetişmiş olması
6. Bizans'la sınır komşusu olunması ve Bizans'taki taht kavgalarından yararlanılması
7. Osmanlı Devleti'nin Türk beylikleri arasındaki mücadeleye karışmadan gücünü koruması; zayıf olan Bizans'la savaşıması
8. Gaza ve cihad anlayışına sahip olunması
9. Tımar ve devşirme sistemlerini etkili bir şekilde uygulaması
10. Moğol istilasından kaçan Türkmenlerin iskân siyaseti ile Balkanlar'a yerleştirilmesi
11. Uygulanan istimâlet (hoşgörü) politikası
12. Avrupa'da İngiltere ile Fransa arasında Yüzyıl Savaşlarının (1337-1453) devam ediyor olması ve Avrupa'nın güçlü devletlerinin Osmanlıya müdahale edememesi

Osmanlılar Anadolu'da önce
Ahlat bölgesine, sonra
Ankara'nın batısındaki
Karacadağ bölgesine dah
sonra ise Söğüt ve Domaniç
bölgesine gelmiştir.

Anadolu'da ise siyasi birlik yoktur.
Kösedağ Savaşı sonrası bir çok beylik
yeniden kurulmuş ve bu
beylikler İlhanlılara vergi
ödemıştır.

OSMANLI KURULUŞ DÖNEMİ

OSMAN BEY DÖNEMİ (1299-1326) (Fahrüddin)

- 1281'de Ertuğrul Gazi'nin ölümü sonrası başa geçti.
- Şey Edebalı'nın kızıyla evlenerek Ahilerin desteğini aldı.
- Bizanslı tekfurlarla mücadele edildi.
- Yarhisar, Bilecik, Inegöl, Yenişehir, Karacahisar gibi yerler fethedildi.
- 1302 yılında Bizanslı tekfurlarla Koyunhisar Savaşı yapıldı.

Koyunhisar Savaşı, ilk Osmanlı Bizans savaşıdır. Bizanslı tekfurlar yenilgiye uğratılmış ve İzmit yolu Türklere açılmıştır.

- Osman Bey Dönemi'nde aşiret yapısında beylik yapısına geçmiştir.
- Bu dönemde düzenli ordu yoktur, gönüllü birlikler savaşmıştır.

Osman Bey'in fetihlerine Akça Koca, Konuralp, Köse Mihal, Samsa Çavuş, Aykut Alp ve Gazi Abdurrahman gibi deneyimli kumandanlar eşlik etmiştir.

Osman Bey Dönemi İlkler

- İlk Osmanlı vergisi (Bac)
- İlk kadı ataması (Dursun Fakih)
- İlk Osmanlı parası (Bakır para)
- İlk tımar (dirlik) uygulaması

Osmanlı'nın Güçlenmesine Etki Eden Gruplar

Gaziyan-ı Rum
(Gaziler ve Alpler)

Ahiyan-ı Rum
(Anadolu Ahileri)

Abdalan-ı Rum
(Horasan Erenleri)

Bacıyan-ı Rum
(Anadolu Kadınları)

ORHAN BEY DÖNEMİ (1326-1362) (İhtiyarüddin)

- 1326 - Bursa alındı. (Bey Sancağı)
- 1329 - Palekanon (Maltepe Savaşı) Bizans İmparatorluk ordusu yenilgiye uğratıldı.
- 1331 - İzmit alındı. (İlk cizye vergisi)
- 1337 - İzmit alındı.
- Bizans'ın Anadolu'da toprağı kalmadı. Kocaeli Yarımadası Osmanlı kontrolüne geçti.
- 1345 - Karesioğulları Beyliği alındı. Anadolu Türk birliği için ilk adım Karesi donanması Osmanlı'ya geçti. Rumeliye geçiş kolaylaştı. Karesi komutanları Osmanlı hizmetine girdi.
- Marmara Adaları alındı.
- 1353 - Çimpe Kalesi alındı. Balkanlarda alınan ilk üstür.
- 1354 - Ankara alındı.

Orhan Bey Dönemi İlkler

Düzenli Ordu	Rumeliye Geçiş
Müderri (Davud-u Kayseri)	Tersane
Vezir (Alaaddin Paşa)	Medrese
Para (Gümüş akçe)	Saray
Divan-ı Hümayun	Cami (Hacı Özbek Cami)
İskân politikası	Türk birliği sağlama

I. MURAT DÖNEMİ (1362-1389) (Han, Hüdavendigâr, Gazi, Hünkâr)

Anadolu Türk Siyasi Birliği

- Germiyanogullarından **çeyiz** yolu ile (Kütahya, Emet, Tavşanlı, Simav) toprak alındı.
- Hamitoğullarından **para** ile (Akşehir, Yalvaç, Seydişehir, Isparta) toprak alındı..

Sazlıdere Savaşı (1363)

- Bizans ve Bulgar kuvvetleri yenilgiye uğratıldı.
- Edirne alındı.

Sırpsındığı Savaşı (1364)

- İlk Osmanlı Haçlı savaşıdır.
- Haçlılar yenilgiye uğratıldı.
- Edirne başkent yapıldı.

Çirmen (Meriç) Savaşı (1371)

- Sırp'lar yenilgiye uğratıldı.
- Makedonya'nın fethi kolaylaştı.

Ploşnik Bozgunu (1388)

- Lala Şahin Paşa komutasındaki Osmanlı ordusu yenildi.
- Balkanlarda alınan ilk yenilgidir.

I. Kosova Savaşı (1389)

- Osmanlı - Haçlı savaşıdır.
- Osmanlı kazanmıştır.
- Balkanlarda alınan ilk yenilgidir.

Önemli Gelişmeler

- Kazaskerlik, defterdarlık ve sadrazamlık makamları oluşturuldu.
- Manastır merkezli Rumeli Beylerbeyliği kuruldu.
- Yeniçeri Ocağı, Acemioğlanlar Ocağı ve Kapıkulu ordusunun temelleri atıldı.
- Pençik sistemi uygulandı.
- Divan sürekli hale getirildi.
- Veraset sisteminde ilk değişiklik yapıldı.

YILDIRIM (I.) BAYEZİD DÖNEMİ (1389-1402) (Sultan-ı İklim-i Rum)

Anadolu Türk Siyasi Birliği

- Anadolu Türk siyasi birliği ilk kez büyük ölçüde sağlandı.
- Kütahya merkez olmak üzere Anadolu Beylerbeyliği kuruldu.

Osmanlı Memlûk İlişkisi

Dulkadiroğullarından toprak alınması ilk kez Osmanlı Memlûk ilişkilerinin bozulmasına yol açtı.

İstanbul Kuşatması (1396)

- İstanbul Osmanlı tarafından ilk kez kuşatıldı.
- Anadoluhisar (Güzelcehisar) yapıldı.

Niğbolu Savaşı (1396)

- Osmanlı Haçlı savaşıdır.
- İstanbul kuşatması kaldırıldı, Haçlılar yenilgiye uğratıldı.
- Bulgaristan Osmanlı egemenliğine girdi.
- Yıldırım'a Sultan-ı İklim-i Rum ünvanı verildi.
- Savaşın ganimetleri ile Bursa Ulu Camii yapıldı.

Ankara Savaşı (1402) Osmanlı X Timur

İleri

lu beyliklerinin Timur'u kışkırtması
 ınluların Timur'u kışkırtması
 ım ve Timur'un birbirini tahrik etmesi
 erin de Türk dünyasının lideri olmak istemesi
 ınur'un Sivas'ı, Yıldırım'ın ise Erzincan'ı tahrip etmesi

Sonuçları

- Osmanlı Devleti yenildi.
- Anadolu Türk siyasi birliği bozuldu.
- Rumeli'deki ilerleyiş durdu.
- İstanbul kuşatması kaldırıldı, Bizans'ın ömrü uzadı.
- İlk defa bir savaşta Osmanlı padişahı esir düştü.
- Fetret Devri başladı.

FETRET DEVRİ (FASILA-I SALTANAT) (1402-1413)

ÇELEBİ MEHMET DÖNEMİ (1413-1421)

- Devletin ikinci kurucusu kabul edilir.
- Anadolu Türk birliği için diğer beyliklerle savaşıldı.
- 1416'da Venediklilerle ilk deniz savaşı (**Çalı Bey Savaşı**) yapıldı.
- Osmanlı Devleti'nin ilk sosyal ve dini içerikli isyanı olan **Şeyh Bedrettin İsyanı** çıktı.
- Ankara Savaşı sonrası Timur tarafından götürülen **Şehzade Mustafa** Bizans'tan aldığı destekle isyan etti. (Düzmece Mustafa İsyanı)
- Bizans üzerine seferler durdu.
- Pençik sistemi yerine **devşirme sistemi** uygulandı ve bu beylikler İlhanlılara vergi ödemiştir.

II. MURAT (1421-1451)

- Amcası Mustafa Çelebi ve kardeşi Mustafa Çelebi isyanları yaşandı.
- İstanbul kuşatıldı. (İlk kez donanma kullanıldı)
- 1444'te İzadi Derbent Savaşı'nda Haçlılarla yapılan mücadele kaybedildi.
- 1444'te Haçlılarla **Edirne Segedin Antlaşması** imzalandı. Tuna Nehri sınır kabul edildi. 10 yıl savaş yapılmaması kararlaştırıldı.
- 1444'te tahtı 12 yaşındaki oğlu Mehmet'e bıraktı.
- 1444'te bu durumu fırsat bilen Haçlılar Osmanlı Devleti'ne saldırdı. **Varna Savaşı** yaşandı. I. Murat yeniden tahta geçti, Haçlılar yenilgiye uğratıldı.
- 1448'de Osmanlıyı Balkanlardan atmak için saldırıya geçen Haçlılarla **II. Kosova Savaşı** yaşandı.

BUÇUKTEPE İSYANI

II. Mehmet'in 12 yaşında iken tahta geçtiği dönemde yaşandı. Osmanlı Devleti'nde çıkan ilk yeniçeri isyanıdır.

II. MEHMET (1451-1481)

Fethin Sonuçları

- Osmanlı toprak bütünlüğü sağlanmıştır.
- İpek Yolu hâkimiyeti güçlenmiştir.
- Ortodokslar (Fener Rum Patrikhanesi) Osmanlıya bağlanmıştır.
- Osmanlı Yükselme Dönemi başlamıştır.
- Osmanlının Türk İslam tarihindeki itibarı artmıştır.
- Fatih'e "Sultanü'l Berreyn" ve "Hakanü'l Bahreyn" (İki Karanın ve İki Denizin Hükümdarı) ünvanını almıştır.
- Bizans İmparatorluğu yıkılmıştır.
- Avrupa'da feodal sistem zayıflamıştır.
- Coğrafi Keşiflerin başlamasına zemin oluşturmıştır.
- İtalya'ya giden Bizanslı bilginler Rönesans hareketine öncülük etmiştir.

Notaras

"İstanbul'da Latin külâhı görmektense Osmanlı Serpuşu görmek daha iyidir."

Yapılan Hazırlıklar

Rumelihisar
(Boğazkesenhisar)
yapıldı.

Vize ve Silivri
Kaleleri alındı.

Şahi denilen
toplar döküldü.

Bizans'ın Yaptığı Hazırlıklar

Papa II. Piyus
ile iş birliği

Grejuva (Rum)
ateşi hazırlandı.

Haliç zincirlerle
kapatıldı.

Fethin Nedenleri

- İstanbul'un Anadolu ve Rumeli toprak bütünlüğünü bozması
- Rumeli'ye geçişte kolaylık sağlamak
- Bizans'ın Osmanlı iç işlerine müdahale etmesi Bizans'ın Anadolu beylerini kışkırtması
- Bizans'ın Haçlı Seferlerine neden olması
- Katolik ve Ortodoks dünyasının birbirinden ayrılmak istenmesi
- İpek Yolu hâkimiyetinin güçlendirilmek istenmesi
- Hz. Muhammed'in (s.a.v) hadisi

İstanbul'un Fethi'nden sonra
Mora alınmış ve Trabzon
Rum İmparatorluğuna son
verilmiştir.

Bizans'ın yeniden
canlanması engellenmek
istenmiştir.

İstanbul'un Fethi'nden sonra
Ortodoksların başına bir patrik
atanmış ve Venediklilere
kapitülasyon verilmiştir.

Osmanlıya karşı bir
Haçlı ittifakının oluşması
engellenmeye çalışılmıştır.

FATİH SULTAN MEHMET (1451-1481)

Balkanlarda Fetihler

S E M A + B - B

Sırbistan
Eflak Boğdan
Mora

Arnavutluk
Bosna Hersek

Belgrat
alınmadı.

Fatih'in son seferi
İtalya (Otranto) Seferi
olmuştur.

Denizlerde Fetihler

1460- Mora alındı.
1475- Kırım alındı (Gedik Ahmet Paşa).
Karadeniz bir Türk gölü haline gelmiştir.
Ege Adaları alındı.
Rodos kuşatıldı ancak alınamadı.

Osmanlı-Venedik İlişkisi

1463-1479 yılları arasında Osmanlı Devleti ile Venedik arasında 16 yıl savaşmıştır. 1479'da imzalanan İstanbul Antlaşması ile Venedik Osmanlıya savaş tazminatı ödemiş, Venedik'e ticari imtiyazlar ve İstanbul'da elçi (balyos) bulundurma hakkı verilmiştir.

Osmanlı-Memlûk İlişkisi

Fatih Zamanı'nda Osmanlı Devleti ile Memlûk ilişkileri bozulmuştur.
Fatih'in Hicaz Su Yollarının tamirini istemesi Memlûklerce tepki ile karşılanmıştır.

Fatih **BaRa** giremedi.

Anadolu'da Fetihler

- Cenevizlilerden Amasra alındı.
- Candaroğullarından Sinop alındı.
- Karamanoğullarından Konya Karaman alındı.
- Trabzon Rum İmparatorluğu'na son verildi.
- Otlukbeli Savaşı (1473) ile Akkoyunlu Devleti'ne son verildi.

Fatih Zamanı Önemli Gelişmeler

- Divana sadrazam başkanlık etmeye başladı.
- Sadrazamlar devşirme kökenlilerden seçildi.
- İlk altın para (sultani) basıldı.
- Topkapı Sarayı inşa edildi.
- Çinli Köşk, Fatih Camii inşa edildi.
- Enderun Mektebi, Topkapı Sarayı'na taşındı.
- Arz Odası kuruldu.
- Sahn-ı Seman Medresesi açıldı.
- Tetimme Medreseleri kuruldu.

II. BAYEZİT (1481-1512) (Yükselme Dönemi içinde Duraklama Dönemi)

Cem Sultan Olayı

- Türkmen kökenli devlet adamları destek verdi.
- Bursa'da adına hutbe okuttu.
- Yenişehir Savaşı'nda II. Bayezit'e yenildi.
- Önce Memlûklere sığındı.
- Karamanoğulları Beyliği'nden destek aldı.
- Rodos Şövalyelerine sığındı.
- Papa'ya teslim edildi.
- II. Bayezit Dönemi'nde Avrupa'ya yapılan seferlerin durmasına yol açtı.
- Fransa Kralı VIII. Şarl'ın Cem'i Papa'dan teslim alıp Napoli üzerine, oradan da Kudüs üzerine gelmek istediği sırada Cem Sultan Papa tarafından zehirletilerek öldürülmüştür.

II. Bayezit Dönemi; iç karışıklıklar, taht mücadeleleri ve doğuda Safevi tehdidi ile geçen, fetihlerin yavaşladığı bir duraklama dönemidir. Buna rağmen devletin idari ve mali yapısı güçlendirilmiş, yeni düzenlemelerle ilerideki başarıların zemini hazırlanmıştır.

Şahkulu Ayaklanması (Safevi Devleti Tehlikesi)

- 1502 -Şah İsmail tarafından kurulmuştur.
- Şah İsmail Anadolu'daki şii'leri Osmanlı Devleti'ne karşı kıskırtmıştır.
- 1511- Antalya-Teke Yöresi'nde Şah Kulu Ayaklanması yaşanmıştır.
- Şahkulu Ayaklanması Anadolu'da şii nitelikte çıkan ilk isyandır.
- 1511-Gökçay Meydan Muharebesi ile isyan güçlüğüle bastırılmıştır.
- II. Bayezit'in Safevi tehdidi karşısında pasif kalması oğlu Selim'in onu tahttan indirmesine yol açmıştır.

- Bu dönemde Karamanoğulları Beyliği'ne tamamen son verildi.
- Kili ve Akkerman kaleleri alınarak Kırım ile Balkan toprakları arasında kara bağlantısı sağlandı.
- "Küçük Kıyamet" denilen büyük İstanbul depremi yaşandı.
- İlk kez "avarız" vergisi alındı.
- İlk kez malların kalitesi ve standartları belli esaslara bağlandı. (Bursa İhtisab Kanunnamesi)
- İdris'i Bitlisi ve Kemal Paşazade II. Bayezit Dönemi'nin önemli tarihçileri arasında yer almıştır.
- İlk Osmanlı Memlûk Savaşı bu dönemde yaşanmıştır. (Ağaçayın Savaşı)

"8 yıla 80 yıllık iş sığdırmış padişah"

Babasını Yeniçerilerin desteği ile tahttan indirip başa geçen ilk Osmanlı padişahıdır.

BÖZÖKLÜ CELAL İSYANI

Tokat'ta Bozoklu Celal tarafından
patlanan bu isyan bundan sonra
Amasyalı'da çıkan isyanlara "Celali"
denilmesine yol açmıştır.

CHODRAN SAVAŞI (1514)

- **Safevi tehdidini önlemek için İran üzerine sefere çıkmıştır.**
- **Şah İsmail yenilgiye uğratıldı.**
- **Doğu Anadolu'daki Osmanlı hâkimiyeti güçlendi.**
- **İpek Yolu üzerindeki Osmanlı hâkimiyeti güçlendi.**

ROMADAĞ SAVAŞI (1515)

- Şah İsmail ile iş birliği yapan **Dulkadiroğulları Beyliği** ile yapılmıştır.
- **Dulkadiroğulları Beyliği** alınan **son Türk beyliği** olmuştur.
- **Anadolu Türk siyasi birliği** kesin olarak sağlanmıştır.
- **Maraş ve Elbistan** bölgesi Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.
- **Memlüklerle** sınır komşusu olunmuştur.

"Kim ki torunlarımdan hazineyi benim kadar doldurursa kapılar onun mührüyle, dolduramazsa benim mührümle mühürlenmeye devam etsin." diyen Osmanlı padişahıdır.

RİDANİYE SAVAŞI (1516)

- Memlûk tahtına oturan **Tomambay** yenilgiye uğratılmıştır.
- **Memlûk Devleti** yıkılmıştır.
- **Mısır, Suriye, Filistin, Hicaz** ve **Lûbnan** alınmıştır.
- **Venedikliler Kıbrıs** için vergiyi **Osmanlıya** ödemeye başlamıştır.
- **Doğu Akdeniz’de** **Osmanlı** egemenliği güçlenmiştir.
- **Baharat Yolu’nun** kontrolü **Osmanlıya** geçmiştir.
- **Kutsal emanetler İstanbul’a** getirilmiştir.
- **Halifelik makamı** **Osmanlıya** geçmiştir.
- **Yavuz Sultan Selim’e** **“Hadimü’l Haremeyn-i Şerifeyn”** ünvanı verilmiştir.

MERCİDABIK SAVAŞI (1516)

- **Halep** yakınlarında **Osmanlı Devleti** ile **Memlûk Devleti** arasında yaşanmıştır.
- Memlûk hükümdarı **Kansu Gavri** hayatını kaybetmiştir.
- **Suriye, Lübnan ve Filistin** Osmanlı hâkimiyetine girmiştir.

KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DÖNEMİ (1520-1566) "Muhteşem" "Büyük Türk" "Kanuni" "Muhibbi"

1521 Belgrat'ın Fethi

Avrupa'da Şarlken'in Kutsal Roma İmparatorluğunu kurmak için faaliyetlerde bulunması üzerine Kanuni yönünü batıya çevirmiş ve Belgrat'ı almıştır.

1526 Mohaç Meydan Savaşı

Macaristan yenilgiye uğratılmış ve Budin alınmıştır. (En kısa süren meydan savaşı) Macaristan Osmanlı hâkimiyetine girdi.

1529 I. Viyana Kuşatması

Viyana ilk kez kuşatılmış ancak alınamamıştır. Kışın yaklaşması ve kuşatma için ağır topların getirilmemesi nedeniyle kuşatma kaldırılmıştır.

1533 İstanbul Antlaşması

1532-Almanya Seferi sonunda Şarlken'e esir düşen Fransa kralı kurtarılmış ve İstanbul Antlaşması ile Avusturya Osmanlı'nın siyasi üstünlüğünü kabul etmiştir. (Avusturya ile ilk resmi antlaşma)

1535 Fransa'ya Kapitülasyon Verilmesi

- Fransa'ya verilen bu kapitülasyonlarla Avrupa'da Hristiyan birliğin parçalanmasını önlemek, Akdeniz ticaretini canlandırmak temel hedeflerdir.
- Verilen ayrıcalıklarla her iki ülke karşılıklı olarak ticaret yapmakta serbest olacak.
- Fransızlar arasındaki hukuki anlaşmazlıklara Fransız hakimler bakacak.
- Antlaşma iki hükümdarın sağlığında geçerli olacak.

1555 Amasya Antlaşması

- Kanuni Sultan Süleyman 1534-1535 yıllarında İrakeyn Seferi'ni; 1548 yılında İran (Tebrez) Seferi'ni; 1553 yılında da Nahçıvan Seferi'ni düzenlemiştir.
- Bağdat, Karabağ, Revan ve Nahçıvan'ı ele geçirmiştir.
- "Bağdat Fatihi" olarak anılmıştır.
- Amasya Antlaşması İran ile imzalanan ilk resmi antlaşmadır.

DENİZLERDE FETİHLER

- 1522- Saint Jean Şövalyelerinden Rodos Adası alınmıştır.
- 1534- Hızır Reis, Barbaros Hayrettin Paşa adını alarak kaptan-ı derya olmuş ve Cezayir Osmanlıya bağlanmıştır.
- 1538- Preveze Deniz Savaşı'nda Barbaros Hayrettin Paşa komutasındaki Osmanlı donanması Haçlıları yenilgiye uğratmıştır.
- 1551- Turgut Reis komutasında Trablusgarp alınmıştır.
- 1560- Cerbe Deniz Savaşı ile Haçlılar yenilgiye uğratılmış Kuzey Afrika kıyılarında Osmanlı hâkimiyeti güçlenmiştir.
- 1565- Malta Adası kuşatılmış ancak alınamamıştır. (Turgut Reis şehit olmuştur.)
- 1566- Sakız Adası alınmıştır.

HİNT DENİZ SEFERLERİ

1. Sefer	H	adım Süleyman Paşa	1538
2. Sefer	P	iri Reis	1551
3. Sefer	M	urat Reis	1552
4. Sefer	S	eydi Ali Reis	1553

Nedenleri

- Portekizlilerin yeni ticaret yollarını kullanarak Osmanlı'yı zarar uğratması,
- Hindistan'daki Müslümanların yardım istemesi,
- Baharat Yolu'nun kontrol edilmek istenmesi

Sonuçları

- Osmanlı başarısız oldu (Seferlere gereken önemin verilmemesi)
- Kızıldeniz Türk gölü oldu.
- Baharat Yolu ve Hint Deniz Yolu'nun kontrolü Portekizlilere geçti.

I. SÜLEYMAN

Sokullu Mehmet Paşa Kanunî'ye son zamanlarında sadrazamlık yaptı.

II. SELİM

- 1571'de Lala Mustafa Paşa liderliğinde Kıbrıs alındı.
- Haçlılar, 1571-İnebahtı Deniz Savaşı'nda Osmanlı donanmasını yaktı.
- Sokullu "Biz Kıbrıs'ı alarak sizin kolunuzu kestik..." sözünü söyledi.
- 1574-İspanyollardan Tunus alındı.

III. MURAT

- 1575-Lehistan Osmanlı himayesine alındı.
- 1578-Vadiüs Seyl / Kasrül Kebir Savaşı ile Fas Osmanlıya bağlandı.
- Fas'ın alınmasıyla Kuzey Afrikanın fethi tamamlandı.

DON-VOLGA PROJESİ

Kanalın Açılmak İstenmesinin Nedenleri:

- Karadeniz ile Hazar Denizi arasında bağlantı kurmak
- Orta Asya Türkleri ile bağlantı kurmak
- İpek Yolu ticaretini canlandırmak
- İran ile yapılan savaşlarda Hazar Denizi'ne kanal vasıtasıyla indirilen donanmanın da gücüyle İran'ı kuzeyden sıkıştırmak

- Rusya'nın güneye inmesine engel olmak

Kanalın Açılmamasındaki Etkenler

- Rusya'nın projeyi engellemek için yaptığı faaliyetler
- Kırım hanlarının projeye gereken desteği vermemeleri

Kanal Ne Zaman Açıldı?

- Kanal 1952 yılında Rusya tarafından açılmıştır.

SÜVEYŞ KANALI PROJESİ

Kanalın Açılmak İstenmesinin Nedenleri

- Kızıldeniz ile Akdeniz'i birleştirmek
- Coğrafi Keşiflerle önemini kaybeden Akdeniz ticaretini canlandırmak
- Baharat Yolu'na işlerlik kazandırmak

Kanal Ne Zaman Açıldı?

- Kanal 1869 yılında İngiltere-Fransa-Osmanlı ortak girişimi ile açılmıştır.

Osmanlı Donanmasının Yakıldığı Yerler

İ NEBAHTI 1571 II. Selim dönemi

ÇE ŞME 1770 II. Mustafa Dönemi

NA VARİN 1827 II. Mahmut Dönemi

Si NOP 1853 Abdülmecit Dönemi

KARADENZ MARMARA KANALI PROJESİ

Kanalın Açılmak İstenmesinin Nedenleri

- Marmara Denizi-İznik Gölü ve İznik Gölü-Sakarya Nehri arasında kanal açarak Karadeniz ile Marmara Denizi'ni birleştirmek
- Karadeniz'den gelen keresteleri bu kanalla taşıyarak Boğazlar trafiğini rahatlatmak
- Karadeniz-Marmara Projesi gereken önem verilmediği için başarılı olmamıştır.

Duraklamanın İç Nedenleri

- Merkezi yönetimin bozulması (Sancak sisteminin kaldırılması, Kafes sisteminin getirilmesi)
- Maliyenin bozulması (Askeri yapının bozulması (Kanun-u Kadim'e aykırı asker alınması))
- Sosyal alanda yaşanan bozulmalar
- İlimiye sınıfının bozulması (Beşik ulemalığı sisteminin uygulanması)
- Eyalet yönetiminin bozulması

Duraklamanın Dış Nedenleri

- Osmanlı'nın doğal sınırlara ulaşması
- Güçlü devletlerle komşu olunması
- Coğrafi Keşiflerin olumsuz etkisi
- Rönesans ve Reform hareketlerine uzak kalınması

VENEDİK

- Osmanlı ile Venedikliler arasındaki en önemli sorun **Girit Adası** olmuştur.
- Ada 1645'te kuşatılmış, 1669'da alınabilmiştir.
- Alınmasında Fazıl Ahmet Paşa etkilidir.
- IV. Mehmet zamanı.

AVUSTURYA

- 1596-Haçova Meydan Savaşı'nda Avusturya yenilgiye uğradı. Osmanlı'nın kazandığı son büyük meydan savaşıdır.
- 1606- Zivatorok Antlaşması ile Osmanlı 1533 İstanbul Antlaşması'yla elde ettiği siyasi üstünlüğü kaybetti.
- 1684-Vasvar Antlaşması ile Osmanlı Devleti Avusturya'dan son kez toprak kazandı. (Uyvar, Neograd - IV. Mehmet Zamanı) "Uyvar önünde bir Türk kadar güçlü" sözü söylendi.
- 1683- II. Viyana Kuşatması gerçekleştirildi. Köprülü Mehmet Paşa (IV. Mehmet) başarısız oldu. Kutsal İttifak kuruldu.
- 1683-1699 yılları arasında Kutsal İttifak Savaşları yapıldı. Osmanlı yenildi.
- 1699- Karlofça Antlaşması imzalandı ve Osmanlı ilk kez büyük toprak kaybetti.

KARLOFÇA ANTLAŞMASI (1699)

- Osmanlı ilk kez büyük toprak kaybetti.
- Osmanlı ilk kez müzakere yoluyla bir antlaşma imzaladı.
- Osmanlı ilk kez başka devletlerin (İngiltere ve Hollanda) arabuluculuğunu kabul etti.
- "Gerileme Dönemi" başladı.

RUSYA

- Rusya Kutsal İttifak devletleri arasında yer aldı.
- Osmanlı Devleti ile 1700'de İstanbul Antlaşması'nı imzaladı.

İSTANBUL ANTLAŞMASI (1700)

- Azak Kalesi Rusya'ya verildi.
- Ruslar ilk defa Karadeniz'e adım attı.
- Ruslar İstanbul'da elçi bulundurma hakkı elde etti.

İRAN

- 1590- Ferhat Paşa Antlaşması III. Murat Dönemi imzalandı. Doğuda en geniş sınırlara ulaşıldı.
- 1612- Nasuh Paşa Antlaşması I. Ahmet Dönemi imzalandı. Osmanlı'nın doğuda toprak kaybettiği ilk antlaşmadır.
- 1618-Serav Antlaşması II. Osman Dönemi imzalandı.
- 1639-Kasr-i Şirin Antlaşması IV. Murat Revan ve Bağdat Seferlerini düzenledi. Zagros Dağları sınır kabul edildi. Bugünkü Türkiye İran sınır çizildi.

LEHİSTAN

- Genç Osman - Hotin Seferi Bu seferden sonra Genç Osman Yeniçeri Ocağını kaldırmayı planladı.
- IV. Mehmet - Bucaş Antlaşması Bu antlaşma ile Osmanlı batıda en geniş sınırlara ulaştı.

V enedik

A vusturya

R usya

i ran

L ehistan

İSTANBUL (MERKEZ) İSYANLARI

NEDENLERİ

- Yeniçeri ağalarının yönetime karışması
- Saray kadınlarının yönetime karışması
- Kanun-u kadime aykırı ocağa asker alınması
- Yeniçerilerin cülus bahşişi için isyan etmesi
- Ayan düşük para ile yeniçerilere maaş ödenmesi
- "Devlet ocak içindir" anlayışının yerleşmesi

SONUÇLARI

- Başkentte asayiş ve güvenlik bozuldu.
- Devlet otoritesi sarsıldı.
- Genç Osman Yeniçerilerce şehit edildi.
- Yeniçeriler etkin bir güç haline geldi.

EYALET İSYANLARI

NEDENLERİ

- Eyaletlerdeki yöneticilerin halka kötü davranması
- Bazı yöneticilerin devletten ayrılarak ayrı devlet kurmak istemesi

SONUÇLARI

- Merkezi otorite sarsılmıştır.
- Daha çok merkezden uzak eyaletler çıkarmıştır.

Başlıca İstanbul İsyancıları Genç Osman'ın öldürülmesi

IV. Murat Zamanı 17 devlet

adaminin öldürülmesi

IV. Mehmet Zamanı Çınar

Vakası'nda (Vaka-i Vakvakiye) 30

devlet adaminin öldürülmesi

Başlıca Celali İsyancıları

Deli Hasan

Karayazıcı

Canbolatoglu

Kalenderoglu

Tavil Ahmet

Gürcü Nebi

İSTANBUL (MERKEZ) İSYANLARI

NEDENLERİ

- Ekonomideki bozulmalar (Temel neden)
- Yönetimdeki bozulmalar
- Dirlik sisteminin bozulması
- Ağır vergiler nedeniyle köylünün toprağını terk etmesi
- Haçova Savaşı sonrası Anadolu'ya kaçan askerlerin eşkiyalık yapması ,
- İltizam sisteminin yaygınlaşması

SONUÇLARI

- Devletin para sıkıntısı arttı.
- Büyük Kaçgun ile köylü Anadolu'yu terk etti .
- Şehirlerde nüfus arttı. Güvenlik bozuldu.
- Timar sistemi daha da bozuldu.

SUHTE İSYANLARI

NEDENLERİ

- Suhte ya da softa denilen medrese öğrencilerinin ayaklanması
- Dilema çocuklarının hak etmeden imtiyaz elde etmesi
- Klasik medrese eğitiminin bozulması
- Medrese gelirlerinin azalması ve öğrencilere halktan yardım toplamaları için belge verilmesi

SONUÇLARI

- Medrese eğitimi aksamış, bir çok öğrenci hayatını kaybetmiştir.
- İyi alim olma amacı taşıyan talebe sayısı azalmıştır.
- Talebeler kolay yoldan icazetname almaya başlamıştır.

DURAKLAMA DÖNEMİ ISLAHATÇILARI

XVII. Yüzyıl
Islahatçıların Şifresi

T arhuncu
Ahmet Paşa

O sman (II.)
Genç Osman

K uyucu Murat

M urat (IV.)

A hmet (I.)

K öprülüler

III. MEHMET

- Sancakta yetişen son Osmanlı padişahıdır.
- Kanuniden sonra ordunun başında sefere çıkan ilk Osmanlı padişahıdır.

I. AHMET

- Sancağa çıkmayan ilk Osmanlı padişahıdır.
- "Ekber ve erşed" sistemini getirmiştir.
- Sadrazamı Kuyucu Murat Paşa sert yöntemler uygulamıştır.
- Hollandaya kapitülasyon verdi.

GENÇ OSMAN

- İlk ıslahatçı Osmanlı padişahıdır.
- Şeyhülislamın yetkilerini kısıtladı.
- Başkenti bir Anadolu şehrine taşımak istedi.
- Saray dışından halktan biri ile evlendi.
- Yeniçeri Ocağını ilk kez kaldırmayı düşündü.
- Farisi mahlasıyla şiirler yazdı.
- Avrupa'da Otuz Yıl Savaşları yaşandı.

XVII. YÜZYIL ISLAHATLARININ ÖZELLİKLERİ

- Amaç Yükselme Dönemi'ne geri dönmektir.
- Sorunları temeline inilmemiştir.
- Baskı ve şiddet yöntemleri kullanılmıştır.
- Islahatlar kişilere bağlı kalmıştır.
- Devlet politikası haline gelmemiştir.
- Islahatlarda Batı örnek alınmamıştır.
- Plansız ve programsızdır.
- Askerî, mali ve sosyal alandan ıslahatlar yapılmıştır.

FAZIL MUSTAFA PAŞA

- Fazıl Ahmet Paşa'nın kardeşidir.
- Ordu ve maliye alanında ıslahatlar yapmıştır.

MERZİFONLU KARA MUSTAFA PAŞA

- IV. Mehmet'in sadrazamıdır.
- Kanuni'nin de kuşatıp alamadığı Viyana'yı alarak ün yapmak istemiştir.
- Başarısız olmuştur.

IV. MURAT

- 12 yaşında tahta geçti.
- Annesi Kösem Sultan'ın etkisi görüldü (Saltanat naibesi).
- İçki ve tütün yasağı getirdi.
- Yatsı namazından sonra fenersiz dışarı çıkma yasağı uyguladı.
- Lagari Hasan Paşa rampalı füze denemesi yaptı.
- Hazerfan Ahmet Çelebi Galata Kulesi'nden Üsküdar'a yatay uçuş denemesi yaptı.
- Yeniçeri sayısı azaltıldı.
- Koçi Bey Risalesi ve Katip Çelebi Raporu hazırlandı.
- Koçi Bey Risalesi IV. Murat ve I. İbrahim'e sunulmuştur.
- İlk kez şeyhülislam idam ettirildi.

KEMANKEŞ KARA MUSTAFA PAŞA

- I. İbrahim'in sadrazamıdır.
- Ayarı düşük akçeleri toplattı.
- Maaşları düzenli dağıtmaya çalıştı.

TARHUNCU AHMET PAŞA

- IV. Mehmet'in sadrazamıdır.
- İlk modern Osmanlı bütçesini hazırladı.
- Saray masraflarını kısıtı, hediye ve bahşişlere sınırlama getirdi.

KÖPRÜLÜ MEHMET PAŞA

- IV. Mehmet'in sadrazamıdır.
- Belirli şartlar ileri sürerek sadrazam oldu.
- Duraklama Dönemi içinde Yükselme Dönemi'ni yaşattı.

OSMANLI DEVLETİ GERİLEME DÖNEMİ (XVIII. YÜZYIL) 1699 Karlofça Antlaşması ile başlar - 1792 Yaş Antlaşması ile sona erer.

1703 EDİRNE OLAYI

- II. Mustafa'nın yönetimi Şeyhülislam Feyzullah Efendi'ye bırakıp Edirne'ye çekilmesiyle yaşanan olaydır.
- II. Mustafa tahtan indirildi, III. Ahmet tahta geçti.

1711 Prut Antlaşması

Osmanlı X Rusya

- Baltık Denizi'ne ulaşmak isteyen Rusya 1709 Poltova Savaşı'nda İsveç Kralını yenilgiye uğrattı.
- İsveç Kralı Demirbaş Şarl Osmanlı'ya sığınınca Osmanlı ve Rusya arasında savaş yaşandı. Prut Savaşı'nı Osmanlı kazandı ve 1700 İstanbul Antlaşması ile kaybedilen Azak geri alındı.

1718 Pasarofça Antlaşması

Osmanlı X Venedik-Avusturya

- Mora halkının yardım istemesi üzerine Osmanlı Venedik'i yendi ve Mora'yı geri aldı.
- Karlofça'nın garantör devleti Avusturya Osmanlıya savaş açtı. Osmanlı yenildi ve Batı'nın üstünlüğünü ilk kez kabul etti. Belgrat Avusturya'ya bırakıldı.
- Bu antlaşmadan sonra Lale Devri başlamış ve Osmanlı yönünü doğuya, İran'a çevirmiştir.

Osmanlı-İran ilişkisi

- Osmanlı batıda yaşadığı toprak kayıplarını doğuda İran ile savaşarak telafi etmeye çalışmıştır.

1724 İstanbul Antlaşması

- Osmanlı Devleti ve Rusya'nın İran topraklarında karşı karşıya gelmesi üzerine taraflar arasında imzalanan dostluk antlaşmasıdır.

1746 II. Kaser-i Şirin (Kerden) Antlaşması

- Osmanlı İran karşısında kesin bir zafer kazanamamıştır.
- 1746 II. Kaser-i Şirin Antlaşması ile eski sınırlara geri dönmüştür.

Osmanlı X Rusya-Avusturya

- Rusya ve Avusturya'nın Osmanlı topraklarını paylaşması, Rusya'nın sıcak denizlere inme politikası üzerine yaşandı.
- Osmanlı Devleti iki cephede savaştığı halde başarılı oldu. Başarıda I. Mahmut Zamanı yapılan Batı tarzı askeri ıslahatlar etkili olmuştur.
- 1739'da Belgrat Antlaşması etkili olmuştur.
- Antlaşmada arabuluculuk yapan Fransa'ya kapitülasyonlar sürekli hale getirilmiştir. (1740 Kapitülasyonları)

Belgrat Antlaşması'na göre;

- 1) Avusturya Pasarofça ile aldığı Belgrat'ı geri verecek
- 2) Azak Kalesi yıkılmak şartıyla Rusya'ya bırakılacak
- 3) Rusya Karadeniz'de savaş gemisi ve tersane bulundurmayacak (Karadeniz son kez Türk gölü kabul edilmiştir.)
- 4) Rusya bir Avrupa devleti sayılacak

1779 AYNALIKAVAK TENKİHNAMESİ

- 1779 yılında yapılan bu sözleşme ile Kırım'a Rus taraftarı olan **Şahin Giray** yönetici olarak atanmıştır.

1791 ZİŞTOVİ - 1792 YAŞ ANTLAŞMALARI

- Kırım'ı ilk ettiğini açıklayan **Rusya**, **Avusturya** ile **Dakya Devleti**'ni kurmak için harekete geçmiştir.
- 1789-Fransız İhtilali sonrası **milliyetçilik** isyanları nedeniyle zor durumda kalan **Avusturya Zıştovi Antlaşmasını** imzalayarak savaştan çekilmiştir.
- **Rusya** ise 1792'de Osmanlı Devleti ile **Yaş Antlaşması**'nı imzalamış ve bu antlaşma ile Kırım'ın Rusya'ya ait olduğu kabul edilmiştir.

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması Sonrası Osmanlı

K. KAY

1792 Yaş Antlaşması

1774 Küçük Kaynarca Antlaşması

1779 Aynalıkavak Tenkihnemesi

1774 KÜÇÜK KAYNARCA ANTLAŞMASI

- Rus baskısı karşısında **Leh milliyetçileri** ve **Kırım Han'ı** Rusya'ya karşı Osmanlı Devleti'nden yardım istemiştir.
- Rusya 1770'te **Çeşme Baskını**'nda Osmanlı donanmasını yakmıştır (**III. Mustafa Dönemi**).
- Osmanlı Devleti'nin yenilgi almasıyla 1774'te **Küçük Kaynarca Antlaşması** imzalanmıştır.

- 1774 Küçük kaynarca Antlaşması ile;
- 1) Kırım bağımsız olacak.
 - 2) Kırım Hanları **dinî yönden Osmanlı halifesine bağlı** olacak.
 - 3) Rusya istediği yerde **konsolosluk** açabilecek.
 - 4) Rusya **Karadeniz ve Akdeniz**'de serbestçe ticaret yapabilecek (Rusya'ya ilk **kapitülasyon** verildi).
 - 5) Rusya Osmanlı topraklarındaki **Ortodoksları** koruyacak.

Fransa'nın Mısır'ı İşgali (1798)

- **Napolyon Bonapart** sömürgeci emellerle 1798'de **Mısır'ı** işgal etmiştir.
- Osmanlı Devleti Fransa'ya karşı **İngiltere** ve **Rusya**'dan yardım istemiştir. (**III. Selim - İlk kez denge siyaseti**)
- **Ebukır Limanı**'nda Fransız donanması yakıldı.
- **Nizam-ı Cedid Ordusu** Fransa'ya karşı **Akka Zaferi**'ni kazandı (**Cezar Ahmet Paşa**).
- 1801-El Arış Antlaşması ile Fransa Mısır'dan çekildi.
- 1802- Paris Antlaşması ile Mısır Osmanlıya geri verildi.
- **Napolyon'un Mısır'ı işgali sırasında uygulanan denge siyaseti sonucu ilk kez yabancı bir devletin donanması (Rus donanması) Boğazlardan geçerek Akdeniz'e inmiştir.**

III. AHMET (Lale Devri)

- 1718 Pasarofça ile başlar, 1730 Patrona Halil İsyanı ile sona erer.
- Sadrazam: Nevşehirli Damat İbrahim Paşa
- Şairi: Nedim
- Minyatür sanatçısı: Levni

- Batı'nın üstünlüğü ilk kez kabul edilmiştir.
- Batı tarzı ilk islahatkar yapılmıştır.
- İlk Türk matbaası kurulmuştur. (İbrahim Müteferrika, Sait Efendi)
- Vankulu Lügâtı matbaada basılan ilk eserdir. Avrupa'da geçici elçilikler açılmıştır.
- İlk geçici elçilik Paris, ilk geçici elçi Yirmisekiz Çelebi Mehmet Efendi'dir.
- Çiçek hastalığına karşı aşı uygulanmıştır. Tercüme Encümenliği oluşturulmuştur. Tulumbacılar Ocağı kurulmuştur.
- Kütüphaneler açılmış, İstanbul'da çini atölyesi, kumaş ve çuha atölyesi kurulmuştur.
- Mimaride barok ve rokoko tarzları uygulanmıştır.
- Sadabad Sarayı ve III. Ahmet Çeşmesi yapılmıştır.

I. ABDÜLHAMİT

- Sadrazam Halil Hamit Paşa ve Cezayirli Hasan Paşa etkilidir.
- Sürat Topçuları Ocağı geliştirilmiştir.
- İstihkam Okulu açılmıştır.
- Yeniçeri sayımı yapılmıştır.
- Ulufe alım satımı yasaklanmıştır.
- Cülus bahşişi kaldırılmıştır.
- Galata Bankerlerinden iç borç alınmıştır.
- Kaptan-ı Derya Hasan Paşa'nın önerisi ile Mühendishane-i Bahr-i Hümayun kurulmuştur.

I. MAHMUT

- İlk kez Avrupa tarzında askeri islahatlar yapılmıştır.
- Batı'dan ilk kez askeri uzman getirilmiştir.
- Ordu bölük, tabur ve alay olarak yeniden düzenlenmiştir.

HUMBARACI AHMET PAŞA
(Fransız Conte de Bonneval)

HENDESEHANE açıldı
(Batı tarzında açılan ilk askeri teknik okul)

HALK KÜTÜPHANELERİ açıldı

- İlk programlı islahat yapan Osmanlı padişahıdır.
- Nizam-ı Cedid Devri olarak anılır.
- Meşveret Meclisi oluşturmuş ve raporlar hazırlatmıştır. Islahatlarda en çok Fransa örnek alınmıştır.
- Avrupa'da sürekli elçilikler açılmıştır.
- İlk sürekli elçilik Londra'da açılmıştır. (Yusuf Ağâh Efendi) Nizam-ı Cedid adıyla Batı tarzında ilk ordu kurulmuştur.
- Bu ordunun masraflarını karşılamak için İrad-ı Cedid hazinesi oluşturulmuştur.
- Yeni ordunun eğitimi için Avrupa'dan subaylar getirilmiştir.

III. MUSTAFA

- Sadrazam Koca Ragıp Paşa dönemin etkili ismidir.
- Cezayirli Gazi Hasan Paşa'nın katkısıyla Deniz Mühendishanesi'nin temeli atıldı.
- Baron de Tott "Sürat Topçuları Ocağını" kurdu.
- Cülus bahşişi son kez dağıtıldı.
- İç borçlanma yöntemine başvuruldu.
- Eshan Usulü kanunlaştı.

III. SELİM

- Levent ve Selimiye kışlaları kurulmuştur.
- Yerli malı kullanımı özendirilmiştir. Şeyhülislamların yetkileri kısıtlanmıştır.
- Mühendishane-i Berri Hümayun kurulmuştur. Modern topçu ocağının temelleri atılmıştır.
- İlk kez devlet matbaası oluşturuldu.
- Askeri teknik okullarda Fransızca zorunlu yabancı dil olarak okutulmuştur.
- III. Selim Dönemi Kabakçı Mustafa İsyanı ile sona ermiştir.

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL) 1792 Yaş Antlaşması ile başlar - 1922 Saltanatın kaldırılması ile sona erer.

II. MAHMUT DÖNEMİ SİYASİ OLAYLARI (1808-1839)

Alemdar Mustafa Paşa'nın desteği ile başa geçti.
(III. Selim - IV. Mustafa - II. Mahmut)

SENED-İ İTTİFAK (1808)

- Yeniçerilere karşı Ayanlarla II. Mahmut arasında imzalanmıştır.
- Osmanlı tarihinde padişahın yetkilerini kısıtlayan ilk belge kabul edilir.
- Osmanlı Devleti'ndeki ilk demokratikleşme hareketidir.

SIRP İSYANI

- Milliyetçilik düşüncesiyle isyan eden ilk millet Sırlardır.
- İlk Sırp İsyanı III. Selim Zamanı'nda Kara Yorgi tarafından çıkarılmıştır.
- İlk kez imtiyaz ve özerklik elde eden millet Sırlardır.

1806-1812 Osmanlı-Rus Savaşı

- Rusya Sırp İsyanı'nı bahane ederek Osmanlıya saldırmıştır.
- 1807'de Rusya, Fransa ile Tilsit Antlaşması'nı imzalamıştır.
- Osmanlı ise 1809'da İngiltere ile Kale-i Sultaniye Antlaşması'nı imzalamıştır.
- 1812'de imzallanan Bükreş Antlaşması ile Sırlara ilk imtiyaz verilmiştir.
- Sırlar 1829 Edirne Antlaşması ile özerklik, 1878 Berlin Antlaşması ile bağımsızlık kazanmıştır.

Yunan İsyanı (Megali İdea)

- 1814- Odessa'da Filiki Eterya Cemiyeti kurulmuştur. (1894-Etnik-i Eterya Cemiyeti) 1820- İlk Rum isyanı Eflak'ta çıktı. (Alexander İpsilanti)
- 1820'de başlayan Tepedelenli Ali Paşa İsyanı Yunanların işini kolaylaştırmıştır. 1821-Yunanlar Mora'da isyan çıkardı.
- 1824-II. Mahmut Mısır valisi Mehmet Ali Paşa'dan yardım istemiştir.
- Mehmet Ali Paşa yardıma karşılık Mora ve Girit'i istemiştir.
- 1827-Navarin Olayı'nda İngiltere, Rusya ve Fransa Osmanlı ve Mısır donanmasını yakmıştır.
- 1829-Edirne Antlaşması ile Yunanlar bağımsızlık kazanmıştır.
- İngiliz şair Lord Byron, Rum İsyanı'na destek vermiştir.
- Yunanistan'ın bağımsızlık kazanması Mehmet Ali Paşa Sorunu'nun doğmasına yol açmıştır.

1838-BALTA LİMANI TİCARET ANTLAŞMASI

- Osmanlı Mısır Sorunu'nun çözümünde İngiltere'nin desteğini alabilmek için İngiltere ile Balta Limanı Sözleşmesi'ni imzaladı.
- Bu sözleşme ile İngiltere iç gümrük ödemediği Osmanlı topraklarında ticaret yapma hakkını elde etti. Yed-i Vahid uygulamasına son verildi.

1839-NİZİP SAVAŞI

- Mehmet Ali Paşa Nizip Savaşı'nda Osmanlıyı yenilgiye uğratmıştır.
- II. Mahmut bu yenilgiden sonra vefat etmiştir.

Mısır Meselesi

(Kavalalı Mehmet Ali Paşa İsyanı)

- Mora ve Girit valiklerini isteyen Mehmet Ali Paşa Yunanların bağımsız olmasından sonra Girit ve Suriye valiliklerini istemiştir.
- İstekleri kabul edilmeyince oğlu İbrahim Paşa ile birlikte Osmanlıya savaş açmış Kütahya'ya kadar ilerlemiştir.
- 1833-Kütahya Antlaşması ile Mısır ve Girit'e ek olarak Şam valiliği Mehmet Ali Paşa'ya bırakılmıştır. Denge siyaseti izleyen Osmanlı Rusya ile yakınlaşarak 1833-Hünkâr İskelesi Antlaşması'nı imzalamıştır.

Hünkâr İskelesi Antlaşması'na göre;

- 1) Rusya, Osmanlıya saldırı olursa yardım edecek
- 2) Rusya'ya saldırı olursa Osmanlı Boğazları kapatacak.
- 3) Antlaşma 8 yıl sürecek.

Hünkâr İskelesi Antlaşması Boğazların uluslararası bir mesele haline gelmesine yol açmıştır.

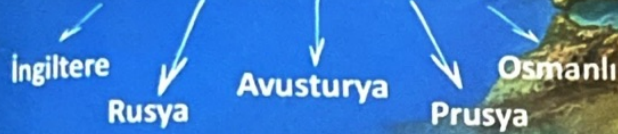
OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL)

ABDÜLMECİT DÖNEMİ SİYASİ OLAYLARI (1839-1861)

- Mısır Meselesi bu dönemde uluslararası bir sorun haline gelmiştir.

1840 LONDRA KONFERANSI (MISIR MESELESİ)

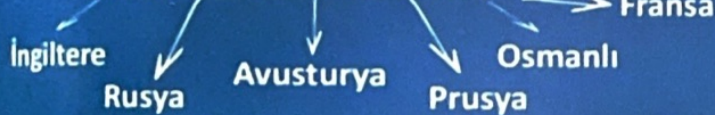
Konferansa Katılan Devletler

- Mehmet Ali Paşa'yı destekleyen Fransa konferansa katılmamıştır.
- Mısır Osmanlıya bağlı bir eyalet haline gelmiştir.
- Suriye, Adana ve Girit Osmanlı Devleti'ne geri verilmiştir.
- Mehmet Ali Paşa ve torunları Mısır'ı I. Dünya Savaşı'na kadar "Hidiv" ünvanıyla yönetmiştir.
- Londra Konferansı ile Mısır özerk bir eyalet haline gelmiştir.

1841 LONDRA KONFERANSI (BOĞAZLAR MESELESİ)

Konferansa Katılan Devletler

- 1833 Hünkâr İskelesi Antlaşması'nın süresi dolunca, Rusya Boğazlar üzerinde kazanımlarını devam ettirmesin diye bu konferans toplanmıştır.
- Boğazlar uluslararası bir statü kazanmıştır.
- Osmanlı Boğazlar üzerindeki egemenliğini kaybetmiştir.

KIRIM SAVAŞI (1853-1856)

Nedenleri

- Rusya'nın Boğazları ele geçirip, Akdeniz'e inmek istemesi
- Rusya'nın Balkanlarda etkili olmaya çalışması
- Rus elçisi Mençikof'un ağır istekleri
- Rusya'nın "Kutsal Yerler Sorunu" bahane ederek Ortodoks kiliseleri için geniş ayrıcalıkları istemesi
- Macar ve Leh Mültecilerin Osmanlıya sığınması

Gelişimi

- 1353-Çeşme Baskını'nda Rusya Osmanlı donanmasını yakmıştır.
- İngiltere, Fransa ve Piyemonte Krallığı Osmanlıya destek vermiştir.
- Avusturya da Osmanlı yanında politika izlemiştir.
- Rusya yenilmiş ve 1856'da Paris Antlaşması imzalanmıştır.

1853-Sinop Baskını deniz savaşlarında yelkenli ahşap gemilerin rol aldığı son savaştır.

Osmanlı Devleti ilk dış borcu (istikraz) Kırım Savaşı sırasında İngiltere'den almıştır.

Kırım Savaşı sırasında Osmanlı ve İngiliz yaralı askerlerin tedavisinde bulunan Florence Nightingale "Lambah Kadın" olarak anılmıştır.

1856-Paris Antlaşması'na göre:

- Osmanlı Devleti bir Avrupa devleti sayılacak, toprak bütünlüğü Avrupalı devletlerin garantisi altında olacak.
- 1841 Boğazlar Sözleşmesi geçerli olacak.
- Karadeniz tarafsız olacak, Osmanlı ve Rusya Karadeniz'de savaş gemisi ve tersane bulunduramayacak.
- Eflak ve Boğdan'a özerklik verilecek.
- Osmanlı Devleti tarafından ilan edilen Islahat Fermanı Avrupalı devletlerce dikkate alınacak.

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL)

ABDÜLAZİZ DÖNEMİ SİYASİ OLAYLARI (1861-1876)

- Avrupa'ya seyahat amacıyla giden ilk Osmanlı padişahıdır.
- 1869 yılında İngiltere ve Fransa öncülüğünde Süveyş Kanalı açılmıştır.
- Osmanlı donanması modernize edildi.
- Genç Osmanlılar Meşrutiyet yönetimine geçmek için Abdülaziz'i tahtan indirip V. Murat'ı tahta geçirmiş ancak V. Murat Meşrutiyet'i ilana yanaşmayınca yerine II. Abdülhamit'i tahta geçirmişlerdir.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ SİYASİ OLAYLARI (1876-1909)

- Genç Osmanlılar tarafından Meşrutiyeti ilan etme şartıyla tahta geçirilmiştir.
- Şartlı olarak başa geçen ilk Osmanlı padişahı II. Abdülhamit'tir.
- 1876 yılında Meşrutiyet'i ilan etmiştir.

1877 - 1878 OSMANLI - RUS SAVAŞI (93 HARBI) (OSMANLI - RUSYA)

Nedenleri

- Rusya'nın panslavizm politikası
- İngiltere ve Fransa'nın Osmanlıyı Rusya karşısında yalnız bırakması
- Rusya'nın Karadeniz'in tarafsızlığı ilkesini tek taraflı bozması
- Osmanlı Devleti'nin İstanbul (Tersane) Konferansı'nın ve Londra Protokolü'nün kararlarını tanımaması

Gelişimi

- Ruslar Balkanlarda Osmanlıya karşı başarılı oldu, Edirne'ye kadar kaldı.
- Plevne üzerinde yaptığı başarılı savunma yapan Gazi Osman Paşa Plevne Kahramanı olarak anılmıştır.
- Kars bölgesinden ilerleyen Rus ordusuna karşı Ahmet Muhtar Paşa önemli mücadele vermiş ancak Ruslar Erzurum'a kadar ulaşmıştır.
- Erzurum'da Aziziye Tabyası'nda Nene Hatun'un savunmaya yaptığı katkı önemlidir.

Sonuçları

- Osmanlı ağır yenilgi almış ve 1878'de Ayastefanos (Yeşilköy) Antlaşması imzalanmıştır.
- Dengelerin Rusya lehine değiştiğini gören İngiltere, Fransa ve Almanya'nın araya girmesiyle antlaşma yürürlüğe girmemiş ve 1878'de Berlin Antlaşması imzalanmıştır.

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonrası İngiltere ve Fransa Osmanlı Devleti'nin toprak bütünlüğünü koruma politikasından vazgeçmiştir.

1878	- İngiltere	- Kıbrıs
1881	- Fransa	- Tunus
1882	- İngiltere	- Mısır

1878 BERLİN ANTLAŞMASI

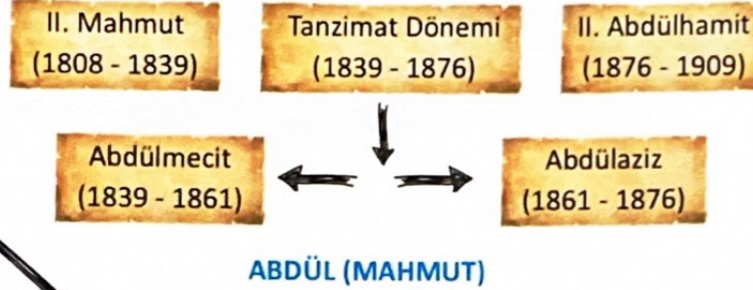
- 1) Büyük Bulgar Krallığı üçe ayrılacak, asıl Bulgaristan Osmanlı yönetimine bırakılacaktır.
- 2) Sırbistan, Karadağ ve Romanya (S-K-R) bağımsız olacak.
- 3) Kars, Ardahan ve Batum (K-A-B) Rusya'ya; Doğubayazıt ve Eleşkirt Osmanlıya bırakılacak.
- 4) Bosna Hersek Osmanlı toprağı sayılacak, yönetimi Avusturya'ya bırakılacak.
- 5) Girit'te ve Ermenilerin yaşadığı topraklarda ıslahat yapılacak.

1878 Berlin Antlaşması ile Ermeni Meselesi ilk kez uluslararası sorun haline gelmiştir.

DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL) ISLAHATÇILARI

YÖNETİM ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- 1808'de Ayanlar ile **Sened-i İttifak** imzalandı.
 - Ayanların varlığı ilk kez resmileşti.
 - İlk defa padişahın yetkileri kısıtlandı.
- Divan kaldırıldı.
 - Kabine sistemine geçildi.
 - Nazırlıklar kuruldu.
 - Heyet-i Vükela oluşturuldu.
- Tımar sistemi kaldırıldı.
- Memurlara maaş karşılandı.
- Memurlara **pantolon, ceket ve fes** giyme zorunluluğu getirildi.
- Meclis-i Valay-ı Ahkâm-ı Adliye kuruldu.
- Askeri amaçlı **nüfus sayımı** yapıldı.
- Karantina uygulandı.
- Posta teşkilatı kuruldu.
- Yurt dışına çıkışlarda **pasaport**, Anadolu'dan İstanbul'a geçişlerde **mürur tezkeresi** uygulaması başlatıldı.
- Devlet dairelerine **padişahın resmi** asıldı.
- Ayanlık kaldırıldı, iller doğrudan merkeze bağlandı.
- Eyaletler kaldırılarak yerine **müşirlikler** kuruldu.
- Köy ve mahallelerde **muhtarlıklar** kuruldu.
- **Müsadere usulüne** son verildi.
- **Takvim-i Vekâyi** (ilk resmi gazete) çıkarıldı.
- Vakıflar, **Evkafhümayun Nezareti'**ne dönüştürüldü.
- İdari işleri düzenlemek ve ıslahatları yürütmek için **Dar-ı Şûrayı Babialı** kuruldu.
- Belediye işlerini düzenlemek için **İhtisab Nezareti** kuruldu.

II. MAHMUT DÖNEMİ ISLAHATLARI

ASKERİ ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- **Sekban-ı Cedid Ocağı** kuruldu.
- **Eşkinici Ocağı** kuruldu.
- 1826'da **Yeniçeri Ocağı** kaldırıldı (**Vakay-ı Hayriye**)
- Askerlikte **ocak anlayışı** kaldırıldı.
- **Bektaşî tarikatı** kapatıldı.
- **Asakir-i Mansure-i Muhammediye Ordusu** kuruldu.
- **Mekteb-i Fünun-ı Harbiye** kuruldu.
- **Seraskerlik** makamı oluşturuldu.
- **Dar-ı Şûra-yı Askerî** kuruldu.

II. Mahmut Dönemi Meclisleri	
Adları	Görev Alanları
Dar-ı Şûra-yı Askerî	Askerlik
Meclis-i Ahkâm-ı Adliye	Adalet
Dar-ı Şûra-yı Babialı	Yönetim

BİLİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- İstanbul'da ilköğretim kız ve erkek çocuklar için **zorunlu** hale geldi.
- İlk kez Avrupa'ya öğrenciler gönderildi.
- **Medreseler** yanında Batı tarzı eğitim veren sivil okullar açıldı.
- **Mekteb-i Tıbbiye** açıldı.
- **Mekteb-i Harbiye** açıldı.
- **Mekteb-i Ulum-u Edebiye** açıldı.
- **Mehterhane** yerine **Mızıka-ı Hümayun** kuruldu. (**Donizetti Paşa**)
- **Tercüme odaları** kuruldu.

EKONOMİ ALANINDA YAPILAN ISLAHATLAR

- **Ticaret Nezareti** kuruldu.
- Yerli malı kullanımı teşvik edildi.
- İzmir'de **çuha fabrikası** kuruldu.
- **Feshane** kuruldu.

OSMANLI DEVLETİ DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL)

TANZİMAT FERMANI (3 Kasım 1839)

Padişah	Abdülmecit
Sadrazam	Ali Paşa
Özellikleri	Tanzimat Fermanı'nın tamamlayıcısı niteliğinde olup; yalnızca gayrimüslimlere ve yabancılara yönelik ek haklar vermiştir.

İlan Edilme Nedenleri

- Avrupalıların Osmanlı iç işlerine karışmasına engel olmak
- 1840 Londra Konferansı'nda azınlık sorununun gündeme gelmesine engel olmak
- Mısır Meselesi'nde Avrupalı devletleri Osmanlı yanına çekmek
- Rusya'nın Balkanlardaki etkinliğini azaltmak
- Fransız İhtilali'nin etkilerini azaltmak Devletin dağılmasını önlemek

ÖNEMLİ MADDELERİ

- 1) Kanun önünde herkes eşit olacak.
- 2) Mahkemeler herkese açık olacak, kimse haksız yere yargılanmayacak.
- 3) Vergiler herkesin gelirine göre alınacak.
- 4) Herkesin can güvenliği, mal, ırz ve namusu korunacak.
- 5) Askerlik vatan görevi (tüm Osmanlı tebaası için zorunlu) olacak.
- 6) Müsadere kaldırılacak.
- 7) Rüşvet ve iltimas önlenecek.
- 8) Hüküm almış suçluların mirasçıları miras hakkından yoksun bırakılmayacak.
- 9) Padişah dahil herkes bu fermana uyacak.

ÖNEMİ

İlk kez yasaların üstünlüğü kabul edilmiştir.

Hukuk devleti olma yolunda ilk adım atılmıştır.

Türklerin ilk temel haklar beyannamesi kabul edilir.

Abdülmecit Dönemi Diğer İslahatlar

- Meclis-i Ali Tanzimat açıldı.
- 1858 Arazi Kanunnamesi çıkarıldı.
- İl Genel Meclisleri kuruldu.
- İlk kez belediye örgütü oluşturuldu.
- Posta Nezareti oluşturuldu.

- Jandarma Teşkilatı kuruldu.
- İlk telgraf hatları kuruldu. (İstanbul-Edirne-Şumnu Hatı)
- Meclis-i Maarif-i Adliye kuruldu.
- Darülmualim (Öğretmen Okulu) kuruldu.
- Darülm Maarif (lise dengi okul) açıldı.

İSLAHAT FERMANI (28 Şubat 1856)

Padişah	Abdülmecit
Sadrazam	Ali Paşa
Özellikleri	Tanzimat Fermanı'nın tamamlayıcısı niteliğinde olup; yalnızca gayrimüslimlere ve yabancılara yönelik ek haklar vermiştir.

İlan Edilme Nedenleri

- Kırım Savaşı'nda Batılı devletleri Osmanlı yanına çekmek
- Rusya'nın Ortodoksları kullanarak Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışmasına engel olmak
- Devletin dağılmasını engellemek

ÖNEMLİ MADDELERİ

- 1) Müslümanlar ve gayrimüslimler kanun önünde eşit olacak.
- 2) Patrikhanelerde yeni meclisler kurulacak.
- 3) Hiçbir mezhep diğerinden üstün sayılamayacak.
- 4) Hiç kimse din değiştirmeye zorlanmayacak.
- 5) Tüm tebaa devlet hizmetlerine, askerliğe ve okullara ayırım gözetmeksizin kabul edilecek.
- 6) Bütün milletler okul açılabilir.
- 7) Cizye vergisi kaldırılacak.
- 8) Mahkemeler herkese açık olacak.
- 9) Herkes kendi dinine göre yemin edebilecek.
- 10) Yabancılar Osmanlı sınırları içinde mülk edinebilecek.
- 11) İltizam usulü kaldırılacak.

ÖNEMİ

- İslahat Fermanı Avrupa'lı devletlerin isteği ile hazırlanmış ve 1856 Paris Antlaşması'na eklenmiştir. Bu durum Osmanlı Devleti'nin iç işlerine karışılmasına ortam hazırlamıştır.

- İltizam sistemi kaldırıldı, muhassıllık sistemi uygulandı.
- İlk Osmanlı Bankası Bank-ı Dersaadet kuruldu.
- İlk kağıt para (kaime) bastırıldı.
- Ahmet Cevdet Paşa başkanlığında Encümen-i Daniş açılmıştır. (Üniversite kitaplarının hazırlanması için)

DAĞILMA DÖNEMİ (XIX. YÜZYIL) ISLAHATLARI

ABDÜLAZİZ DÖNEMİ ISLAHATLARI

- **1862** Divan-ı Muhasebat (Sayıştay) kuruldu.
- **1863** Memleket Sandıkları kuruldu.
- **1868** Şuray-ı Devlet (Danıştay) kuruldu.
- **1869** Nizamiye Mahkemeleri kuruldu.
- **Mithat Paşa'nın** girişimiyle **İstanbul'da Emniyet Sandığı** kuruldu.
- **Ahmet Cevdet Paşa** öncülüğünde **Medeni Kanun** hazırlandı. (Osmanlı'nın ilk medeni kanunu)
- **Darülfünun** resmen açıldı.
- Kanunların yayınlandığı dergi "**Düstur**" adını aldı.
- Yetim Müslüman çocukların eğitimi için **Darüşşafaka Lisesi** açıldı.
- **Maarif-i Umumiye Nizamnamesi** yayınlanarak okullar sıbyan (ilkokul), rüştiye (ortaokul), idadi (lise) şeklinde düzenlendi.
- İlk askerî rüştiyeler açıldı.
- **Galatasaray Sultanisi, Kız Sanayi Mektebi** ve **Darülmuallimat** açıldı.
- **1868** Osmanlı Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti kuruldu.
- **1871** Vilayet Nizamnamesi ile nahiye oluşturulmuştur.

II. ABDÜLHAMİT DÖNEMİ ISLAHATLARI

II. Abdülhamit meşrutiyeti ilan etme şartıyla tahta geçirilmiştir.

I. MEŞRUTİYET (1876)

1876 yılında Meşrutiyet ilan edilerek anayasa (Kanun-u Esasi/1876 Anayasası) kabul edilmiş ve Meclis açılmıştır.

Meşrutiyet'in İlan Edilme Nedenleri

- Devletin dağılmasını önlemek
- **Genç Osmanlıların** çalışmaları (Ziya Paşa, Namık Kemal, Ziya Paşa, Ali Suavi) → İç etken
- **1876 Tersane (İstanbul) Konferansı** kararlarının kabul edilmemesi → Dış etken
- **Rusya ve Avrupalı devletlerin** iç işlerimize karışılmasına engel olmak
- **Osmanlılık fikrinin** uygulanmak istenmesi

Meşrutiyet'in İlan Edilmesiyle;

Meclis-i Umumi

Ayan Meclisi

- Üyelerini padişah seçer.
- Ömür boyu görev yapar.

Mebusan Meclisi

- Üyelerini halk seçer.
- 4 yıllığına seçilir.
- Her 50 bin erkek Osmanlı vatandaşı 1 kişiyi seçer.

Kanun-u Esasi (1876 Anayasası)

- Türk tarihinin ilk anayasasıdır.
- Üniter devlet yapsına vurgu yapar.
- Son söz padişaha verilmiştir.
- Devletin dini İslam, dili Türkçe ve başkenti İstanbul'dur.

1877-1878 Osmanlı Rus Savaşı sonrası II. Abdülhamit Anayasanın kendisine verdiği yetkiyi kullanarak meclisi kapatmıştır. Meşrutiyet yönetimine ara verilmiştir.

II. MEŞRUTİYET (1908)

1908 yılında yaşanan gelişmeler sonucu II. Abdülhamit Meşrutiyet'i yeniden ilan etmiştir.

II. Meşrutiyet'in İlan Edilmesinde Etkili Olan Unsurlar

- **1908 Reval Görüşmeleri** → Dış etken
- **İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin** çalışmaları
- Devletin dağılmasının önlenmek istenmesi
- **Hürriyet Taburlarının** baskı kurması
- **Kolağası Niyazi Bey'in** Makedonya bölgesinde "**Hürriyet isteriz**" diyerek isyan başlatması

31 Mart Ayaklanması (13 Nisan 1909)

- Rejime karşı çıkan ilk isyandır.
- İsyanın çıkmasında **Avcı Taburları, Ahrar Fırkası, Serbesti gazetesi, Volkan gazetesi, din adamları ve alaylı subaylar** etkili olmuştur.
- Ayaklanma "**Hareket Ordusu**" tarafından bastırılmıştır.
- Ordunun komutanı **Mahmut Şevket Paşa**, kurmay başkanı **Mustafa Kemal**'dir.
- Ayaklanma sonrası II. Abdülhamit tahttan indirilmiş, yerine V. Mehmet Reşat getirilmiştir.
- **1909 Anayasa Değişiklikleri** ile son söz padişaktan alındı, Meclise verildi.

II. Abdülhamit Dönemi Önemli Gelişmeler

- **Yıldız Sarayı** yönetim merkezi olarak kullanıldı.
- **Teşkilat-ı Mahsusa** adıyla istihbarat örgütü kuruldu.
- **Hamidiye Süvari Alayları** kuruldu.
- **Panislamizm** politikası öne çıkarıldı.
- **Hicaz Demir Yolları** yapıldı.
- **Osman Hamdi Bey** tarafından **Sanayi Nefise Mektebi** açıldı.
- İlk müze (Asar-ı Atika) açıldı.
- **Jurnal (hafiye) Teşkilatı** kuruldu.
- Japonya'ya gönderilen **Ertuğrul Firkateyni** battı.
- **1881 Muharrem Karamamesi** ile devşet iflasını açıkladı.
- **Duyun-u Umumiye İdaresi** kuruldu.
- Kimsesiz ve korumaya muhtaç çocuklar için **Himaye-i Etfal Cemiyeti** kuruldu.
- Yaşlı, sakat, kimsesizler için **Darülaceze** kuruldu.
- **Şişli Eftal Hastanesi** açıldı.

B ULGARİSTAN

bağımsızlığını ilan etmiştir.

B OSNA-HERSEK

Avusturya-Macaristan ilhak etmiştir.

G İRİT

Yunanistan'a bağlanmıştır.

OSMANLIDA FİKİR AKIMLARI

1. OSMANLILIK (İTTİHAD-I ANASIR)

Temsilcileri:	Ziya Paşa, Namık Kemal, Mithat Paşa, Ali Suavi, Şinasi, Halil Paşa, Mustafa Reşit Paşa
Savunduğu:	Dil, din, ırk, mezhep farkı gözetmeksizin Osmanlı sınırları içinde yaşayan herkes eşittir. Bu fikir özellikle Genç Osmanlılar tarafından savunulmuştur. Osmanlı Devleti'nin dağılması engellenmek istenmiştir. Arnavutluk'un bağımsızlık kazanmasıyla etkisini yitirmiştir.
Akımın Etkili Olduğu Dönem:	II. Mahmut Dönemi, Tanzimat Dönemi, I. Meşrutiyet Dönemi

2. BATICILIK

Temsilcileri:	Abdullah Cevdet, Celal Nuri, Tevfik Fikret, Rıza Tevfik
Savunduğu:	Batının bilim, teknik ve askeri alanlardaki üstünlüğünden yararlanarak devletin çöküşten kurtulmasını sağlamayı amaçlar. Bu fikir akımı etkisini Lale Devri ile birlikte göstermeye başlamıştır.
Akımın Etkili Olduğu Dönem:	Lale Devri, Tanzimat Dönemi

3. İSLAMCILIK

Temsilcileri:	Mehmet Akif, Sait Halim Paşa, Cemalettin Afgani, İskilipli Mehmet Atıf, Şemsettin Günaltay, İsmail Fenni
Savunduğu:	Batılı sömürgeci devletlere karşı Müslümanların halife etrafında birleşmesi gerektiğini savunmuştur. Özellikle II. Abdülhamit Zamanı'nda uygulanmaya çalışılmıştır.
Akımın Etkili Olduğu Dönem:	II. Abdülhamit (İstibdat) Dönemi

4. TÜRKÇÜLÜK (PANTÜRKİZM)

Temsilcileri:	Ziya Gökalp, Yusuf Akçura, Ömer Seyfettin, Ali Suavi, İsmail Gaspıralı, Enver Paşa, Mehmet Emin Resulzade, Ahmet Ağaoğlu, Fuat Köprülü
Savunduğu:	Tüm Türkleri tek çatı altında birleşmeyi amaçlamıştır. Bu fikir akımının teorisyenliğini Ziya Gökalp yapmıştır. I. Dünya Savaşı sırasında Kafkas Cephesi bu fikrin etkisi ile açılmıştır. Bu fikri savunular Türk Derneği ve Türk Ocağı 'nı kurmuşlar ve Türk Yurdu Dergisini çıkarmışlardır.
Akımın Etkili Olduğu Dönem:	II. Meşrutiyet Dönemi

! DİKKAT

Turancılık; Türkçülüğün siyasi yönünü teşkil etmekle birlikte "dünya Türklerinin birliğini" amaç edinmiştir.

5. ADEM-İ MERKEZİYETÇİLİK

Temsilcileri:	Prens Sabahattin (Ahrar Fırkası)
Savunduğu:	Federal yönetim (yerinden yönetim ilkesini) ve liberal ekonomi ile devletin sürekliliğini sağlamayı amaçlamıştır.
Akımın Etkili Olduğu Dönem:	II. Meşrutiyet Dönemi

TRABLUSGARP SAVAŞI (1911-1912)

Trablusgarp Savaşı'nın Nedenleri

İtalya & Osmanlı

- İtalya'nın ham madde ve sömürge arayışı
- Büyük devletlerin İtalya'yı engellememesi
- Trablusgarp'ın ham madde açısından zengin olması
- Trablusgarp'ın coğrafi konumu
- Osmanlı'nın zayıf olması

Savaşın Gelişimi

- **Racconigi Antlaşması** ile İtalya, İngiltere, Fransa ve Rusya'dan onay aldı.
- İtalya 1911'de Trablusgarp'a girdi.
- **Çanakkale Boğazını** abluka altına aldı.
- **On İki Ada**'ya asker çıkarttı.
- Osmanlı kara bağlantısı olmaması sebebiyle Trablusgarp'a gönüllü subayları gönderdi.
- **Mustafa Kemal "Gazeteci Şerif"** ve **Enver Paşa** ise "Tücar Hamdi" takma adlarıyla Trablusgarp'a geçmiştir.
- Osmanlı Devleti savaşı kaybetmiş ve 1912 yılında **Uşi Antlaşması** imzalanmıştır.

UŞİ ANTLAŞMASI

- 1) Trablusgarp ve Bingazi İtalya'ya bırakılacak.
- 2) Trablusgarp'taki Müslümanlar Osmanlı halifesine bağlı olacak.
- 3) Rodos ve On İki Ada geçici olarak İtalya'ya bırakılacak.
- 4) Trablusgarp'ın Duyun-u Umumiye'ye olan borçları İtalya üstlenecek
- 5) İtalya kapitülasyonların kaldırılmasına karşı çıkmayacak.

Trablusgarp Savaşı sırasında Osmanlı padişahı V. Mehmet Reşat'tır.

Trablusgarp Savaşı'nda İtalya tarafından ilk defa bir savaşta uçak kullanılmıştır.

Trablusgarp Savaşı'nda Mustafa Kemal, Enver Paşa, Fethi Okyar, Nuri Conker, Fuat Bulca ve Süreyya Yiğit savaşan gönüllü subaylardır.

Mustafa Kemal Derne ve Tobruk'ta; Enver Paşa Bingazi'de; Neşet Paşa ise Trablus'ta mücadele etmiştir.

I. BALKAN SAVAŞI (8 EKİM 1912)

Savaşın Nedenleri

- Milliyetçilik düşüncesinin etkileri
- İngiltere'nin Reval Görüşmeleri ile Rusya'yı Balkan politikasında serbest bırakması
- Rusya'nın panslavizm politikası
- Balkan uluslarının Osmanlı'yı Balkanlardan atmak istemesi
- Balkan devletlerinin sınırlarını genişletmek istemesi

Savaşın Gelişimi

- Savaş Karadağ'ın saldırısı ile başladı.
- Osmanlı Devleti 4 farklı cephede savaşmak zorunda kalmıştır.
- Avusturya ve Rusya savaş sonrası oluşacak sınır değişikliklerini tanımayacaklarını açıklamışlardır.
- Osmanlı yenilgi almıştır.

Osmanlının Yenilmesinin Nedenleri

- Dört farklı cephede savaşılması
- Cepheler arası kopukluk
- Orduya siyaset karışması
- Haberleşmenin zayıf olması
- Hükûmet tarafından yaşlı subayların emekliye ayrılması

Savaşın Sonuçları

- Osmanlı Devleti ile Balkan ulusları arasında 1913'te Londra Antlaşması imzalanmıştır.
- Midye-Enez Hattı sınır kabul edilmiştir.
- Edirne Bulgaristan'a bırakılmıştır.
- Makedonya, Batı Trakya, Yanya, Girit, Selanik ve Ege Adaları kaybedilmiştir.

Yunanistan
Bulgaristan
Sırbistan
Karadağ
& Osmanlı Devleti

BAB-I ALİ BASKINI (1913)

- I. Balkan Savaşı sonrası İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin gerçekleştirdiği hükûmet darbesidir.
- Kâmil Paşa Hükûmeti düşürülmüş, Mahmut Şevket Paşa Hükûmeti kurulmuştur.
- I. Balkan Savaşı sonrasında Osmanlı Devleti ile sınırı kalmayan Arnavutluk bağımsızlık kazanmıştır.

Osmanlılık önemini yitirmiştir.

II. BALKAN SAVAŞI (16 HAZİRAN-18 TEMMUZ 1913)

Savaşın Nedenleri

- Balkan devletleri arasında yaşanan paylaşım sorunu
- Bulgaristan'ın diğerlerine göre daha çok kazanım elde etmesi

Savaşın Gelişimi ve Sonuçları

- I. Balkan Savaşı'na katılmadığı halde Romanya II. Balkan Savaşı'na katılmıştır.
- Bulgaristan yenilmiş ve taraflar arasında 1913'te Bükreş Antlaşması imzalanmıştır.
- Osmanlı Devleti bu savaştan yararlanarak Edirne ve Kırklareli'yi geri almıştır.
- Osmanlı Balkan devletleri ile ikili antlaşmalar imzalamıştır.

Osmanlı Devleti

Yunanistan ile ATİNA ANTLAŞMASI

- Meriç Nehri sınır kabul edildi.
- Batı Trakya, Yanya, Girit ve Selanik Yunanistan'a bırakıldı.
- Türklerin azınlık hakları kabul ettirildi.

Bulgaristan ile İSTANBUL ANTLAŞMASI

- Meriç Nehri sınır kabul edildi.
- Edirne ve Kırklareli geri alındı.
- Türklerin azınlık hakları kabul ettirildi.

Sırbistan ile İSTANBUL ANTLAŞMASI

- İki devlet arasında sınır yok.
- Türklerin azınlık hakları tanındı.

II. Balkan Savaşı'nda **Mustafa Kemal Bolayır Kolordusu Kurmay Başkanı;** **Enver Paşa**

ve **Çatalca Birlikleri Kurmay Başkanı** olarak görev yapmıştır.

II. Balkan Savaşı sırasında etkili olan **Enver Paşa'ya "Edirne Fatih'i"** ünvanı verilmiştir.

Balkan Savaşları sırasında yaşanan göç, hastalık ve ölümler nedeniyle 1914 yılında **darüleytam** açılmıştır. "Yetimler yurdu, yetimhâne" anlamına gelen **darüleytam**, Balkan ve I. Dünya savaşlarında kimsesiz kalan çocukları barındırmak ve bir meslek edindirmek amacıyla kurulmuştur.

Balkan Savaşları sonucunda **Batı Trakya Türkleri Sorunu** ile Ege Adalarının kaybedilmesine bağlı olarak Kıta Sahanlığı ve Kara Suları Sorunu ortaya çıkmıştır. Balkan Savaşları sonrası **Anadolu'da Türk nüfusu** artmıştır.

II. Balkan Savaşı Sonrası

Yunanistan
Sırbistan & Bulgaristan
Karadağ
ROMANYA

I. DÜNYA SAVAŞI (1914-1918)

Savaşın Genel Nedenleri

- Milliyetçilik akımı
- Ham madde ve pazar arayışı
- Sömürgecilik yarışı
- Devletlerarası bloklaşmalar
- Militarizm (Hızlı silahlanma)

Savaşı Başlatan Neden

- Avusturya Macaristan veliahtının bir Sırp milliyetçi tarafından öldürülmesi

I. DÜNYA SAVAŞI BAŞLADIĞINDA OSMANLI

- Osmanlı savaşın başında **tarafsızlığını** ilan etti.
- Boğazları tüm devletlere kapattı.
- Genel seferberlik ilan etti.
- Başlangıçta İngiltere yanında savaşa katılmak istenilse de İngiltere'nin olumsuz tutumu nedeniyle 2 Ağustos 1914'te Almanya ile gizli bir antlaşma imzalandı.
- **Goben** ve **Breslav** adlı iki Alman gemisinin Osmanlıya sığınması ve gemilerin **Yavuz** ve **Midilli** adını alarak **Sivastopol** ve **Odesa** limanlarını bombalaması üzerine Osmanlı Almanya yanında savaşa katıldı (16 Kasım 1914).

Savaşın Özel Nedenleri

- Rusya'nın panslavizm politikası
- İtalya ve Almanya'nın siyasi birliğini kurması
- Fransa ve Almanya arasındaki Alsas Loren sorunu
- Avusturya'nın Bosna Hersek'i işgal etmesi
- Avusturya-Macaristan ile Rusya arasında Balkanlarda oluşan rekabet

I. Dünya Savaşı Başladığı Sırada Osmanlıda;

Padişah: V. Mehmet Reşat
Hükümet: Said Halim Paşa
İktidar Partisi: İttihat ve Terakki
Mustafa Kemal: Sofya Askeri Ataşemiliterliği görevinde

OSMANLININ ALMANYA YANINDAN SAVAŞA KATILMA NEDENLERİ

- Kaybettiği yerleri geri alma düşüncesi
- Turan İmparatorluğu kurma düşüncesi
- Siyasi yalnızlıktan kurtulma isteği
- İttihat ve Terakkinin Alman yanlısı politikası
- Kapitülasyonlar ve dış borçlardan kurtulma isteği

ALMANYA'NIN OSMANLIYI YANINDA SAVAŞA SOKMAK İSTEMESİNİN NEDENLERİ

- Osmanlı'nın jeopolitik konumundan yararlanmak istemesi
- İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısını kesmek istemesi
- Rusya'ya yardım yolunun kesilmek istenmesi
- Yeni cepheler açarak kendi yükünü hafifletmek istemesi
- Osmanlı halifesinin gücünden yararlanmak istemesi
- Osmanlı'nın elindeki Musul-Kerkük petrolerinden yararlanmak istemesi

İtilaf (Anlaşma) Devletleri (1907)

İngiltere
Fransa
Rusya

İttifak (Bağlaşma) Devletleri (1882)

Almanya
Avusturya-Macaristan
İtalya

Savaş Başlamadan Önce

Savaş Başladıktan Sonra Katılanlar

İtalya, Sırbistan,
ABD, Romanya,
Japonya,
Yunanistan

Osmanlı
Bulgaristan

OSMANLI DEVLETİ'NİN SAVAŞTIĞI CEPHELER

Osmanlının Savaştığı Yardım Cepheleri

Galiçya Cephesi

Makedonya Cephesi

Romanya Cephesi

Osmanlının Savaştığı Taarruz Cepheleri

Kanal Cephesi

Kafkas Cephesi

Osmanlının Savaştığı Taarruz Cepheleri

Çanakkale Cephesi

Hicaz-Yemen Cephesi

Irak Cephesi

Suriye-Filistin Cephesi

Osmanlının Savaştığı Yardım Cepheleri

Ç K S

Çanakkale	Kafkas	Suriye Filistin
19. Tümen Komutanı	16. Kolordu Komutanı	7. Ordu Komutanı

- Mustafa Kemal, I. Dünya Savaşı'nda **Çanakkale Cephesi**'nde 19. Tümen Komutanı ve Anafartalar Grup Komutanı (1915) olarak görev almıştır. Buradaki mücadelelerinde yarbaylıktan albaylığa terfi etmiştir.
- **Kafkas Cephesi**'nde 16. Kolordu Komutanı (1916) olarak görev almış, **Dişarbakır**'dayken mirliva rütbesine (tuğgeneralliğe) yükselmiştir.

- **Dişarbakır II. Ordu Komutanlığı** görevinde bulunmuştur.
- Mustafa Kemal Suriye'deki 7. Ordu Komutanlığına giderken kendisine **Fahri Yaver Hazreti Şehriyari** (Padişahın Onursal Yaveri) ünvanı verilmiştir.
- **Suriye-Filistin Cephesi**'nde 7. Ordu Komutanı (1917) ve Yıldırım Orduları Grup Komutanı (1918) olarak görev yapmıştır.

- Mustafa Kemal'in I. Dünya Savaşı'nda görev aldığı ilk cephe **Çanakkale Cephesi**'dir.
- **Mondros Ateşkes Antlaşması** imzalandığı sırada Mustafa Kemal'in bulunduğu cephe **Suriye-Filistin Cephesi**'dir.

KAFKASYA CEPHESİ

Kafkas Cephesi'nin Açılma Nedenleri

- Bakü petrollerini ele geçirmek
- Enver Paşa'nın pantürkizm hayali
- Türkistan'a ulaşma düşüncesi
- Rus kuvvetlerini Kafkaslarda tutmak
- Orta Doğu petrollerini Rusya'ya karşı korumak
- İran üzerinden Hindistan'daki İngiliz sömürgelerine ulaşmak
- Elviye-i Selase'yi (Kars-Ardahan-Batum) geri almak

Savaşın Gelişimi

- 20 Aralık 1914'te **Sarkamış Harekati** düzenlendi.
- Soğuk ve hastalıktan on binlerce askerimiz şehit oldu.
- Rusya karşı saldırı ile Erzurum'dan Trabzon'a kadar olan bölgeyi ele geçirdi.
- Ermeniler çıkardıkları olaylarla bir çok Türk'ü katletti.
- 24 Nisan 1915'te çıkarılan bir genelge ile **Hinçak ve Taşnak** cemiyetlerinin büroları kapatıldı.
- Ermeniler 24 Nisan tarihini Ermenilerin katledildiği gün olarak ilan etti.
- 27 Mayıs 1915'te Sevk ve İskân (Tehcir ya da Zorunlu Göç) Kanunu çıkarıldı.
- Ermeniler zorunlu olarak Suriye ve Lübnan bölgesine göç ettirildi.
- 1915 Olayları sırasında koruyucu tedbirlerin alınmasını sağlayan Dahiliye Nazırı Talat Paşa'dır.
- Tehcir Yasası **Takvim-i Vekayi** gazetesinde yayınlanmıştır.

Savaşın Sonucu

- 1917 Bolşevik İhtilali'nin yaşanması üzerine Çarlık Rusya yıkılmış ve Sovyet Rusya kurulmuştur.
- Sovyet Rusya önce **Erzincan Ateşkes Antlaşması**'nı ardından da 3 Mart 1918'de **Brest Litovsk Antlaşması**'nı imzalayarak savaştan çekilmiştir.
- Rusya Brest Litovsk Antlaşması ile **Kars, Ardahan ve Batum'u** (Elviye-i Selase) Osmanlıya geri vermiştir.

Tarruz Cephesidir.
Rusya ile savaşılmıştır.

Harbiye Nazırı Enver Paşa
cephenin açılmasında etkili dir.

Mustafa Kemal, Çanakkale
Cephesi'nde sonra Kafkas
Cephesinde 16. Kolordu
Komutanı olarak görev yapmış,
Muş ve Bitlis'i geri almıştır.

Muş ve Bitlis'in geri
alınmasından sonra Mustafa
Kemal miralay rütbesinden
general rütbesine yükselmiş
ve kendisine "Altın Kılıç
Madalyası" verilmiştir.

KAFKAS İSLAM ORDUSU
Azerbaycan'da İngiliz güçleri, Bolşevik
birlikleri ve Ermeni çetelerinin işgal
hareketine karşı Enver Paşa'nın
emriyle 5 Nisan 1918'de Nuri (Killigil)
Paşa tarafından Kafkas İslam Ordusu
kurulmuş ve Bakü Ermeni zulmünden
kurdulmuştur. Bu yüzden Nuri Paşa
"Bakü Fatih'i" olarak anılmıştır.

ÇANAKKALE CEPHESİ

Cephenin Açılma Nedenleri

- İttifak Devletlerinin İstanbul ve Boğazları ele geçirmek istemesi
- Osmanlı'yı savaş dışı bırakmak istemesi
- Rusya'ya denizden yardım ulaştırılmak istenmesi
- Rus buğdayından faydalanılmak istenmesi
- Savaşın bir an önce bitirilmek istenmesi
- Tarafsız Balkan uluslarının savaşa çekilmek istenmesi

Yaşanan Önemli Gelişmeler

- 3 Ocak 1914'te Amiral Carden komutasındaki İngiliz donanması Çanakkale Boğazı'nı abluka altına aldı.
- 7-8 Mart 1915'te Nusret Mayın Gemisi 26 mayın döşedi.
- 18 Mart 1915 müttefik donanması Çanakkale Boğazı'na girdi.
- 18 Mart 1915'te Nusret'in döşediği mayınlar ve kıydan top atışları sonucu İrresistible, Ocean, ve Bouvet zırhlıları batırıldı.
- 25 Nisan 1915'de İttifak Devletleri karadan asker çıkardı.
- 19. Tümen Komutanı Yarbay Mustafa Kemal ve emrindeki Türk ordusu Anafartalar, Conkbayırı, Arıburnu ve Kireçtepe'de düşmana geçit vermedi.
- Conkbayırı'nda Mustafa Kemal "Ben size taarruzu emretmiyorum. Ölmeyi emrediyorum." emrini verdi.
- Düşmanın 20 Aralık'ta başlattığı geri çekiliş 9 Ocak 1916'da sona erdi.

Çanakkale Cephesi'nin Sonuçları

- Müttefiklerinden yardım alamayan Rusya'da ekonomi tamamen çöktü.
- İngiltere ve Fransa sömürgelerinde kayıp yaşadı.
- Bulgaristan İttifak Devletleri yanında savaşa katıldı.
- I. Dünya Savaşı'nın süresi uzadı.
- Osmanlı bir çok eğitimli insanı şehit verdi.
- İstanbul'un işgali gecikti.
- Mustafa Kemal'e "Albay" rütbesi verildi.

Savunma cephesidir.

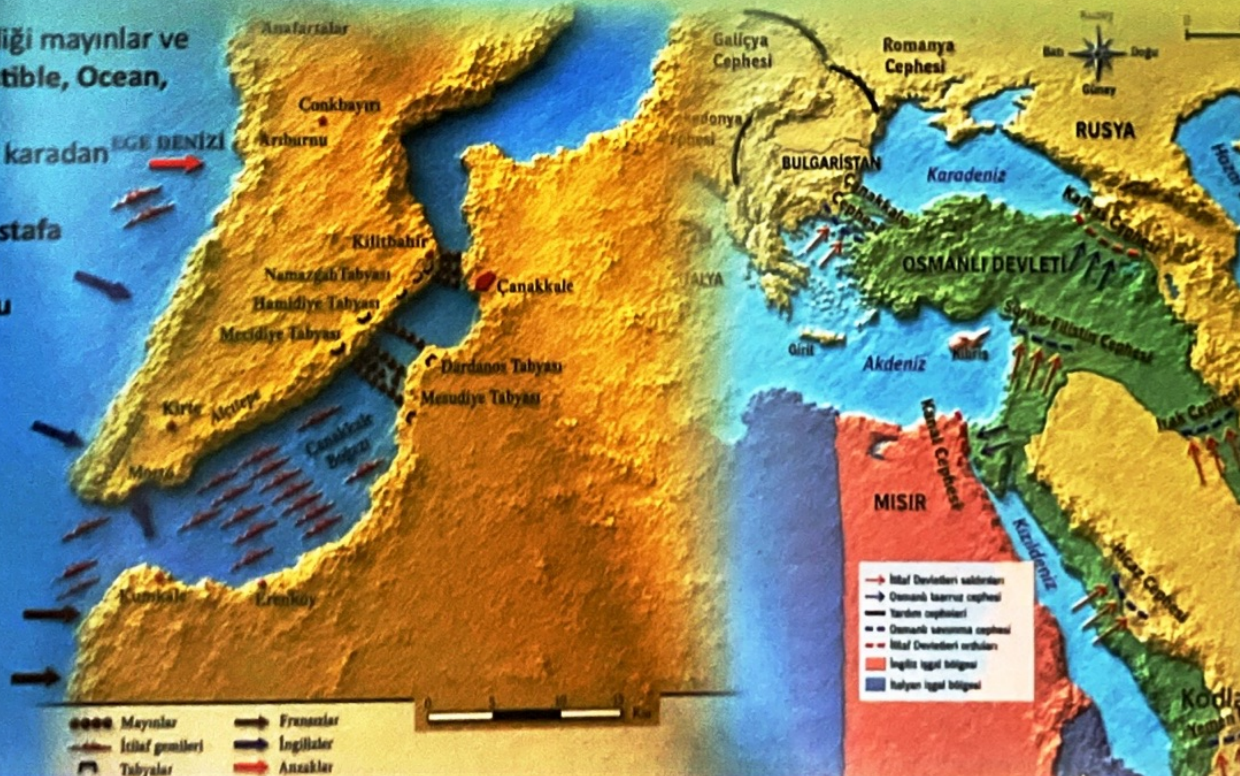
Kapanan ilk cephedir.

Cevat Çobanlı 18 Mart Kahramanı olarak anılmıştır.

Mustafa Kemal Anafartalar Kahramanı olarak anılmıştır.

Mustafa Kemal Çanakkale Cephesi'nde 27. ve 57. Aylarla mücadele etmiştir.

Mustafa Kemal, Enver Paşa, Otto Liman von Sandres, Cevat Çobanlı, Esat (Bülkat) Paşa, Fevzi (Çakmak) Paşa, Ali Fuat Paşa ve Kazım Karabekir Paşa görev almış önemli komutanlardır.

IRAK (BASRA) - KANAL (SÜVEYŞ/MISIR) - HİCAZ-YEMEN CEPHELERİ

KANAL CEPHESİ

- Taarruz cephesidir.
- Bahriye Nazırı Cemal Paşa komutasındaki birlikler mücadele etmiştir.

Cephenin Açılma Nedenleri

- Mısır'ın geri alınmak istenmesi
- İngiltere'nin sömürgeleriyle bağlantısının kesilmek istenmesi

Gelişimi ve Sonuçları

- Osmanlı ordusu yaptığı taarruzlarda başarısız olmuştur.
- Osmanlı yenilerek Filistin'e doğru çekilmiştir.

HİCAZ-YEMEN CEPHESİ

- Savunma cephesidir.
- Kutsal toprakları korumak için savaşmıştır.

Cephenin Açılma Nedenleri

- İngilizlerin kutsal toprakları ele geçirmek istemesi
- İngilizlerin bölgedeki petrol alanlarını korumak istemesi

Gelişimi ve Sonuçları

- Fahrettin (Türkkan) Paşa her türlü imkansızlığa rağmen Medine'yi savunmuştur.
- İngilizler Hicaz bölgesini ele geçirmiştir. Araplar ümmetçilik fikrini dikkate almamıştır.
- Yaptığı savunmadan dolayı Fahrettin Paşa'ya "Çöl Ortasında Plevne Kahramanı, Çöl Aslanı, Çöl Kaplani, Türk Kaplani, Medine Müdafai" gibi ünvanlar verilmiştir.

SURİYE-FİLİSTİN CEPHESİ

- Savunma cephesidir.
 - En son açılan cephe.
- Cephenin Açılma Nedenleri**
- Osmanlı'nın Kanal Harekâtı'nda başarısız olması
 - İngilizlerin karşı saldırıya geçmesi

Gelişimi ve Sonuçları

- Mustafa Kemal bu cephede 7. Ordu Komutanı olarak görev almıştır.
- Antakya-Halep hattında düşmanı durdurmayı başarmıştır.
- İngilizler Suriye sınırına kadar gelmiştir.

IRAK CEPHESİ

- Savunma cephesidir.
- İngiltere açmıştır.

Cephenin Açılma Nedenleri

- İngilizlerin sömürge yollarını güvence altına almak istemesi
- Irak petrollerinin ele geçirilmek istenmesi Rusya'ya karadan yardım götürürülmek istenmesi

Gelişimi ve Sonuçları

- Halil Paşa Selman-ı Pak ve Kut'ül Amare'de yenilgiye uğrattı.
- General Townshend ve askerleri esir alındı.
- İngilizler Mondros Ateşkes Antlaşması'ndan sonra Musul'a girebilmiştir.

I. DÜNYA SAVAŞI SIRASINDA YAPILAN GİZLİ ANTLAŞMALAR

Osmanlı Devleti'ni paylaşmak amacıyla yapılmıştır.

I. Dünya Savaşı devam ederken İngiltere, Fransa, İtalya ve Çarlık Rusya arasında imzalanan antlaşmalardır.

İlk defa Çanakkale Cephesi'nde savaşlar devam ederken gündeme gelmiş, Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası uygulamaya konulmuştur.

Bolşevik İhtilali sonrası savaştan çekilen Sovyet Rusya tarafından dünyaya duyurulmuştur.

Sovyet Rusya'nın savaştan çekilmesi, İtalya'ya vaad edilen İzmir ve çevresinin Yunanistan'a verilmek istenmesi gizli antlaşmalarda değişiklik yapılmasına yol açmıştır.

Gizli antlaşmalara ilk tepki ise ABD'den gelmiştir.

Boğazlar (İstanbul) Antlaşması (1915) İngiltere, Fransa- RUSYA

- İçerde sorun yaşayan Rusya'yı savaşta tutmak amacıyla Boğazlar ve çevresi Rusya'ya bırakılmıştır.
- Gizli antlaşmalarda ilk pay Rusya'ya verilmiştir.

Londra Antlaşması (1915) İngiltere, Fransa, Rusya-İTALYA

- İtalya'yı İtilaf Devletleri yanına çekmek için Rodos ve On İki Ada'ya ek olarak Antalya ve çevresi verilmiştir.
- İtalya'nın taraf değiştirmesini sağlayan antlaşmadır.

Petrograd Protokolü (1916) İngiltere, Fransa, Rusya

- Rusya'ya yeni topraklar verilen antlaşmadır.

Sykes Picot Antlaşması (1916) İngiltere-Fransa

- İngiltere ve Fransa arasında Orta Doğu'nun paylaşıldığı gizli antlaşmadır.

Mac Mahon Antlaşması (1916) Mekke emiri Şerif Hüseyin

- Araplara bağımsız bir devlet vaadi ile ümmetçilik düşüncesinin etkili olması engellenmeye çalışılmıştır.

Saint Jean De Maurienne Antlaşması (1917) İtalya

- Antalya, Konya, Aydın ve İzmir çevresi İtalya'ya bırakılmıştır.

AB'NİN SAVAŞA KATILMASI VE WILSON İLKELERİ

- İtilaf Devletlerine silah satan ABD ticaret gemilerinin Alman denizaltıları tarafından batırılması üzerine ABD savaşa girmiştir.
- ABD'nin I. Dünya Savaşı'na girmesi uyguladığı Monroe (yalnızlık/ infirat) politikasından vazgeçildiğinin göstergesidir.
- ABD'nin savaşa girmesi, I. Dünya Savaşı'nın süresini kısaltmıştır.
- Wilson İlkeleri yenilen devletlerin ateşkes imzalayarak savaştan çekilmesini kolaylaştırmıştır.

Wilson İlkeleri (8 Ocak 1918)

- Yenen devletler yenilen devletlerden toprak ve savaş tazminatı almayacak.
- Gizli antlaşmalar yapılmayacak.
- Silahlanma yarışına son verilecek.
- Her millet kendi geleceğine kendisi karar verecek (Self determinasyon ilkesi).
- Türklerin çoğunlukta olduğu yerlerde yönetim Türklere verilecek.
- Türk egemenliğindeki diğer uluslara da özerk gelişme imkânı sağlanacak.
- Boğazlar uluslararası garanti altında tüm ticaret gemilerine açık olacak.
- Devletlerin toprak bütünlüğünü korumak için Cemiyet-i Akvam kurulacak.

I. DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN ATEŞKES ANTLAŞMALARI

S M V R

SELANİK ATEŞKES ANTLAŞMASI

Bulgaristan
savaşta
çekildi.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI

Osmanlı
savaşta
çekildi.

VİLLA GUSTİ ATEŞKES ANTLAŞMASI

Avusturya-
Macaristan
savaşta
çekildi.

RETHONDES ATEŞKES ANTLAŞMASI

Almanya
savaşta
çekildi.

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

1. Dünya Savaşı sonrası yenilen devletlerle yapılacak barış antlaşmalarının şartlarını belirlemek toplanan konferanstır.

- Toplam 32 galip devlet katılmıştır.
- İttifak Devletleri ve Sovyet Rusya davet edilmemiştir.
- İngiltere, Fransa, ABD, Japonya ve İtalya (Onlar Konseyi) konferansı yönlendirmiştir.

Konferans'ta yaşanan önemli gelişmeler:

- 1) Almanya, Avusturya-Macaristan ve Bulgaristan ile yapılacak barış görüşmelerinin şartları belirlenmiştir.
- 2) Osmanlı Devleti ile yapılacak barış şartları belirlenemiştir.
- 3) Konferans'ta Wilson ilkelerine ters düşmeden toprak almak için **manda ve himaye** fikri ortaya atılmıştır.
- 4) Milletler Cemiyeti'nin (Cemiyet-i Akvam) kurulması kararı alındı.
- 5) İzmir İtalya'dan alınarak Yunanistan'a bırakıldı. (İttifak Devletleri arasındaki ilk görüş ayrılığı)
- 6) Doğu Anadolu'da bir Ermeni Devleti'nin kurulması kararlaştırıldı.

I. DÜNYA SAVAŞI'NI BİTİREN BARIŞ ANTLAŞMALARI

Devlet	Antlaşma Adı	Şartlarının Belirlendiği Konferans
ALMANYA	VERSAILLES (Versay)	Paris Barış Konferansı
AVUSTURYA	SAINT GERMAIN (Sen Jermen)	Paris Barış Konferansı
BULGARİSTAN	NEUİLLY (Nöyyl)	Paris Barış Konferansı
MACARİSTAN	TRIANON (Triyanon)	Paris Barış Konferansı
OSMANLI DEVLETİ	SEVRES (Sevr)	San Remo Konferansı

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

1. Çok uluslu imparatorluklar parçalandı (Osmanlı, Avusturya-Macaristan, Çarlık Rusya).
2. Polonya, Çekoslovakya, Estonya, Letonya, Litvanya, Finlandiya, Macaristan, Türkiye, Yugoslavya gibi yeni devletler kuruldu.
3. Sömürgecilik yerini manda ve himayeye bıraktı.
4. ABD'nin isteğiyle Milletler Cemiyeti kuruldu.
5. 10 milyonun üzerinde insan hayatını kaybetti.
6. Denizaltı, tank, kimyasal silahlar ve bombardıman amaçlı uçak kullanıldı.
7. İlk kez sivil savunma teşkilatı kuruldu.
8. İngiltere Orta Doğu petrollerini ele geçirdi.
9. ABD ve Japonya ekonomik güç kazandı.
10. Ekonomide liberalizm ön plana çıktı.

MONDROS ATEŞKES ANTLAŞMASI (30 Ekim 1918)

30 Ekim 1918'de ateşkes antlaşması imzalanmıştır.

Mondros Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla Osmanlı Devleti fillen sona ermiştir.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası yapılan ilk resmi işgal İzmir'dir.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası Anadolu'da yapılan ilk işgal ise Hatay'dır.

Mondros Ateşkes Antlaşması sonrası işgal edilen ilk yer Musul'dur.

Padişah

Vahdettin

Hükümet

Ahmet İzzet Paşa

Hükümeti

İktidardaki parti

Hürriyet ve İtilaf Fırkası

İmzalandığı Yer

Limni Adası Mondros

Limanı Agamennon

Zirhlisi

İmzalayanlar

Bahriye Nazırı Rauf
Orbay (Osmanlı adına)

Amiral Calthorpe
(İngilizler adına)

Mondros Ateşkes Antlaşmasının Önemli Maddeleri

1. Çanakkale ve İstanbul Boğazları İtilaf Devletlerine açılacak, Karadeniz'e girişler serbest bırakılacak istihkamlar İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecek.
5. Sınırların emniyeti ve iç asayişin temini için gerekli görülen kuvvetten başkası hemen terhis edilecek.
6. Osmanlı ordularında bulunan bütün harp gemileri teslim edilecek ve Osmanlı Devleti limanlarında alıkonulacak.
7. İtilaf Devletleri, güvenliklerini tehdit edecek bir durum ortaya çıkarsa herhangi bir stratejik noktayı işgal edebilecek.

8. Tüm liman ve tersaneler İtilaf Devletleri'nin kontrolünde olacak.
9. Toros tünelleri İtilaf Devletleri tarafından işgal edilecek.
10. Hükümet haberleşmesi hariç bütün telsiz ve telgraflar İtilaf Devletleri'nin memurları tarafından kontrol edilecek.
11. Memleketin ihtiyacı temin edildikten sonra İtilaf Devletleri'nin kömür vb. ihtiyaçlarının Türkiye kaynaklarından sağlanması için kolaylık gösterilecek.
12. İtilaf Devletleri, Vilayet-i Sitte'de (Sivas, Erzurum, Van, Diyarbakır, Elâzığ, Bitlis) karışıklık çıkarsa bu vilayetleri işgal etme hakkına sahip olacak.

CEMİYETLER

MİLLÎ VARLIĞA DÜŞMAN CEMİYETLER

- Kürt Teâlî-i Cemiyeti
- Hürriyet ve İtilaf Fırkası
- Teâlî-i İslam Cemiyeti
- İngiliz Muhipleri Cemiyeti
- Wilson Prensipleri Cemiyeti
- Sulh ve Selâmet-i Osmaniye Fırkası

AZINLIKLARIN KURDUĞU ZARARLI CEMİYETLER

1. Ermenilerin Kurduğu Cemiyetler
Hınçak ve Taşnaksutyun Cemiyetleri
2. Rumların Kurduğu Cemiyetler
a. Pontus Rum Cemiyeti
b. Mavri Mira Cemiyeti:
c. Etniki Eterya Cemiyeti:
3. Yahudilerin Kurduğu Cemiyetler
Alyans İsrailit ve Makabi Cemiyetleri

Millî varlığa düşman cemiyetler manda ve himayeyi kurtuluş olarak görmüştür.

İngiliz Muhipleri Cemiyetinin kurulmasında Salt Molla ve İngiliz ajanı Rahip Frew etkili olmuştur.

Rumların kurduğu zararlı cemiyetler Megali İdea'yı gerçekleştirmek için çalışmıştır.

Ermeni Cemiyetleri Doğu Anadolu'da bir Ermeni devleti kurmak için mücadele etmiştir.

Yahudi Cemiyetleri Filistin ve çevresinde bir devlet kurmak için çalışmıştır.

Yararlı Cemiyetlerden **Trakya Paşaeli Cemiyeti** gerekirse ayrı devlet kurmayı kararlaştırmıştır.

Doğu Anadolu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Albayrak, Hadisat, Le Pays gazetelerini çıkarmıştır.

Millî Kongre Cemiyeti ilk kez "Kuvayimillîye" tabirini kullanmıştır.

Bütün yararlı cemiyetler **Sivas Kongresi**'nde **Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti** olarak birleştirilmiştir.

MİLLÎ CEMİYETLER

- Kars İslam Şûrası
- Trakya-Paşaeli Cemiyeti
- İzmir Müdâfaa-i Hukuk-ı Osmaniye Cemiyeti
- İzmir Redd-i İlhak Cemiyeti
- Kilikyalılar Cemiyeti
- Trabzon Muhâfaza-i Hukuk-ı Millîye Cemiyeti
- Millî Kongre Cemiyeti
- Karakol Cemiyeti
- Doğu Anadolu (Vilâyât-ı Şarkiyye) Müdâfaa-i Hukuk-ı Millîye Cemiyeti
- Anadolu Kadınlar Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti

İŞGALLERİN BAŞLAMASI VE MİLLÎ MÜCADELE HAZIRLIK DÖNEMİ

- Yunanlar 15 Mayıs 1919'da İzmir'i işgal etti.
- İstanbul Hükümeti **nasihat heyetleri** kurarak işgale tepki gösterilmemesini istedi.
- İzmir Valisi Nurettin Paşa görevinden alındı.
- Hükümetin sessiz kalması üzerine halk
- "Kuvayimillîye" birliklerini kurdu. İzmir'in işgali sırasında Batı Cephesi'nde ilk kurşunu atan Hasan Tahsin (Osman Recep Nevres-Hukuk-i Beşer gazetesi yazarı) ve "zito Venizelos" demeyen Albay Süleyman Fethi Bey şehit edildi.
- Yunan zulmünün tepki çekmesi üzerine hazırlanan **Amiral Bristol Raporu** Türk halkının haklılığını ortaya koyan ilk uluslararası belge oldu.

- Mustafa Kemal'in İstanbul'a geldiği aynı gün İstanbul fiilen işgal edildi (13 Kasım 1918).
- Mustafa Kemal İstanbul'da iken arkadaşı Fehi Bey'le birlikte Minber gazetesini çıkardı.
- Ahmet İzzet Paşa Kabinesinde Harbiye Nezaretinde görev almak istedi.
- "Zabit ve Kumandan ile Hasbihal" adlı eseri yazdı. Padişah Vahdettin ile görüştü. Hürriyetperver Avam Fırkasına üye oldu.

- Mustafa Kemal 9. Ordu Müfettişi olarak 19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıkmıştır.
- 9. Ordu Müfettişi olarak Mustafa Kemal'e verilen görev:
- Bölgede iç güvenliği sağlamak, silah ve cephaneyi toplamak, bölgede kurulan komitelerin varlığına son vermek.
- Mustafa Kemal'in amacına ters olan bu görevi kabul etmesinde;
- Anadolu'ya bir yetki ile geçmek istemesi, bölgedeki askeri ve sivil makamlara emir verebilme yetkisi verilmesi etkili olmuştur.
- Samsun Raporu** ile hükümete bölgedeki sorunların ateşkesine uymayan İngilizler olduğunu belirtmiştir.

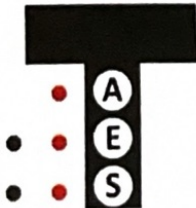
- Millî Mücadele Dönemi'nde yayınlanan ilk ulusal bildiridir.
- Amaç millî bilinci uyandırmaktır.
- Hava Genelgesi ile Mustafa Kemal**; işgallerin protesto edilmesini, İstanbul Hükümeti ve İtilaf Devletlerinin temsilciliklerini kınama telgraflarının gönderilmesini Bölgede bulunan azınlıklara kötü davranılmamasını, hiç kimsenin silah ve cephanesini teslim etmemesini istemiştir.
- Hava Genelgesi sonrası Mustafa Kemal ilk kez geri çağırılmıştır.
- Erzurum'da bulunan 9. Ordu, Hava Bildirisi sonrası 3. Ordu adını almıştır.

AMASYA GENELGESİ (22 Haziran 1919)

- Mustafa Kemal, Refet Bele, Rauf Orbay, Ali Fuat Paşa, Kazım Karabekir ve Cemal Paşa'nın çalışmalarıyla yayınlanan genelgedir.
- Amasya Genelgesi ile Kurtuluş Savaşı'nın **amacı-gerekçesi-yöntemi** açıklanmıştır.
- Ali Fuat Cebesoy Amasya Genelgesi için "**Kutsal İttifak**" ifadesini kullanmıştır.

MADDELERİ

- 1) Vatanın bütünlüğü milletin bağımsızlığı tehlikededir.
 - 2) İstanbul Hükümeti üzerine düşen sorumluluğu yerine getirmemektedir.
 - 3) Milletin bağımsızlığını yine milletin azim ve kararı kurtaracaktır.
 - 4) Her türlü etki ve denetimden uzak bir heyet kurulmalıdır.
 - 5) Sivas'ta ulusal bir kongre toplanmalıdır. Erzurum Kongresi'ne katılan delegeler yetişebilirlerse Sivas Kongresi'ne katılabilir.
 - 7) Askerî ve millî örgütler dağılmayacak.
- Amasya Genelgesi'nde ulusal egemenlikten ilk kez bahsedilmiştir. (**İhtilal Bildirisi**)
 - Temsil Heyeti'nin kurulması fikri ilk defa burada geçmiştir.

ERZURUM KONGRESİ (23 Temmuz - 7 Ağustos 1919)

- Mustafa Kemal, Amasya Genelgesinden sonra Erzurum'a gelmiş ve askerlikten istifa ederek "**sine-i millete dönme**" kararını almıştır.

ASKER

- **Erzurum Kongresi'nin Toplanması Sağlayanlar**
 - Doğu Anadolu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti
 - Trabzon Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti
 - XV. Kolordu
 - Kars İslam Şurası
- Kongreye Katılan İller: **Bitlis, Erzurum, Sivas, Trabzon, VAN**
- **Kongreye Katılmayan İller: Diyarbakır, Elazığ, Mardin**
- **Mustafa Kemal ve Rauf Orbay**, Cevat Dursunoğlu ve Kazım Yurdalan'ın istifa etmesiyle kongreye katılmış ve Mustafa Kemal başkan seçilmiştir.
- Erzurum Kongresi toplanış amacı ve şekli bakımından **bölgesel**; aldığı kararlar bakımından ise **ulusal bir kongredir**.

ALINAN KARARLAR

- 1) Millî sınırlar içinde vatan bir bütündür, bölünemez.
- 2) Her türlü işgale karşı hep birlikte karşı konulacaktır.
- 3) Geçici bir hükümet kurulacaktır.
- 4) Kuvayimilliyeyi etkin, millî iradeyi hâkim kılmak esastır.
- 5) Hristiyan azınlıklara geniş ayrıcalıklar verilemez.
- 6) Manda ve himaye kabul edilemez. (İlk kez reddedildi)
- 7) Mebusan Meclisi toplanmalı ve hükümet denetlenmelidir.
- 8) Kongreyi temsilen bir heyet seçilmelidir.
- 9) Sömürü amacı yoksa dış yardım alınabilir.
- 10) Milletimiz çağdaş amaçlara sahiptir.

Erzurum Kongresi'nde İlk Kez Bahsi Geçin Konular

• Millî sınırlar	• Manda ve himayenin reddedilmesi
• Millî iradeyi hâkim kılma	• Geçici bir hükümet
• Cemiyetlerin birleştirilmesi	• Mebusan Meclisinin toplanma isteği
• Temsil Heyeti ifadesi	

SİVAS KONGRESİ (4 - 11 Eylül 1919)

- Toplanış şekli, amacı ve aldığı kararlar açısından ulusal bir kongredir.
- **Kongrede sorun olan meseleler;**
 - Başkanlık sorunu
 - Manda ve himaye meselesi
 - İttihatçılık meselesi
- Mustafa Kemal'e ilk muhalefet başkanlık konusunda Sivas Kongresi'nde **Rauf Orbay** tarafından yapılmıştır.
- **Manda ve himaye** kesin olarak reddedilmiştir. Erzurum Kongresi Kararları onaylanarak ulusa mal edilmiştir.
- Bütün cemiyetler **Anadolu ve Rumeli Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti** adı altında birleştirilmiştir.

- **Mebusan Meclisinin** toplanması gerektiği kararı alınmıştır.
- **Ali Fuat Cebesoy** Batı Cephesi Komutanlığına atanarak Temsil Heyeti bir hükümet gibi çalışmaya başlamıştır.
- Sivas Kongresi ile Mustafa Kemal **Kurtuluş Savaşı'nın ulusal lideri** haline gelmiştir.
- Sivas Kongresi sonrası Temsil Heyeti "**İrade-i Millîye**" gazetesini çıkarmıştır.
- Sivas Kongresi sonrası İstanbul Hükümeti ile ilişkiler kesilmiş ve **Damat Ferit** istifa etmek zorunda kalmıştır. (Temsil Heyeti'nin İstanbul Hükümeti karşısındaki ilk siyasi başarısı).

BALIKESİR KONGRESİ (27 Haziran - 30 Temmuz 1919)

- Erzurum Kongresi devam ederken toplanmıştır.
- Başkanı **Hacim Muhittin Bey**'dir.
- Yunan işgaline karşı tedbirler almak için toplanmıştır.
- Batı Cephesi'nin kurulmasında etkili olmuştur.

ALAŞEHİR KONGRESİ (16-25 Ağustos 1919)

- Erzurum ve Balıkesir Kongrelerinde alınan kararları değerlendirmek için toplanmıştır.
- Padişaha bağlılık bildirmiş, Yunan işgaline karşı mücadele kararı alınmıştır.

NAZILLI KONGRESİ (16 Ağustos 1919)

- Nazilli'nin işgal altında olması nedeniyle **Muğla**'da toplanmıştır.
- Galip Hoca takma adıyla **Celal Bayar** (Turgut Alp-Reşad-ı Sani) katılmıştır.
- Kuvayimillîyeye asker toplamaya çalışmıştır.

AFYON KONGRESİ (2 Ağustos 1920)

- Batı Anadolu'da toplanan kongrelerin sonuncusudur.
- Mustafa Kemal, Afyon Kongresi'ne **Fevzi Çakmak** ile birlikte katılmıştır.

POZANTI KONGRESİ (5 Ağustos 1920 - 8 Ekim 1920)

- Mustafa Kemal ve **Fevzi Çakmak** birlikte katılmıştır.
- Millî Mücadele Dönemi'nde toplanan son kongredir.

20-22 Ekim 1919

İstanbul Hükümeti
Bahriye Nazırı Salih Paşa
(Ali Rıza Paşa Hükümeti)

Temsil Heyeti
Mustafa Kemal

- Sivas Kongresi sonrası **Damat Ferit Paşa Hükümeti** istifa etmek zorunda kalmış yerine **Ali Rıza Paşa Hükümeti** kurulmuştur.
- Kurulan yeni hükümet ile Temsil heyeti arasında Amasya görüşmeleri yapılmıştır.
- Salih Paşa Mustafa Kemal'in isteklerini kabul etse de alınan kararları hükümetine kabul ettirememiştir.
- Alınip da uygulanan tek karar **Mebusan Meclisinin İstanbul'da toplanması** olmuştur.
- Amasya Görüşmeleri ile İstanbul Hükümeti Temsil Heyeti'nin hukuki varlığını tanımıştır.

SİVAS KOMUTANLAR TOPLANTISI (16-28 Kasım 1919)

- Mebusan Meclisi'nin toplanacağı yeri, Meclisin toplanmasından sonra Temsil Heyeti'nin çalışma yöntemini belirlemek ve Paris Barış Konferansı Kararlarını değerlendirmek için toplanmıştır.
- İstanbul'da toplanacak Mebusan Meclisi'ne katılma ve Temsil Heyeti'nin Ankara'ya taşınması kararı alınmıştır.

TEMSİL HEYETİ'NİN ANKARA'YA GELMESİ 27 Aralık 1919

- Ankara'nın güvenli bir konuma sahip olması, demiryolu ağının ortasında olması, haberleşme imkânlarının uygun olması, Ali Fuat Paşa komutasındaki XX. Kolordu'nun bulunması Temsil Heyeti'nin Ankara'ya gelmesinde etkili olmuştur.

- Mebusan Meclisinin toplanmasına **Amasya Görüşmelerinde** karar verilmiştir.
- Mustafa Kemal **Erzurum'dan** delege seçilmiştir. Ancak hakkında tutuklama kararı olduğu için İstanbul'a gitmemiş, **üç önemli istekte** bulunmuştur:
 - 1) Kendisinin başkan seçilmesi
 - 2) Müdâfaa-i Hukuk Grubunun oluşturulması
 - 3) Misakımillî Kararlarının alınması
- Bu isteklerden sadece Misakımillî Kararlarının kabul edilmesi gerçekleşmiştir.

MİSAK-I MİLLÎ KARARLARI (28 Ocak 1920)

Kapitülasyonlar

Azınlıklar

Borçlar

Boğazlar

Batı Trakya

Sınırlar

Araplar

Referandum

Kars, Ardahan, Batum (KAB)

Araplar

Batı Trakya

- Misakımillî Kararlarının alınması üzerine İtilaf devletleri **İstanbul'u resmen işgal etmiştir** (16 Mart 1920).
- Hem İstanbul'un işgali hem de Mebusan Meclisinin dağıtılması Mustafa Kemal'e Anadolu'da **yeni bir meclis açmak** için ortam oluşturmuştur.

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ (23 NİSAN 1920)

I. TBMM'NİN ÖZELLİKLERİ

- **Kurucu meclistir.** Yeni bir anayasa (1921 Anayasası, kabul edilmiştir).
- **Olağanüstü yetkilere sahiptir.** Yasama, yürütme ve yargı yetkilerini kullanmıştır.
- **İhtilalci bir meclistir.** Saltanatı kaldırmıştır.
- **Ulusçu bir meclistir.** Azınlıklara yer verilmemiştir.
- **Demokratik bir meclistir.** Her kesimden temsilci mecliste yer almıştır.
- **Meclis hükûmeti sistemi uygulanmıştır.** Meclis başkanı hükûmetin de başkanıdır.
- **Savaşçı bir meclistir.**
- **Cumhurbaşkanlığı ve başbakanlık gibi kurumlar yoktur.**

I. TBMM'DEKİ GRUPLAR

Müdafaa-i Hukuk Grubu

- Meclis çalışmalarını yönlendiren ve Mustafa Kemal'in etkisi altında olan gruptur.

İstiklal Grubu

- Mustafa Kemal yanlısı gençler tarafından oluşturulmuştur.

Islahat Grubu

- İttihatçıları bulduğu muhafazakâr bir gruptur.
- Osmanlı Devleti'nin devamını savunmuşlardır.

Tesanüd (Dayanışma) Grubu

- İttihat ve Terakki yanlılarından oluşmuştur. Bir kısmı kurtuluştan Enver Paşa öncülüğünde olacağına inanmıştır.

Halk Zümresi

- Sosyalist eğilimli Sovyet yanlısı kişilerden oluşmuştur.
- Bolşevik Devrimini örnek almışlardır.

Yeşil Ordu

- İslamcı sosyalizmi savunan gruptur. Çerkez Ethem'in de içinde yer aldığı bu grup Batı emperyalizmine karşı Rusya'nın desteğinin alınması gerektiğini savunmuştur.

I. TBMM'NİN ALDIĞI İLK KARARLAR (1 Nolu Kararlar) (24 Nisan Önergesi)

- 1) Ümet kurmak gereklidir. Millî irade ulusun geleceğine el koymalıdır.
- 2) Geçici bir hükûmet başkanı tanımak ya da padişah vekili atamak doğru değildir.
- 3) Mecliste toplanmış olan millî iradeyi vatanın kaderine hâkim kılmak temel ilkedir.
- 4) TBMM üstünde bir güç yoktur.
- 5) Yasama, yürütme yetkileri meclise aittir.
- 6) Meclis içinden seçilecek bir kurul meclise vekil olarak yürütme işlerini görür. Meclis başkanı bu kurulun da (hükûmet) başkanıdır.
- 7) Padişah ve halife baskı ve zordan kurtulduktan sonra meclisin vereceği karara göre yerini alır.

I. TBMM TARAFINDAN ÇIKARILAN İLK YASALAR

- **Ağnam Vergisi Hakkında Kanun** (1 Nolu kanundur).
- **Hıyanet-i Vataniye Kanunu** (2 Nolu kanundur).
- **Nisab-ı Müzakere Kanunu** (Meclis iç tüzüğü)

- **Firariler Hakkında Kanun** (Asker kaçaklarını ve ayaklananları cezalandırma amacıyla çıkan kanun).
- **İstiklal Mahkemelerinin Kurulmasına Dair Kanun**
- **Men-i Müskirat Kanunu** (İçki yasağı...)
- **Men-i İsfrafat Kanunu** (İsrafı önlemek için çıkarılan kanun).

MECLİS HÜKÜMETİ SİSTEMİ

- Hükûmet "İcra Vekilleri Heyeti" olarak geçmiştir.
- Hükûmet Meclis içindeki milletvekilleri arasından tek tek oylanarak seçilir.
- Meclis başkanı aynı zamanda hükûmetin de başkanıdır.
- Meclis bu sistemle "yürütme" gücünü de kullanmıştır.
- Cumhuriyet'in ilanından sonra "kabine sistemine" geçilmiştir.

I. Grup: Anadolu ve Rumeli Müdafaa-ı Hukuk Grubunu temsil eden gruptur. İnkılapçı milletvekillerinden oluşur.

II. Grup: Yetkilerin Mustafa Kemal'in elinde toplanmasına karşı çıkan muhalif gruptur. Görüşlerini duyurmak için **Tan gazetesini** çıkarmıştır.

I. TBMM
23 Nisan 1920
1 Nisan 1923

II. TBMM
11 Ağustos 1923
1 Ekim 1927

TBMM'YE KARŞI ÇIKAN AYAKLANMALAR

Ayaklanmanın Nedenleri

- İstanbul Hükûmetinin faaliyetleri
- İtilaf devletlerinin kışkırtmaları
- Dini ve ayrılıkçı örgütlerin çalışmaları
- Bazı Kuvayimillîyecilerin yanlış tutumları
- Azınlıkların çalışmaları
- Millî Mücadele'ye katılanların ittihatçılıkla suçlanması

Ayaklanmanın Sonuçları

- TBMM'nin gücü ve otoritesi arttı.
- TBMM Anadolu'ya egemen oldu.
- Yunanlıların ilerleyişi kolaylaştı.
- Kurtuluş Savaşı'nın süresi uzadı.
- Düzenli ordunun kurulma süreci hızlandı.
- İnsan ve malzeme kaybına yol açtı.

! DİKKAT

I. İnönü Muharebesi sırasında **Çerkez Ethem Ayaklanması**;
II. İnönü Muharebesi sırasında ise **Koçgiri Ayaklanması** TBMM'yi zor durumda bırakmıştır.

Alınan Tedbirler

- Hıyanet-i Vatanîye Kanunu çıkarıldı.
- Firariler Hakkında Kanun çıkarıldı.
- TBMM Anadolu'ya egemen oldu.
- İstiklal Mahkemeleri açıldı.
- İstanbul ile resmî ilişkiler kesildi.
- Rıfat Börekçi tarafınan fetva yayınlandı.
- Damat Ferit vatan haini ilan edildi.
- İrşad (nasihat) heyetleri oluşturuldu.
- Seyyar Müfreze Birlikleri kuruldu.

İstanbul Hükûmeti Tarafından Çıkarılan İsyanlar

- Ahmet Anzavur Ayaklanması
- Kuvay-ı İnzibatiye (Halifelik Ordusu) Ayaklanması

İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletlerinin Ortaklaşa Çıkardığı İsyanlar

- Bolu, Düzce, Hendek ve Adapazarı Ayaklanmaları
- Yozgat Ayaklanması
- Afyon Ayaklanması
- Konya Ayaklanması
- Millî Şişreti Ayaklanması
- Koçgiri Ayaklanması
- Cemil Çeto Ayaklanması
- Ali Batı Ayaklanması

Azınlıkların Çıkardığı İsyanlar

- Ermeni Ayaklanmaları
- Rum Ayaklanmaları

Kuvayimillîyeci Olup da Sonradan İsyan Edenler

- Çerkez Ethem Ayaklanması
- Demirci Mehmet Efe Ayaklanması

! DİKKAT

Doğrudan İstanbul Hükûmetince çıkarılan **Ahmet Anzavur, Kuvay-ı İnzibatiye Ayaklanmaları** ile İstanbul Hükûmeti ve İtilaf Devletlerinin kışkırtmaları sonucu çıkan **Bolu-Düzce-Hendek-Adapazarı Ayaklanmaları** Boğazlar ve çevresinde İngilizler ile TBMM arasında tampon bir bölge oluşmasına yol açmıştır.

Sevr Barış Antlaşması'nın şartları **San Remo Konferansı**'nda belirlenmiştir.

San Remo Konferansı'nda Osmanlı Devleti'ni **Tevfik Paşa** temsil etmiştir.

Sevr Barış Antlaşması'nı İstanbul'da toplanan **Saltanat Şurası** onaylamıştır.

Saltanat Şurası'nda **Topçu Feriki Rıza Paşa** dışındaki delegeler (Reşat Hikmet Bey, Rıza Tevfik Bey, Hadi Bey) Sevr'i onaylamıştır.

BİLECİK GÖRÜŞMESİ (5 Aralık 1920)

- TBMM Hükûmeti (Mustafa Kemal) ve İstanbul Hükûmeti (Ahmet İzzet Paşa) arasında yapılmıştır.
- Bilecik Görüşmesi ile Osmanlı Hükûmeti TBMM'nin siyasi varlığını ilk kez tanımıştır.

Sevr Antlaşması'na göre sınırlar	Boğazlar bölgesi	Yunan idari bölgesi
Türkiye Cumhuriyeti sınırı	İngiliz nüfuz bölgesi	Wilson'un teklifine göre tasarlanan Ermenistan
Osmanlı Devleti'ne bırakılan yerler	Fransız nüfuz bölgesi	
İtalyan nüfuz bölgesi		

İSTANBUL

İstanbul Osmanlı'da kalacak ancak azınlık hakları gözetilmezse Türklerin elinden alınacak.

BOĞAZLAR

Boğazların yönetimi "Uluslararası Komisyon'a" bırakılacak, ayrı bayrağı ve ayrı bütçesi olacak.

AZINLIKLAR

Azınlık hakları genişletilecek, azınlık okulları açık olacak.

ADALAR

Melis dahil On İki Ada İtalya'ya Ege ve Akdeniz'deki adalar ise Yunanistan'da olacak.

İZMİR

İzmir ve çevresi Yunanistan'a verilecek.

ERMENİSTAN

Erzurum, Van, Bitlis ve Trabzon çevresinde bir Ermeni devleti kurulacak.

ARAP YARIMADASI

Osmanlı Mısır üzerindeki tüm emellerinden vazgeçecek, Suriye, Irak, Filistin'le ilgili alınan tüm kararlar kabul edilecek.

ORDU VE DONANMA

Ordu ve donanma sınırlandırılacak.

SAVAŞ ESİRLERİ

Savaş suçluları teslim edilecek, tüm esirler serbest bırakılacak.

KAPİTÜLASYONLAR

Kapitülasyonlar devam edecek, kapitülasyon hakları genişletilecek.

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİ CEPHELER

BATI CEPHESİ

Yunanlara karşı mücadele verilmiştir.
Önce kuvayimillîye sonra ise düzenli ordu mücadele etmiştir.
En son kapanan cephe.

DOĞU CEPHESİ

- TBMM tarafından açılan ilk cephe.
- Ermenilere karşı savaşılmıştır.
- Kâzım karabekir Paşa komutasındaki XV. Kolordu ile Ermenileri yenilgiye uğratmıştır.
- Ermeni zaferi TBMM'nin ilk zaferidir.
- Bu zaferden sonra Ermeniler ile TBMM arasında 2-3 Aralık 1920'de Gümrü Antlaşması

DOĞU CEPHESİ

Ermeniler ve Gürcülerle savaşılmıştır.
Kâzım Karabekir öncülüğünde XV. Kolordu mücadele etmiştir.
İlk kapanan cephe. (TBMM tarafından ilk açılan cephe.)

GÜNEY CEPHESİ

Fransa ve Ermenilerle savaşılmıştır.
Kuvayimillîye mücadele etmiştir
İlk açılan cephe.

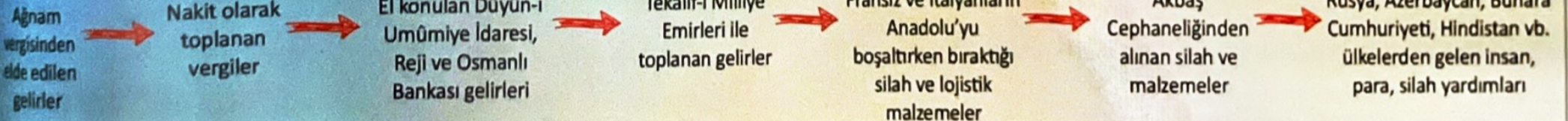
GÜMRÜ ANTLAŞMASI

- Ermenistan TBMM'yi tanıyacak.
- Kars, Iğdır, Sarıkamış, Kağızman, Oltu ve Kulp TBMM'ye bırakılacak.
- Aras Irmağı sınır olacak.
- Türkelere saldırıda bulunmayıp, Türkiye'den göç eden Ermeniler en geç altı ay içinde geri dönebilecek.

BATUM ANTLAŞMASI

- Ermeni Zaferi sonrası Gürcülerle Batum Antlaşması imzalanmış ve Gürcüler; Ardahan, Batum ve Artvin'i Türkiye'ye bırakmıştır.

MİLLÎ MÜCADELE'NİN MALİ KAYNAKLARI

GÜNEY CEPHESİ

- Millî Mücadele Dönemi'nde açılan ilk cephe.
- Bu cephede milis kuvvetler mücadele etmiş, Ankara'dan gönderilen subaylar öncülük etmiştir.
- Bu cephe'de Ermenilerle iş birliği yapan Fransa'ya karşı savaşmıştır.
- İlk direniş **Hatay/Dört Yol**'da başlamıştır.
- İlk kurşunu atan **Koca Ömer Oğlu Mehmet Çavuş**'tur.
- Batı Cephesi'nde **Sakarya Meydan Muharebesi** sonrası imzalanan **Ankara Antlaşması** ile cephe kapanmıştır.

Güney Cephesi'nde düşman işgalinden kurtarılan ilk şehir **Maras**'tır.

MUCK!

URFA MARAŞ
TBMM kurulmadan önce kurtarılan iki şehir

MARAŞ SAVUNMASI

- Ulu Cami imamı **Rıdvan Hoca** "**Kalelerinde hür bayrağı dalgalanmayan, esir bir memlekette cuma namazı kılınmaz.**" diyerek halkın mücadeleye katılmasına destek vermiştir.
- **Sütçü İmam** Fransız askerlere karşı direnişte öncü olmuştur.
- **TBMM** açılmadan kurtarılmıştır.
- **Kılıç Ali, Yörük Selim ve Cemil Cahit** bölgeye gelerek direnişe katkı sağlamıştır.

URFA SAVUNMASI

- **Yüzbaşı Ali Saip Urfa** savunmasında önemli bir katkı sağlamıştır.
- **TBMM** açılmadan kurtarılmıştır.

ANTEP SAVUNMASI

- Antep savunmasında **Şahin Bey** çok etkili olmuştur.
- **Şahin Bey**'in şehit olmasından sonra **Kılıç Ali Bey** savunmaya devam etmiştir.
- **1921 Ankara Antlaşması** ile kurtarılmıştır.

ADANA SAVUNMASI

- **Teğmen Sait Bey (Şahin Bey), Kılıç Ali Bey** şehrin savunulmasında etkili olmuştur.
- **1921 Ankara Antlaşması** ile kurtarılmıştır.

İNEBOLU (1924)

MARAŞ (1925)

ANTEP (2008)

URFA (2016)

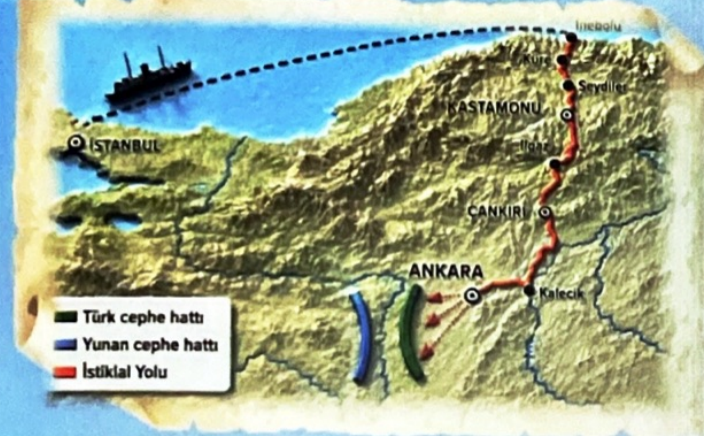
SAMSUN
(7 Ağustos 2025)

TRABZON
(21 Ağustos 2025)

GEDİZ TAARRUZU (24 Ekim 1920)

- Çerkez Ethem'e bağlı Kuvay-ı Seyyare birlikleri ile Batı Cephesi Komutanlığına atanan Ali Fuat Paşa'ya bağlı birliklerin birlikte Yunanlara karşı düzenlediği taarruz hareketidir.
- Bu tür küçük taarruzlara Mustafa Kemal'in karşı olmasına rağmen taarruz gerçekleştirilmiş ancak başarısız olunmuştur.
- Bu taarruzdan sonra Batı Cephesi, Batı ve Güney olarak ikiye ayrılarak yeniden düzenlenmiş ve Batı Cephesi Komutanlığına İsmet İnönü, Güney cephesi Komutanlığına da Refet Bele atanarak düzenli ordu sistemine geçilmiştir.

İSTİKLAL YOLU

- İstiklal Yolu, Kurtuluş Savaşı sırasında İnebolu'ya deniz yoluyla gelen cephehanelerin kağınlarla cepheye taşındığı 344 kilometrelik tarihi güzergâhtır.
- İnebolu sahilinden başlayıp Kastamonu ve Çankırı üzerinden Ankara'ya uzanan bu zorlu rota, 2018'de Millî Park ilan edilmiştir.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ (6-10 Ocak 1921)

- İngilizler Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye bir an önce kabul ettirmek için Yunanları harekete geçirmiştir.

I. İnönü Muharebesi'nin Nedenleri

- İngilizlerin Yunanları kışkırtması
- Yunanların İngilizlerin desteğini almaya devam etmek istemesi
- Çerkez Ethem Ayaklanması'nın çıkması
- Yunanların Ankara'ya ulaşarak TBMM'ye Sevr'i kabul ettirmek istemesi
- Yeni kurulan düzenli ordunun ortadan kaldırılmak istenmesi

ÇERKEZ ETHEM AYAKLANMASI

- Çerkez Ethem Kuvayı Seyyare birlikleri ile bir çok isyanın bastırılmasında görev alırken, düzenli orduya katılmamak için I. İnönü Muharebesi sırasında isyan etmiştir.
- 5 Ocak 1921'de Yunan tarafına geçmiştir.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SONUÇLARI

TEŞKİLAT-I ESASİYE (1921 Anayasası)

- TBMM'nin ilk anayasasıdır.
- TBMM'nin yeni bir anayasa kabul etmesi "kurucu meclis" olduğunu gösterir.
- Bu anayasade egemenlik ilk kez millete verilmiştir.
- Çerçeve bir anayasadır.
- Eksikliklerinin kendisi ile çelişmeyen 1876 Anayasası ile tamamlamıştır (İkili anayasa dönemi).

AFGANİSTAN'LA DOSTLUK ANTLAŞMASI (1 Mart 1921)

- Antlaşmayı TBMM adına Yusuf Kemal Tengirşek ve Dr. Rıza Nur imzalamıştır.
- TBMM'yi tanıyan ilk Müslüman devlet Afganistan olmuştur.
- Ankara'ya ilk resmî ziyaret düzenleyen Afgan kralı Amanullah Han olmuştur.

T A L İ M

LONDRA KONFERANS (23 Şubat-12 Mart 1921)

- İtilaf Devletleri (İngiltere-Fransa-İtalya-Yunanistan) ve TBMM ile İstanbul Hükûmeti arasında yapılmıştır.
- Konferans'ta TBMM'yi Bekir Sami Bey, İstanbul Hükûmeti'ni Tevfik Paşa temsil etmiştir.
- Konferans'ta Tevfik Paşa sözü TBMM temsilcisine bırakmıştır. Bekir Sami Bey'in süreçte İtilaf Devletleri ile esir değişimi üzerine yaptığı antlaşmalar mütekabiliyet ilkesine uymadığı için TBMM tarafından onaylanmamıştır.

İtilaf Devletlerinin amacı:

- o TBMM'ye Sevr'i yumuşatıp kabul ettirmek
- Yunanlara zaman kazandırmak

TBMM'nin amacı:

- o Barış yanlısı olduğunu göstermek
- o Misakımillîyi duyurmak
- o TBMM'nin tanınmasını sağlamak
- o Konferans tamamlanmadan Yunanlar saldırıya geçmiştir.
- o Bu konferans ile TBMM, İtilaf Devletlerince hukuken tanınmıştır.

İSTİKLAL MARŞI (12 Mart 1921)

- Millî Eğitim Bakanlığının yaptığı yarışma sonucu yazılmıştır.
- Mehmet Âkif Ersoy, Maarif Vekili Hamdullah Suphi'nin araya girmesi ile yarışmaya katılmıştır.
- Taceddin Dergâhı'nda yazılmıştır.
- Sebilürreşad Dergisi'nin ilk sayfasında "Kahraman Ordumuza" ithafıyla yayınlanmıştır.
- Kastamonu'nun yerel gazetesi olan Açığsöz gazetesinde yayımlanmıştır.
- 21 Mart 1921 tarihinde de Ceride-i Resmîye Gazetesi'nin ilk sayfasında çerçeve içinde yayınlanmıştır.
- İlk bestecisi Ali Rifat Çağatay'dır. 1930 yılından beri Osman Zeki Üngör'ün bestesi kullanılmaktadır.

MOSKOVA DOSTLUK ANTLAŞMASI (16 Mart 1921)

- TBMM (Yusuf Kemal Bey, Ali Fuat Paşa, Dr. Rıza Nur) ile Sovyet Rusya (Çiçerin) arasında imzalanmıştır.
- Sovyet Rusya'nın antlaşmayı imzalama nedenleri;
 - o TBMM'nin I. İnönü Muharebesini kazanması Yeni rejimini tanıtmak istemesi
 - o Boğazların İtilaf denetimine girmesini engellemek istemesi
- TBMM'nin antlaşmayı imzalama nedenleri;
 - o Siyasi varlığını tanıtmak istemesi
 - o Doğu sınırını güvence altına almak istemesi
 - o Para, silah ve malzeme desteği sağlamak

MADDELERİ

- 1) İki taraftan birinin tanımadığı bir antlaşmayı diğeri de tanımayacak.
- 2) Osmanlı Devleti ile Çarlık Rusya arasında imzalanan antlaşmalar geçersiz sayılacak.
- 3) Sovyet Rusya Misakımillî'yi tanıyacak. (TBMM'yi tanıyan ilk büyük/Avrupalı devlet, Sovyet Rusya olmuştur.)
- 4) Sovyet Rusya kapitülasyonların kaldırılacağını kabul edecektir.
- 5) Batum'un Gürcistan'a verilecektir (Misakımillîden ilk taviz).
- 6) Boğazların durumuna ilgili devletler ile (Karadeniz'e kıyısı olan) karar verecek
- 7) Rusya elindeki bütün esirleri serbest bırakacak.

II. İNÖNÜ MUHAREBESİ (23 Mart - 1 Nisan 1921)

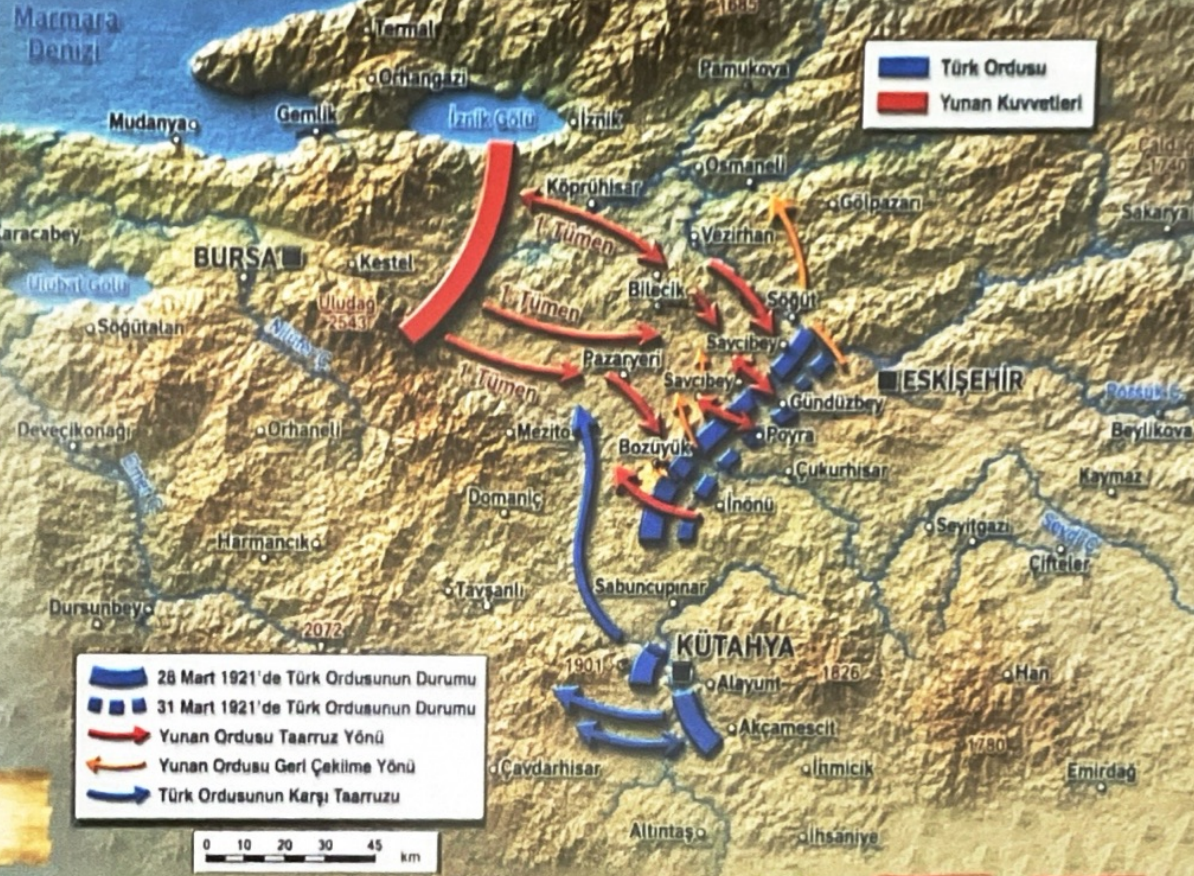
Londra Konferansı tamamlanmadan Yunanlar yeniden saldırıya geçmiştir. TBMM bu muharebe sırasında bir taraftan Yunanlarla savaşırken diğer taraftan Koçgiri Ayaklanması ve Pontus çeteleri ile mücadele etmek zorunda kalmıştır.

Savaşın Nedenleri

- Londra Konferansı'nın sonuçsuz kalması
- TBMM'ye Sevr'in kabul ettirilmek istenmesi
- İtilafların Yunanları kızdırtması
- Yunanların I. İnönü'nün intikamını almak istemesi

II. İnönü Muharebesi'nin Diğer Sonuçları

- Gediz Muharebesi'nden sona batı ve güney olarak ikiye ayrılan Batı Cephesi birleştirilmiştir. (Aslıhanlar ve Dumlupınar Muharebesi'nin kaybedilmesi etkili.)
- İtilaf Devletlerinin Yunanlara olan güveni azalmıştır.
- İtilaf Devletlerinin yüksek komiserleri İtilaf Devletlerinin TBMM ile Yunanistan arasında tarafsız olduğunu söylemeye başlamıştır.
- Millî Savunma Bakanı Fevzi Çakmak TBMM kararı ile orgenrallık rütbesine yükseltilmiştir.
- Mustafa Kemal II. İnönü Muharebesi sonrası İsmet Paşa'ya çektiği telgrafta "Siz orada yalnız düşmanı değil, milletin makûs talihini de yendiniz..." demiştir.

ASLIHANLAR VE DÜMLUPINAR MUHAREBELERİ (8-11 Nisan 1921)

- II. İnönü Zaferi sonrası Refet Paşa tarafından güneydeki Yunan kuvvetlerini yok etmek amacıyla düzenlenmiştir.
- Harekâtın başarısız olması üzerine Refet Bele görevinden alınmış, Batı cephesi İsmet Paşa komutasında birleştirilmiştir.
- Yunanlar Türklerin sadece savunma yaptığını görerek ciddi bir taarruz için hazırlık yapmıştır.

çok da

F i F i

Fransa Zonguldak ve çevresini boşaltmıştır.

İtalya Anadolu'dan çekilmeye başlamıştır.

Fransa TBMM'ye ateşkes önerisinde bulunmuştur.

İngiltere elindeki Türk esirlerinden bir kısmını serbest bırakmıştır.

KÜTAHYA ESKİŞEHİR MUHAREBELERİ (10-24 Temmuz 1921)

II. İnönü yenilgisinin ardından Yunanlar

Türklerin savunma direncini kırmak için büyük bir hazırlığa girişmiştir.

Yunan Kralı Konstantin 13 Haziran 1921'de İzmir'e gelerek cepheye geçmiş ve Yunan ordusunu denetlemiştir.

Savaşın Nedenleri

- İngilizlerin kışkırtması
- Yunanlar tarafından Aslıhanlar ve Dumlupınar muharebelerinde Türk ordusunun taarruz gücünün olmadığının görülmesi
- Sevr'in kabul ettirilmek istenmesi
- TBMM'nin ortadan kaldırılmak istenmesi

Savaşın Sonuçları

- Düzenli ordu Kurtuluş Savaşı'ndaki ilk ve tek yenilgisini kalmıştır.
- Kütahya-Eskişehir yenilgisinden sonra ordu, Mustafa Kemal'in (Meclis Başkanı) emri ile Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.
- Yunanlar Afyon, Kütahya, Eskişehir, Bilecik'i ele geçirmiştir.
- Ankara Yunan işgali tehdidi ile karşı karşıya kalmıştır.
- Meclisin Ankara'dan Kayseri'ye taşınması tartışılmaya başlanmıştır.
- Fransa, TBMM ile antlaşma yapmaktan vazgeçmiştir.
- İtalya, Anadolu'dan çekilme kararını durdurmuştur.
- Düzenli ordudan Kuvayimillîye'ye geri dönülmesi tartışılmıştır.
- Mustafa Kemal'e muhalefet artmış, Mustafa Kemal'in ordunun başına geçmesi tartışılmaya başlanmıştır.

BAŞKOMUTANLIK YASASI

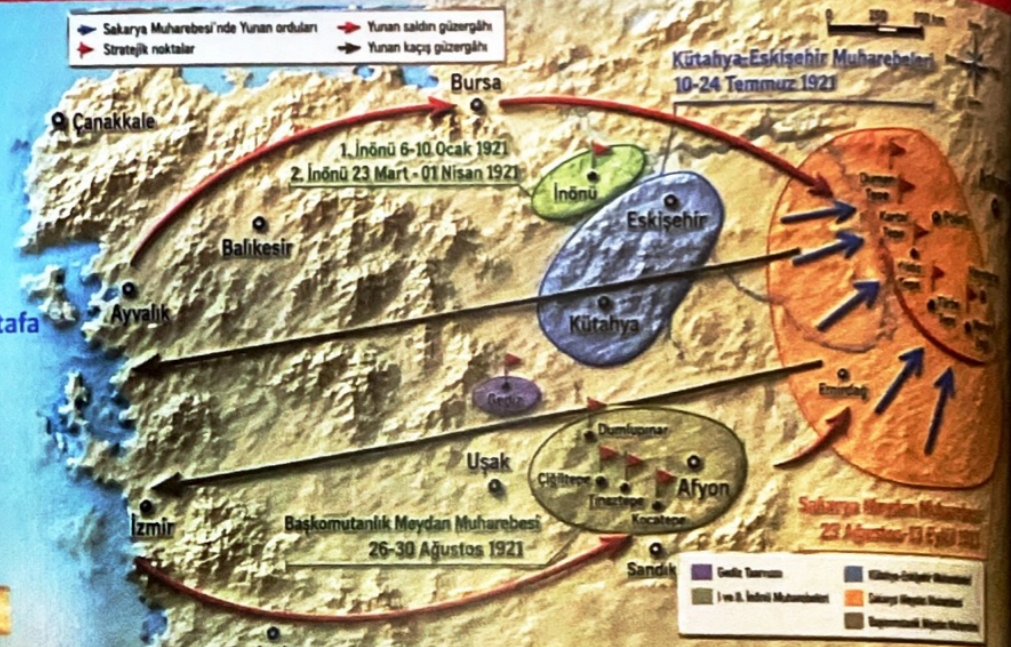
- 5 Ağustos 1921'de Meclis yetkilerini üç aylığına Mustafa Kemal'e devretmiştir.
- Mustafa Kemal bu yetkiyi kullanarak 7-8 Ağustos 1921'de Tekâlif-i Millîye Emirlerini yayımlamıştır.

TEKÂLİF-İ MİLLÎYE EMİRLERİ

1. Her kazada bir Tekâlif-i Millîye Komisyonu kurulacak.
2. Her aile birer kat çamaşır, birer çift çorap ve çarık hazırlayıp vergi kuruluna verecek.
3. Halkın ve tüccarın elinde bulunan çeşitli dokuma ürünlerinin % 40'ına bedeli sonradan ödenmek üzere el konulacak.
4. Yiyecek maddelerinin % 40'ına bedeli sonradan ödenmek üzere el konulacak.

MAARİF KONGRESİ (16-21 Temmuz 1921)

- Kütahya-Eskişehir Muharebeleri devam ederken Maarif Nezareti (Eğitim Bakanlığı) tarafından öğretmenlere gönderilen bir genelge ile I. Maarif Kongresi toplanmıştır.
- Dönemin Maarif Vekili Hamdullah Suphi Bey'dir.
- Bu kongrede dış düşmanların halkı kışkırtıp, isyanlar çıkartması üzerine öğretmenlerin halkı uyarıp aydınlatmaları istenmiştir.
- Mustafa Kemal cepheden gelerek kongreye katılmış ve kongrenin açılış konuşmasını yapmıştır.
- Türkiye'de millî bir eğitimin kurulması için çalışmaların yapılması gerektiği belirtilmiştir.

5. Taşıtlar her ay ordu için cepheye 100 km taşıma yapacak.
6. Bütün sahipsiz mallara el konulacak.
7. Halkın elinde bulunan silah ve cephane üç gün içinde orduya teslim edilecek.
8. Yakıt ve makine yedek parçalarının % 40'ına el konulacak.
9. Ülkede bulunan bütün teknik elemanların sayımı yapılacak.
10. Bütün yük hayvanlarının %20'sine el konulacaktır.

SAKARYA MEYDAN MUHAREBESİ (23 Ağustos-13 Eylül 1921)

- TBMM'nin Kütahya-Eskişehir yenilgisinden sonra Yunan Kral'ı Konstantin Kütahya'ya gelerek Ankara'yı hedef göstermiştir.

Savaşın Nedenleri

- Türk ordusunu tamamen ortadan kaldırmak
- Ankara'yı ele geçirmek
- Medisi dağıtmak
- Millî Mücadele'ye son vermek

Mustafa Kemal, Sakarya Meydan Muharebesi sırasında *"Hattı müdafaa yoktur; sathı müdafaa vardır. O sath bütün vatanıdır. Vatanın her karış toprağı, vatandaşın kanı ile ıslanmadıkça terk olunamaz."* sözünü söylemiştir. Sakarya Muharebesi'nden sonra İtalya Anadolu'dan tamamen çekilmiştir.

İngiltere Sevr Antlaşması'nın hafifletilmiş halini ateşkes önerisi olarak TBMM'ye sunmuştur.

TBMM'yi tanıyan ilk İttifak devleti Fransa olmuştur.

Esir Değişimi

İngiltere Malta Adası'ndaki esirleri serbest bırakmayı kabul etmiştir.

Türk Ordusu
Yunan Ordusu

Yunanlıların ilerleyebildiği Son Nokta
Türk Ordusunun Sakarya'nın Doğusuna Çekildiği Hat

Kars Antlaşması (13 Ekim 1921)

TBMM
(Kâzım Karabekir)

Kafkas Cumhuriyetleri
(Gürcistan-Ermenistan-Azerbaycan)

Ankara Antlaşması
TBMM & Fransa

Ukrayna ile Dostluk
Antlaşması imzalanması

Mustafa Kemal'e Gazi ünvanı ile
Mareşal rütbesinin verilmesi

- Boğazlar ticarete açılacak, güvenliği sağlanacak.
- Nahçıvan'a özerklik verilecek.
- Ardahan Türkiye'de kalacak.
- Taraflar kapitülasyonların kaldırıldığını kabul edecek.
- TBMM, Batum'un Gürcistan'a ait olduğunu kabul edecek.

- Taraflar arasında savaş durumu sona erecek.
- Türkiye-Suriye sınırı İskenderun ve Hatay illeri sınırimız dışında kalacak şekilde çizilecek.
- İskenderun ve Hatay'da özel bir yönetim kurulacak; bu bölgede oturan Türkler kültürlerini geliştirmek için her türlü haktan yararlanacak, Türkçe resmî dil olacak.
- Süleyman Şah'ın mezarı (Caber Kalesi) Türk bayrağı altında ve Türk askerlerinin koruyuculuğunda Türkiye'nin mülkü sayılacak.

(26 Ağustos-18 Eylül 1922)

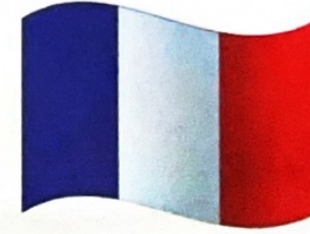
- **Sakarya Savaşı** sonrası taarruz için **Mustafa Kemal**'in uzun bir süre beklemesi "**Neden taarruza geçmiyoruz?**" şeklinde eleştirilerin artmasına yol açmıştır.
- Yaşanan tartışmalar sonucunda **20 Temmuz 1922**'de verilen **Başkomutanlık yetkisi** süresiz olarak uzatılmıştır.
- Mustafa Kemal **27-28 Temmuz 1922**'de "**futbol maçı izleme bahanesi**" ile **Akşehir**'e çağırıldığı **komutanlar ile taarruz planlarını** tamamlamıştır.
- **18 Ağustos**'ta "**çay partisi**" görünümünde ise taarruz hazırlıkları son kez gözden geçirilmiştir.
- **26 Ağustos 1922** günü sabah **05.30**'da Türk ordusu yoğun top atışı ile **taarruz hareketini** başlatmıştır.
- **Dumlupınar bölgesinde** sıkıştırılan Yunan ordusu ile **30 Ağustos 1922**'de **Başkomutanlık (Dumlupınar) Meydan Muharebesi** yapılmış ve bu muharebe Türk ordusunun zaferi ile sonuçlanmıştır.
- **1 Eylül**'de "**Ordular! İlk hedefiniz Akdeniz'dir, ileri!**" emri verilmiştir.
- **9 Eylül 1922**'de **İzmir** Yunan işgalinden kurtulmuştur.
- **18 Eylül 1922**'de Yunanlar tamamen çekilmiştir.
- Türk ordusunun yönünü **Boğazlar** ve çevresine çevirmesine karşılık **İngiltere** savaşı göze alamayınca **Kurtuluş Savaşı'nın** silahlı mücadele dönemi sona ermiştir.
- **11 Ekim 1922**'de **Mudanya Ateşkes Antlaşması** imzalanmıştır.

TBMM

İNGİLTERE

FRANSA

İTALYA

Mudanya Ateşkes Antlaşması'nın İmzalanmasını Sağlayan Gelişmeler

Büyük Taarruz'un zaferle sonuçlanması

İngiltere'nin Fransa'yı savaş için ikna edememesi ve yalnız kalıp Anadolu'da yeni bir savaşı göze alamaması

ANTLAŞMA'NIN MADDELERİ

- 1) **Türk-Yunan Savaşı** sona erecek.
- 2) Yunanistan, **Doğu Trakya**'yı boşaltıp TBMM'ye bırakacak.
- 3) **Türk ordusu**, barış antlaşmasına kadar **Doğu Trakya**'ya geçmeyecek.
- 4) Bölgenin güvenliği için **8000 Türk jandarması** gönderilecek.
- 5) **İstanbul ve Boğazlar** TBMM'ye bırakılacak, İtilaf askerleri geçici süre kalacak.
- 6) Yunan kuvvetleri **Meriç**'in batısına çekilecek.

Mudanya Görüşmelerinde **TBMM**'yi **İsmet İnönü** etmiştir.

Mudanya Ateşkes Antlaşması **İsmet İnönü**'nün ilk diplomatik başarısıdır.

TBMM, **Doğu Trakya (Edirne-Kırklareli-Tekirdağ)** ve **İstanbul**'u savaş yapmadan kurtarmıştır.

Kurtuluş Savaşı'nın askerî safhası sona ermiştir. **Batı Cephesi** kapanmıştır.

Osmanlı Devleti hukuken sona ermiştir.

İngiltere'de **Lloyd George Hükûmeti** istifa etmiştir.

Mondros Ateşkesi geçerliliğini yitirmiştir.

Refet Bele "**Başkomutan Temsilcisi**" sıfatıyla **İstanbul**'un yönetimini son Osmanlı sadrazamı olan **Tevfik Paşa**'dan devralmıştır.

BÜYÜK TAARRUZ

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 KASIM 1922)

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI

LOZAN BARIŞ ANTLAŞMASI (24 Temmuz 1923)

Lozan Barış Konferansı'na Katılan Devletler

İngiltere

Çağrı yapın devletler

Fransa

İtalya

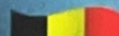
Japonya

Silahsız Türkiye

Yunanistan

Romanya

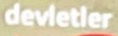

Yugoslavya

Boğazlar konusunda katılımcı devletler

Bulgaristan

SSCB

Ticaret sözleşmelerine katılan devletler

Belçika

Portekiz

"Bu antlaşma (Lozan) Türk ulusuna karşı yüzyıllardan beri hazırlanmış ve Sevr Antlaşması ile tamamlandığı sanılmış, büyük bir suikastın yıkılışını bildirir bir belgedir. Osmanlı tarihinde benzeri görülmemiş bir siyasal zafer yapıtıdır!"

Mustafa Kemal ATATÜRK

"Bu dakikada bile hâlâ bir milyondan fazla masum Türk, Küçük Asya ovalarında ve yaylalarında evsiz, ekmeksiz ... dolaşıyor. Efendiler, çok ıstırap çektik, çok kan akıttık... Bütün uygar uluslar gibi özgürlük ve bağımsızlık istiyoruz."

İsmet İNÖNÜ

Lozan'a Ara Verildiğinde Yaşanan Gelişmeler

- Meclis seçimlerinin yenilenmesi
- I. TBMM'nin göreve başlaması
- İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması
- Liberal ekonomik sistemin benimsenmesi

Lozan'da Türk Heyetinin KESİNLİKLE Taviz Vermediği Konular

Kapitülasyonlar

Ermeni (Azınlık) Meselesi

Türk ordusunun sınırlandırılmayacağı

Lozan Konferansı 20 Kasım 1922'de açılmış, 4 Şubat 1923'te bir sonuç almadan dağılmıştır.

Lozan'ın Dağılmasına Yol Açan Konular

- Kapitülasyonlar
- Osmanlı Borçları
- Musul-Kerkük
- Boğazlar Sorunu

1. SURİYE SINIRI

- Ankara Antlaşması geçerli sayıldı.
- Hatay sınırimız dışında kaldı.
- Caber Kalesi Türk toprağı sayıldı.

2. IRAK SINIRI

- Türkiye ile İngiltere arasında ikili görüşmelere bırakıldı.
- Lozan'da çözüme kavuşmayan tek meseledir.

3. YUNANİSTAN SINIRI

- Mudanya Ateşkesi'ndeki sınır geçerli sayıldı.
- Meriç Nehri sınır oldu.

4. BULGAR SINIRI

- Yeni düzenleme yok.
- İstanbul Antlaşması geçerli sayıldı.
- Meriç Nehri sınır oldu.

5. DOĞU SINIRI

- Moskova Antlaşması ve Kars Antlaşması geçerli sayıldı.
- Batum sınırimız dışında kaldı.

6. İRAN SINIRI

- Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilen sınırlar geçerli kaldı.

7. ADALAR

- On İki Ada İtalya'da kaldı.
- Gökçeada, Bozcaada ve Tavşan Adaları Türkiye'ye bırakıldı.
- Ege adaları Yunanistan'a bırakıldı.

8. KAPİTÜLASYONLAR

- Kesin olarak kaldırıldı.

9. AZINLIKLAR

- Bütün azınlıklar Türk vatandaşı kabul edildi.

10. NÜFUS MÜBADELESİ (ETABLİ MESELESİ)

- İstanbul'daki Rumlar ile Batı Trakya'daki Türkler etabli sayılarak diğerlerinin yer değiştirmesi kararlaştırıldı.

11. BOĞAZLAR

- Boğazların yönetimi başkanı Türk olan uluslararası bir komisyona bırakıldı.
- 15'er km'lik askersiz alan oluşturuldu.

12. SAVAŞ TAZMİNATI

- Yunanistan Karaağaç'ı Türkiye'ye bıraktı.

13. OSMANLI BORÇLARI

- Borçlar Osmanlı Devleti'nden ayrılan devletler arasında paylaştırıldı.
- Türkiye, Türk lirası ve Fransız frangı üzerinden borçları ödemeyi kabul etti.
- Dûyûn-u Umumiye İdaresi kaldırıldı.
- Ege adaları Yunanistan'a bırakıldı.

14. YABANCI OKULLAR

- İç mesele kabul edildi, tartışmaya açılmadı.

15. FENER RUM PATRİKHANESİ

- Türkiye'de kaldı.
- Patrikhanenin "ekümenik iddiası" (bütün Ortodoksların evrensel liderliği) kabul edilmedi.
- Patrikhane Türkiye'nin bir dinî kurumu oldu.

16. İSTANBUL'UN BOŞALTILMASI

- Barış antlaşmasının onayından 6 hafta sonra İtilafların İstanbul'u boşaltması kararlaştırıldı.

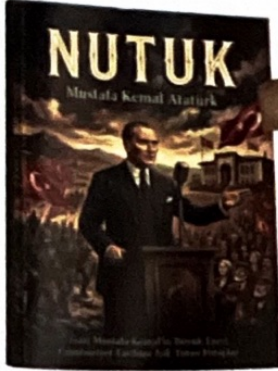
Lozan'dan Sonra Atatürk Dönemi'nde Tekrar Gündeme Gelen Konular

- Boğazlar
- Nüfus Mübadelesi
- Dış Borçlar
- Türkiye - Irak Sınırı (Musul Sorunu)
- Hatay Sorunu
- Yabancı okullar
- Patrikhane

ATATÜRK DÖNEMİ İÇ POLİTİKA

CUMHURİYET HALK FIRKASI (9 Eylül 1923)

- Anadolu Müdâfaa-i Hukuk Cemiyeti Halk Fırkası'na dönüşmüştür.
- İlk genel başkanı **Mustafa Kemal**'dir.
- 1935'te Cumhuriyet Halk Partisi adını almıştır.
- Partinin amacı **devrimleri gerçekleştirmektir**.
- Dokuz temel ilkeden oluşan parti programı (9 Umde) hazırlanmıştır.
- Ekonomide **devletçilik** ilkesi benimsenmiştir.
- Partinin 1927'deki 2. Kurultay'ında Nutuk okunmuştur.

NUTUK

- 1919-1927 yılları arasındaki olayları anlatır.
- "19 Mayıs 1919'da Samsun'a çıktım." cümlesiyle başlar.
- Gençliğe hitabe ile biter.

16 Haziran 1926'da Atatürk'e sulkast gerçekleştirilmek istenmiş ancak Motorcu Giritli Şevki'nin olayı haber vermesi üzerine başarısız olmuştur.

TERAKKİPERVER CUMHURİYET FIRKASI (17 Kasım 1924)

- Türkiye Cumhuriyeti'nin ilk **muhalefet partisi**dir.
- Mustafa Kemal "**Paşalar Komlosu**" olarak ifade etmiştir.
- Kurucuları:
 - ◊ **Kazım Karabekir**
 - ◊ **Ali Fuat Cebesoy**
 - ◊ **Rauf Orbay**
 - ◊ **Adnan Adıvar**
 - ◊ **Refet Bele**
 - ◊ **Cafer Tayyar Eğilmez**
- 19 Aralık 1924'te ordu ve siyasetin birbirinden ayrılmasına dair kanun çıkarılmıştır.
- **Fevzi Paşa** ve **Cevat Paşa** orduya geri dönmüştür.
- Ekonomide **liberalizm** ilkesi benimsenmiştir.
- **Şeyh Sait İsyanı** sonrası kapatılmıştır.

Şeyh Sait İsyanı (13 Şubat 1925)

- Rejime karşı çıkan ilk isyandır.
- Diyarbakır-Piran Köyü'nde çıkmıştır.
- Dini ve etnik yönü vardır.
- Ali Fethi Okyar yerine İsmet İnönü Hükümeti kurulmuştur.
- 1925'te Takrir-i Sükûn Kanunu çıkarılmıştır.
- Ankara ve Diyarbakır'da İstiklal Mahkemesi kurulmuştur.
- Seferberlik ve sıkıyönetim ilan edilmiştir.
- 1926 Ankara Antlaşması ile Musul İngiltere'ye bırakılmıştır.

SERBEST CUMHURİYET FIRKASI (12 Ağustos 1930)

- Mustafa Kemal Atatürk'ün isteğiyle kurulan muhalefet partisi.
- Kurucusu: **Ali Fethi Okyar**'dır. 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı kurulmasında etkilidir. Ekonomide **liberalizm** ilkesini benimsemiştir.
- Rejim karşıtlarının faaliyetleri nedeniyle parti kendini fesetmiştir.
- 23 Aralık 1930'da **Menemen Olayı** yaşanmıştır.
- Rejime karşı çıkan ikinci isyandır.
- Derviş Mehmet "**Şeriat isteriz.**" diyerek isyan etmiştir.
- Mustafa Fehmi Kubilay şehit edilmiştir.
- Suçlular Divan-ı Harp'te yargılanmıştır.

CUMHURİYETÇİLİK

Anahtar Kelimeler:

Millî irade, seçim, meclis, çok partili rejim, seçme ve seçilme hakkı

1. TBMM'nin açılması
2. Saltanatın kaldırılması
3. Cumhuriyet'in ilan edilmesi
4. Halifeliğin kaldırılması
5. Seçmen olmak için aranan vergi verme şartının kaldırılması
6. Erkân-ı Harbiye Vekâletinin kapatılması
7. 1921 ve 1924 anayasalarının kabul edilmesi
8. Ordunun siyasetten ayrılması
9. Seçmen yaşının düşürülmesi
10. Kadınlara seçme ve seçilme hakkı tanınması

DEVLETÇİLİK

Anahtar Kelimeler

Karma ekonomi, devlet bankaları, devlet fabrikaları

1. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planlarının hazırlanması
2. Sümerbankın kurulması
3. Etibankın kurulması
4. Çubuk Barajı'nın inşa edilmesi
5. Merkez Bankasının kurulması
6. Teşvik-i Sanayi Kanunu'nun kabul edilmesi
7. İzmir İktisat Kongresi'nin toplanması
8. Misak-ı İktisadi Kararlarının kabul edilmesi
9. Devlet bankalarının kurulması
10. Karabük Demir-Çelik Fabrikası'nın temellerinin

MİLLİYETÇİLİK

Anahtar Kelimeler:

Millî benlik, millî bilinç, millî kültür, ortak dil, ortak tarih, ortak vatan

TBMM'nin açılması

1. Misak-ı İktisadi Kararlarının alınması
2. Türk Tarih Kurumunun kurulması
3. Türk Dil Kurumunun kurulması
4. Kabotaj Kanunu'nun kabul edilmesi
5. Türk Parasını Koruma Kanunu'nun çıkarılması
6. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi
7. Koruyucu Gümrük Yasası'nın kabul edilmesi
8. Reji İdaresinin millîleştirilmesi
9. Demir yollarının ulusallaştırılması

LAİKLİK

Anahtar Kelimeler

Din ve vicdan özgürlüğü, akılcılık ve bilimsellik

1. Saltanatın kaldırılması
2. Halifeliğin kaldırılması
3. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi
4. Şerîye ve Evkâf Vekâletinin kaldırılması
5. Şeriat Mahkemelerinin kapatılması
6. Medreselerin kapatılması
7. Şeyhülislamlık makamının kaldırılması
8. Tekke, zaviye ve türbelerin kapatılması
9. Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesi
10. Yemin metinlerinden "Vallahi" sözcüğünün çıkarılması

HALKÇILIK

Anahtar Kelimeler:

Topluma hizmet, sosyal devlet, sınıf ayrımının reddi, kanun önünde eşitlik

1. Aşar vergisinin kaldırılması
2. Türk Medeni Kanunu'nun kabul edilmesi
3. Kılık-Kıyafet Kanunu'nun kabul edilmesi
4. Kadınlara seçme ve seçilme hakkının tanınması
5. Soyadı Kanunu'nun kabul edilmesi
6. Ayrıcalık içeren ünvanların kaldırılması
7. Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun kabul edilmesi
8. Millet mekteplerinin açılması
9. Halkevlerinin açılması
10. Cumhuriyet'in ilan edilmesi

İNKILAPÇILIK

Anahtar Kelimeler

Yenilik, inkılap, değişim, dinamik yapı

1. Ölçü-tartı birimleri değiştirilmesi.
2. Miladi takvimin kabul edilmesi
3. Kılık-Kıyafet Kanunu'nun kabul edilmesi
4. Hafta tatilinin pazara alınması
5. Uluslararası saat sistemine geçilmesi
6. Sanayi Nefise Mektebinin yerine Güzel Sanatlar Fakültesinin açılması
7. Darülfünun yerine İstanbul Üniversitesi'nin açılması
8. Mülkiye Mektebi yerine Siyasal Bilgiler Fakültesinin açılması
9. Uluslararası rakamların kullanılmaya başlanması

ATATÜRK DÖNEMİ'NDE SİYASİ ALANDA YAPILAN İNKILAPLAR

SALTANATIN KALDIRILMASI (1 Kasım 1922)

Hızlandıran Gelişme

Lozan Görüşmelerine TBMM Hükûmeti ile İstanbul Hükûmeti'nin de çağrılması

Saltanatın Kaldırılma Nedenleri

- Ulusal egemenliğin benimsenmesi
- Yönetimdeki ikiliğe son verilmek istenmesi
- Padişahın teslimiyetçi tutumu
- Sadrazam Tevfik Paşa'nın tutumu
- Laik düzene geçilmek istenmesi

Saltanatın Kaldırılmasının Sonuçları

- Osmanlı Devleti resmen sona erdi.
- Sadrazam Tevfik Paşa Hükûmeti istifa etti.
- Sultan Vahdettin ülkeyi terk etti.
- Abdülmecit Efendi halife seçildi.
- Lozan'da ikilik çıkması engellendi.
- Laiklik yolunda ilk adım atıldı.

I. TBMM'nin tek inkılap hareketidir. 1 Kasım günü "Hakimiyet-i Millîye Bayramı" olarak kutlanmıştır.

2. ANKARA'NIN BAŞKENT OLMASI (13 Ekim 1923)

13 Ekim 1923'te Ankara resmî olarak başkent ilan edilmiştir.

Cumhuriyet'in ilanından sonra Atatürk Dönemi'nde İsmet İnönü (1923-1924/1925-1937), Ali Fethi Okyar (1924-1925), Celal Bayar (1937-1939) başbakanlık görevinde bulunmuştur. Atatürk Dönemi'nin son başbakanı Celal Bayar'dır.

3. CUMHURİYET'İN İLAN EDİLMESİ (29 Ekim 1923)

Hızlandıran Gelişme

Hükûmet (Ekim) Bunalımı: Önce Rauf Orbay ardından da Ali Fethi Okyar Hükûmeti'nin istifa etmesi yeni hükûmetin kurulamaması

Cumhuriyet'in İlan Edilme Nedenleri

- Devlet başkanlığı meselesinin çözülmek istenmesi
- Rejimin ve devlet adının belirlenmek istenmesi
- Ulusal egemenliğin güçlendirilmek istenmesi

Cumhuriyet'in İlanı'nın Sonuçları

- Devletin ve rejimin adı belirlendi.
- Devlet başkanlığı sorunu çözüldü.
- Kabine sistemine geçildi.
- "Türkiye Devleti'nin yönetim şekli Cumhuriyet'tir." maddesi 1921 Anayasası'na eklendi.

4. HALİFELİĞİN KALDIRILMASI
(3 Mart 1924)

Halifeliğin Kaldırılma Nedenleri

- Milliyetçilik etkisiyle halifeliğin önemini kaybetmesi
- I. Dünya Savaşı'nda cihat çağrısının etkisiz kalması
- Halifeliğin Cumhuriyet rejimi ile bağdaşmaması
- İnkılapların önünün açılmak istenmesi
- Eski rejim yanlılarının halife etrafında toplanması
- Abdülmecid'in bağımsız bütçe talebi
- Halifenin hükümete danışmadan yabancı elçileri kabul etmesi

Halifeliğin Kaldırılmasının Sonuçları

- Laik düzen yolunda önemli bir adım atıldı.
- Ümmet anlayışından millet anlayışına geçildi.
- Cumhuriyet rejimi güçlendi.
- Eski rejime dönüşün önü kapandı.
- İki başlı yönetim görüntüsüne son verildi.

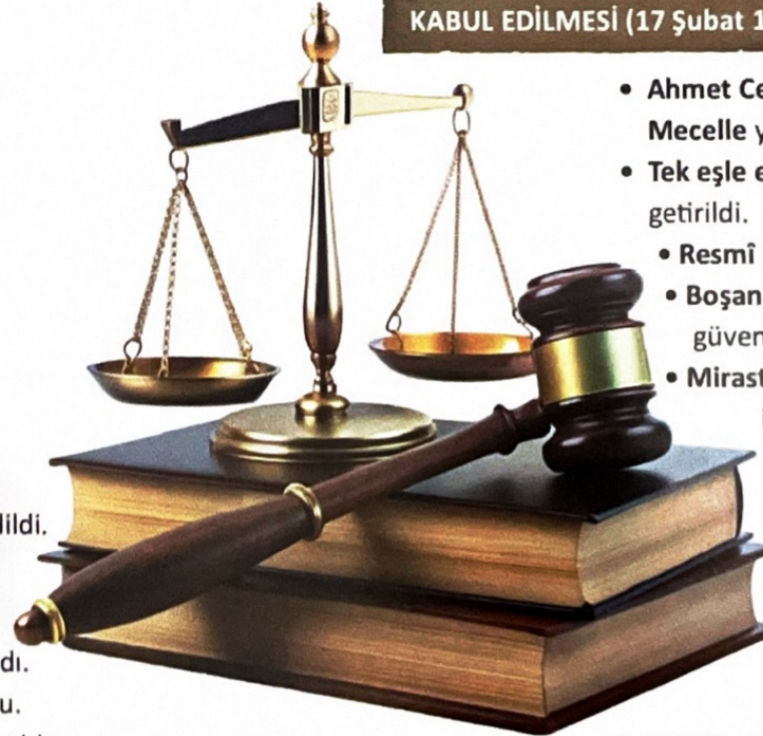

1. 1924 ANAYASASI'NIN KABUL EDİLMESİ
(20 Nisan 1924)

- İkili anayasa dönemi (1921 ve 1876 Anayasası) sona erdi.
- 1928- "*Devletin dini İslam'dır.*" maddesi anayasadan çıkarıldı.
- 1928- "*Vallahi*" kelimesi milletvekili and içme metninden çıkarıldı.
- 1937'de altı Atatürk ilkesi anayasaya girdi.

2. TÜRK MEDENİ KANUNUNUN KABUL EDİLMESİ (17 Şubat 1926)

- Ahmet Cevdet Paşa tarafından hazırlanan Mecelle yürürlükten kalktı.
- Tek eşle evlilik esası getirildi. Evlilikte yaş sınırı getirildi.
 - Resmî nikâh zorunlu hale getirildi.
- Boşanmada mahkeme kararı, evlilikte devlet güvencesi getirildi.
- Mirasta kadın erkek eşitliği, kadınlara istediği işte çalışma hakkı, boşanmada kadınlara nafaka verilmesi kabul edildi.
- Evlat edinme ve velayet işleri düzenlendi
- Medeni Kanun'un kabulüyle "hukuk birliği" sağlanmıştır.

Türk Medeni Kanunu kadınlara siyasal haklar getirmemiştir.

1930 Belediye seçimlerine katılma

1933 Muhtarlıklara seçilme hakkı

1934 Vekili seçme ve seçilme hakkı

EĞİTİM VE KÜLTÜR ALANINDA YAPILAN İNKILAPLAR

TEVHİD-İ TEDRİSAT KANUNU (3 Mart 1924)

- Bütün okullar Milli Eğitim Bakanlığına bağlandı, eğitimde yaşanan ikilik sona erdi.
- 11 Mart 1924 - Medreseler kapatıldı.
- İlahiyat Fakültesi ve İmam Hatip Okulları açıldı.
- Yabancı okullar ve azınlık okulları devlet denetimine girdi.

MAARİF TEŞKİLATI HAKKINDA KANUN (2 Mart 1926)

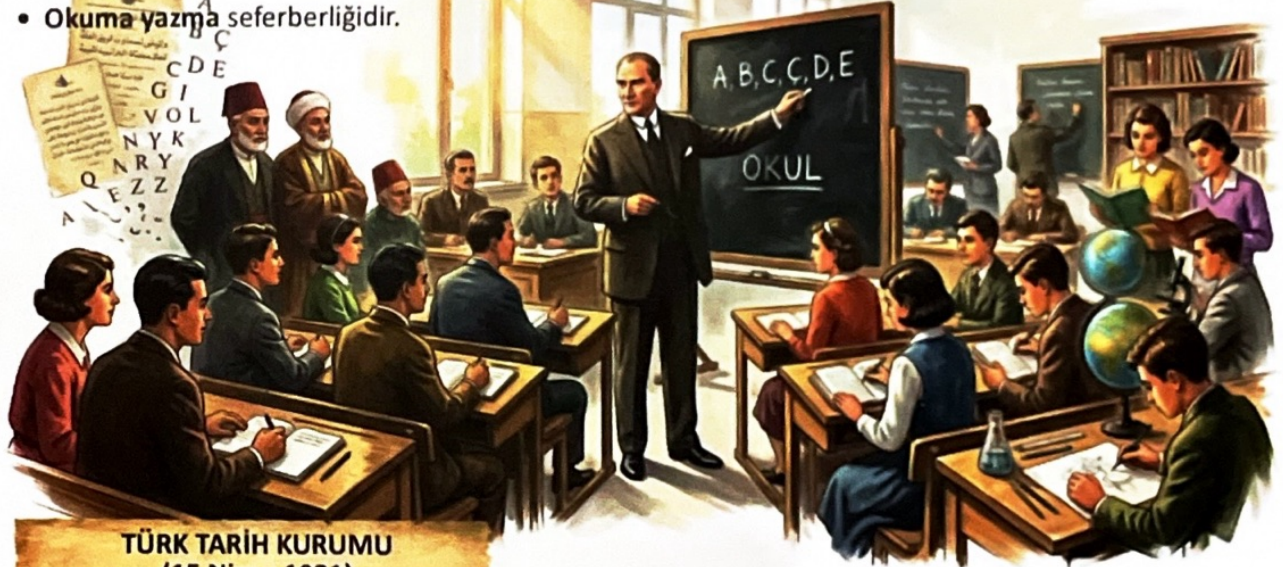
- Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun tamamlayıcısıdır.
- Okul açma devlet iznine bağlandı.
- İlk ve orta öğretimin müfredatları belirlendi.
- Öğretmen okullarının sayıları artırıldı.
- Talim Terbiye Kurulu oluşturuldu.
- İlkokul parasız ve zorunlu hâle getirildi.
- Yabancı okullarda Türkçe, tarih, coğrafya ve felsefe derslerinin Türk öğretmenlerce okutulması kararlaştırıldı.
- Karma eğitim ilkesi kabul edildi.

YENİ TÜRK HARFLERİNİN KABUL EDİLMESİ (1 Kasım 1928)

- Arap kökenli harflerin okuma yazmada doğurduğu güçlükler ve Türkçenin ses yapısına uygun olmaması, okuma yazma bilenlerin sayısının hep düşük olması gibi nedenlerle harf inkılabı gerçekleştirilmiştir.
- Harf inkılabı ile okuma yazmayı kolaylaştırmak, okuryazar oranını artırmak, halkın kültür seviyesini yükseltmek, eğitimi çağdaşlaştırmak, milli kültürünü ve bilimini öğrenmede kolaylık amaçlanmıştır.

MİLLET MEKTEPLERİ (24 Kasım 1928)

- Harf inkılabının tamamlayıcısıdır.
- Yeni alfabeyi öğretmek için açılmıştır.
- 15-45 yaş grubuna zorunlu tutulmuştur.
- Okuma yazma seferberliğidir.
- Halkçılık ilkesi ile ilgilidir.
- İlk okuma yazma seferberliğidir.
- 1936'da kapatılmıştır.

TÜRK TARİH KURUMU (15 Nisan 1931)

- Hanedancı-ümmetçi tarih anlayışından milliyetçi tarih anlayışına geçilmiştir.
- Kurulma amaçları
- Türklerin sarı ırktan olduğu iddialarını çürütmek
- Türklerin kökenini araştırmak
- Türk tarihinin tüm aşamalarını aydınlatmak
- Türklerden önceki Anadolu tarihini aydınlatmak
- Ortak millî bilinç oluşturmak

Yapılan Önemli Çalışmalar

- 1930- Türk Ocaklarının 6. Kurultay'ında "Türk Tarih Tetkik Heyeti" kurulmuş, bu komisyonun çalışmaları ile "Türk Tarihinin Ana Hatları" adlı eser hazırlanmıştır.
- 1931- Türk Ocaklarının 7. Kurultayı'nda komisyon "Türk Tarihi Tetkik Cemiyeti" adını almıştır.
- 1932- "Türk Tarih Tezi" ortaya atılmıştır.
- 1933- İlk arkeolojik kazı Ahlatlıbel'de yapılmıştır.
- 1935'te Dil-Tarih Coğrafya Fakültesi açılmıştır.
- 1937'de Belleten yayınlanmaya başlanmıştır.

HALKEVLERİ (19 Şubat 1932)

- Temeli 1912 yılında İttihatçılar tarafından atılan ve 1931'de kapatılan Türk Ocaklarına dayanır.

Kuruluş amaçları;

- Cumhuriyet'in ana ilkelerini,
- Yapılan inkılapları halka aktarmak
- Halkın kültürel gelişimini sağlamak
- Yayın organı "Ülkü" dergisidir.
- Yurt dışındaki tek şubesi Londra'dadır.
- 1951'de Adnan Menderes tarafından kapatılmıştır.

TÜRK DİL KURUMU (12 Temmuz 1932)

- Türk dilini yabancı dillerin etkisinden kurtarmak için kuruldu.

Kurulma amaçları;

- Türk dilinin yabancı dillerin etkisinden kurtarmak
- Yazı dili ile konuşma dili arasındaki farkı gidermek, halk gözünden derlemelerin yapılmasını sağlamak
- Arapça, Farsça kelimelerin Türkçe karşılığını bulmak
- Aydın dili ile halk dili arasındaki farkı gidermek
- Türkçeyi bilim, kültür ve konuşma dili haline getirmek

Türk Tarih Kurumunun ilk başkanı

Mehmet Tevfik Bıyıklıoğlu'dur.

Türk Dil Kurumunun ilk başkanı **Sâmi Rîf'at'ıdır.**

ÜNİVERSİTE REFORMU (31 Temmuz 1933)

- 1933'te Darülfünun kapatılarak İstanbul Üniversitesi'ne dönüştürülmüştür.
- Bu inkılap yapılırken Cenevre Üniversitesi'nden gelen Prof. Dr. Albert Malche'nin raporu dikkate alınmıştır.

Yaşanan Diğer Önemli Gelişmeler

- 1924 Ankara Musiki Muallim Mektebi (Müzik Öğretmen Okulu) (Paul Hindemith ve Carl Ebert'in raporu ile) açıldı.
- 1925 Ankara Hukuk Fakültesi açıldı.
- 1928'de Sanayi Nefise Mektebi "Güzel Sanatlar Akademisi'ne" dönüştürüldü.
- 1930 Halk Okuma Odaları açıldı.
- 1933'te 1917 yılında kurulan Darüelhan,

"İstanbul Devlet Konservatuvarı'na" dönüştürüldü.

- 1934'te Darülbeydi Muhsin Ertuğrul'un katkısı ile "İstanbul Şehir Tiyatrosu'na" dönüştürüldü.
- 1936'da 1859 yılında İstanbul'da açılan "Mekteb-i Mülkiye" Ankara'ya getirilerek ismi "Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi" olarak değiştirildi.

KILIK KIYAFET DÜZENLEMELERİ

- 25 Kasım 1925'te "Şapka Giyilmesi Hakkında Kanun" çıkarılarak; fes, sarık gibi eski başlıkların giyilmesi yasaklanmıştır.
- Mustafa Kemal ilk kez Kastamonu'da şapka takmıştır.
- 3 Aralık 1934'te çıkarılan "Bazı Kisvelerin (Kıyafetlerin) Giyilemeyeceğine Dair Kanun" ile Diyanet İşleri Başkanı, Rum ve Ermeni Patrikleri gibi İslam ve diğer dinlerin en yüksek din görevlileri dışındaki din adamlarının dinî kıyafetlerini ibadet yerleri dışında giymeleri ve istismar etmeleri yasaklanmıştır.

TEKKE, ZAVİYE VE TÜRBELERİN KAPATILMASI (30 Kasım 1925)

- 30 Kasım 1925'te tekke, zaviye ve türbeler kapatılmıştır.
- Şeyhlik, dervişlik, müritlik, seytlik, çeşlebilik, dedelik, babalık, türbedarlık ünvanlar da yasaklanmıştır.
- Mustafa Kemal'in "Efendiler ve ey millet; biliniz ki Türkiye Cumhuriyeti şeyhler, dervişler ve müritler memleketi olamaz." sözü doğrultusunda yapılan inkılaptır.

ULUSLARARASI TAKVİM VE SAAT, RAKAM VE ÖLÇÜ BİRİMLERİNİN KABULÜ

- 26 Aralık 1925'te Miladi Takvim kabul edilmiş, ezani saat denilen 12 saat dilimi yerine 24 saat dilimini esas alan **alafranga saat** birimi kabul edilmiştir.
- 1928- Uluslararası rakamlar (Beynelmilel Erkam) kabul edilmiştir.
- 1931- Ağırlık ve ölçü birimleri değiştirilerek arşın, endaze, okka gibi birimler yerine **metre** ve **kilogram** kullanılmıştır.
- 1935- Hafta tatili cuma gününden pazara alınmıştır.

SOYADI KANUNU'NUN KABUL EDİLMESİ (21 Haziran 1934)

- Askerlik, tapu, nüfus, adalet, eğitim ve ticari ilişkilerde yaşanan karışıklıkları önlemek amacıyla Soyadı Kanunu kabul edilmiştir.
- Soyadı Kanunu ile ayrıcalık ifade eden **ağa, paşa, hacı, hoca, hafız, molla, efendi, bey, hanım, hanımefendi** gibi ünvanlar kaldırılmıştır.

İZMİR İKTİSAT KONGRESİ (17 Şubat - 4 Mart 1923)

- Lozan'a ara verildiği sırada toplanmıştır.
- İzmir İktisat Kongresi toplandığı sırada dönemin iktisat vekili **Mahmut Esat Bozkurt**'tur.
- Kongre başkanı ise **Kâzım Karabekir**'dir.
- Kongre'nin açılış konuşmasını Mustafa Kemal yapmıştır.
- Katılım meslekî temsil (çiftçi-tüccar-sanayici-işçi) esasına göre gerçekleşmiştir.
- 4 Mart 1923'te **Misak-ı İktisadi Kararları** alınmıştır.
- **Alınan Önemli Kararlar;**
 - **Aşar vergisi** ve **reji idaresinin** kaldırılması
 - **Demiryolları yapımının** hükûmetçe bir programa bağlanması
 - **Koruyucu gümrük tarifelerinin** uygulanması
 - **Devlete ait ticaret ve sanayi bankalarının** kurulması
 - **Ham maddesi yurt içinden temin edilebilen** sanayi tesislerinin kurulması
 - Türk limanlarına **kabotaj hakkının** verilmesi
 - **Yabancı tekellerinden** kaçınılması
 - **İşçilere sendika hakkının** verilmesi

TARIM ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER

- 1925- Aşar vergisi kaldırıldı.
- 1925- Atatürk Orman Çiftliği açıldı.

Atatürk orman Çiftliğinin açılmasında etkili olan amaçlar:

- Bataklığın kurutularak Ankara'nın havasının değiştirilmesi
- Çiftçiler için örnek ürünler yetiştirmek
- Ankara'nın ağaçlandırılmasını sağlamak
- Köylü için damızlık hayvan yetiştirmek
- Makineli tarıma öncü olmak
- Ankara halkına kaliteli ve ucuz gıda sağlamak
- Ziraat Lisesi mezunlarına uygulamalı eğitim vermek
- 1929- Toprak Reformu Yasası çıkarıldı. (Devletin elinde yeterli hazine arazisi olmaması nedeniyle başarılı olamadı.)
- 1936- Tarım Kredi Kooperatifleri kuruldu.
- Devlet üretme çiftlikleri ve tohum ıslah istasyonları açıldı.
- 1938- FİSKOBİRLİK ve Toprak Mahsulleri Ofisi açıldı.

TİCARET VE SANAYİ ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER

- 1924- Türkiye İş Bankası kuruldu.
- Cumhuriyet Devri'nde kurulan ilk özel bankadır.
- Sermayesi Atatürk ve arkadaşlarının birikimleri etkili olmuştur.
- Kuruculuğunu Celal Bayar üstlenmiştir. Kurulmasındaki amaç ticaretin canlandırılmasıdır.
- 1925- Reji İdaresi (tütün tekeli) satın alındı.
- 1925- Sanayi ve Maadin Bankası kuruldu. (Amaç modern sanayi kuruluşlarının oluşmasına destek olmak)
- 1 Temmuz 1926'da Kabotaj Kanunu çıkarıldı.
- Denizlerdeki yolcu ve yük taşıma hakkının Türklere geçmesidir.
- Milliyetçilik ilkesi ile ilgilidir.
- 1 Temmuz "Denizcilik Bayramı" olarak kutlanmaktadır.

- 1927- Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarıldı.
- Yatırımcıya ucuz devlet arazisi ve bina sağlamayı amaçlar.
- Vergi muafiyeti, nakliyede indirim gibi kolaylıklar sağlanmak istenmiştir.
- 1929- Gümrük Tarife Kanunu çıkarıldı.
- 1930- Türk Parasını Koruma Kanunu çıkarıldı.
- 1930- Merkez Bankası kuruldu. Kurulmasında;
- Türk parasının değerini korumak,
- Para politikasını belirlemek,
- Ulusal bankalara kredi vermek,
- Para basmak ve dolaşımını sağlamak gibi amaçların gerçekleştirilmek istenmesi etkili olmuştur.
- 1933- Sümerbank kuruldu.
- Tekstil sektörüne destek vermek için kurulmuştur.

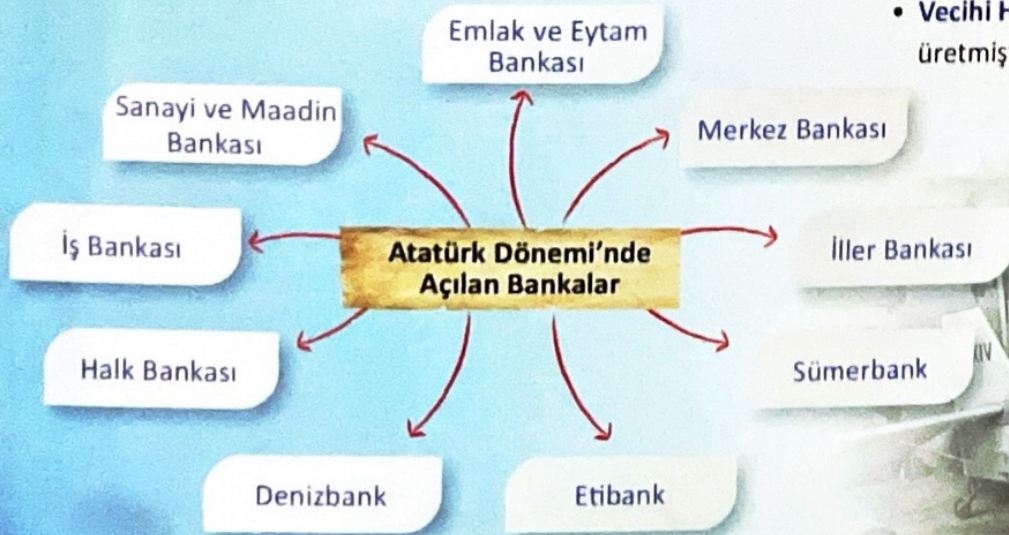

ET VE SANAYİ ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER

1935-Etibank kuruldu.

Madenlerin işletilmesine finansman sağlamak için kurulmuştur.

- **1937- Denizbank** kuruldu.
- Denizcilikle uğraşanlara destek için kurulmuştur.
- **1933- I. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı** hazırlandı.
- **1934'te uygulamaya** konulmuştur.
- **Sümerbank, Etibank** gibi kurumlar destek vermiştir.
- Özellikle üç beyaz (Şeker, un, pamuk) ve üç siyah (Kömür, demir, petrol) alanlarında yatırımlar yapılması amaçlanmıştır.
- **1938- II. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı** hazırlandı.
- **İkinci Dünya Savaşı'nın yaşanması** nedeniyle uygulanamamıştır.

I. Beş Yıllık Kalkınma Planı'nın hazırlandığı dönemde Sümerbank, Paşabahçe Cam, Beykoz Deri, İzmit Kâğıt Sanayi ve Karabük Demir Çelik İşletmeleri kurulmuştur.

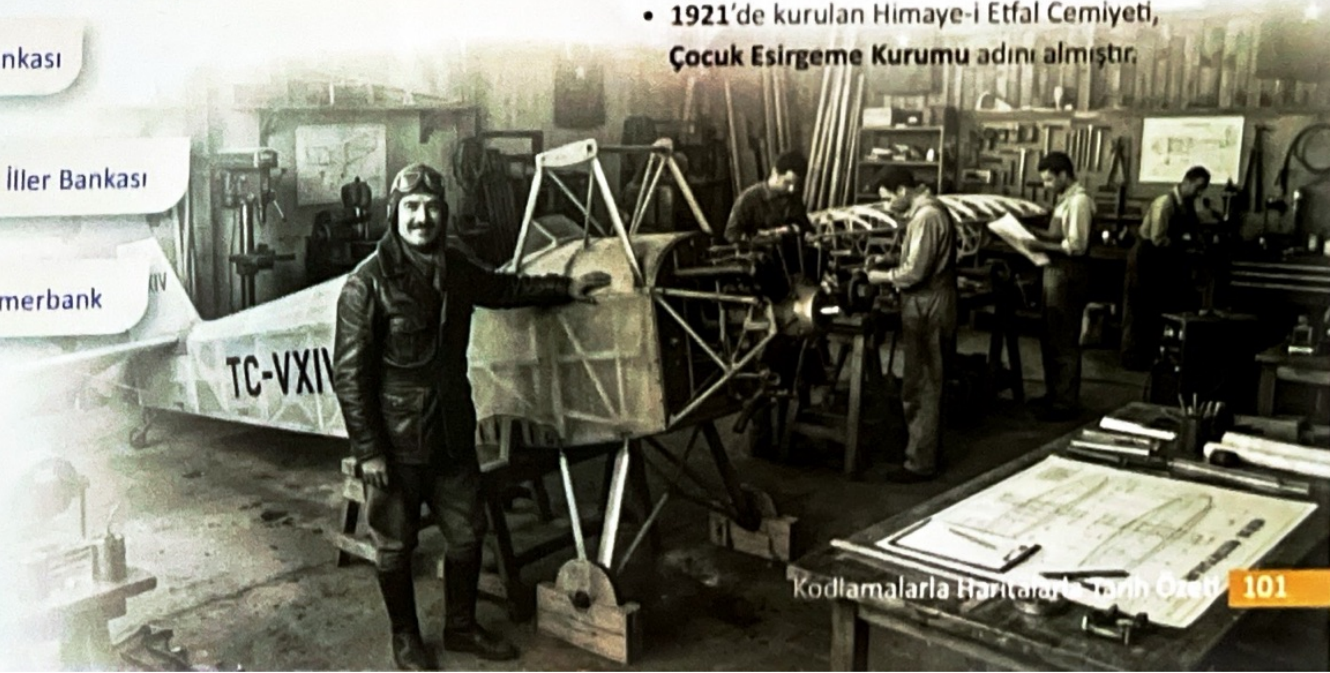
BAYINDIRLIK VE ULAŞTIRMA ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER

- **1924- Devlet Demiryolları Genel Müdürlüğü** kuruldu.
- **1925- Türk Tayyare Cemiyeti** kuruldu.
- **1935- Türk Hava Kurumu** adını aldı.
- **1926- Uçak ve Motor Fabrikası (TOMTAŞ)** kuruldu.
- **Vecihi Hürkuş** Türkiye'nin ilk yerli uçağını üretmiştir.

I. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı'nda en çok dokuma alanında gelişme olmuştur. Bu kalkınma planında kullanılmak üzere ilk dış borç Sovyetler Birliği'nden alınmıştır.

SAĞLIK ALANINDA YAŞANAN GELİŞMELER

- **1920- Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanlığı** kuruldu.
- **1920- Hilal-i Ahdar Cemiyeti** kurularak alkollü içki, sigara ve uyuşturucu maddelerle mücadele edilmiş kurum daha sonra **Türkiye Yeşilay Cemiyeti** adını almıştır.
- **1877'de** kurulan Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti, **Kızılay** adını almıştır.
- **1921'de** kurulan **Himaye-i Etfal Cemiyeti, Çocuk Esirgeme Kurumu** adını almıştır.

CUMHURİYET DÖNEMİ'NDE KÜLTÜR VE SANAT ANLAYIŞI

- Mustafa Kemal Atatürk Türk tarihinde hurafeler nedeniyle ilgilenilmeyen ve yine bu nedenle gelişme gösteremeyen **heykel** sanatına destek vermiş bu nedenle kendi heykellerinin yapılmasına izin vermiştir.
- Türkiye'de ilk Atatürk heykeli Sarayburnu'nda (Avusturyalı Heinrich Krippel yapmıştır) açılmıştır.
- **Resim** alanında gelişmelerin yaşanması için 1883'te öğretime başlayan Sanayi Nefise Mektebi, Güzel Sanatlar Akademisine dönüştürülmüştür.
- 1924'te Ankara'da Prof. Paul Hindemint'in yazdığı rapor doğrultusunda **Musiki Muallim Mektebi** (Müzik Öğretmen Okulu) açılarak okullarda müzik dersi verecek öğretmenler yetiştirilmeye başlanmıştır.
- Müzik alanında Atatürk Zamanı'nda Avrupa'ya gönderilen ve sonradan **Türk Beşleri** olarak anılan Adnan Saygun, Cemal Reşit Rey, Ulvi Cemal Erkin, Necil Kâzım Akses ve Hasan Ferit Alnar müziğin gelişmesine öncü olmuşlardır.

- Darüelhan yeniden düzenlenerek **İstanbul Belediye Konservatuvarına** dönüştürülmüştür.
- II. Mahmut Dönemi'nde kurulan **Mızıka-ı Hümayun** Ankara'ya getirilerek **Cumhurbaşkanlığı Senfoni Orkestrası**'na dönüştürülmüştür.
- 1936'da **Millî Musiki ve Temsil Akademisi** açılmıştır. Akademi, 1940'ta **Devlet Konservatuvarı** adını almıştır.

- 1926'da **Gazi Eğitim Enstitüsünde** resim bölümü açılmıştır.
- 1937 yılında **İstanbul'da Resim ve Heykel Müzesi** açılmıştır.
- 1922'de "**Türkiye İdman Cemiyetleri İttifakı**" kurularak, Mustafa Kemal'in desteğiyle Türk sporcular 1924'te **Paris'te düzenlenen olimpiyatlarda** beş dalda mücadele etmiştir. 1936 olimpiyatlarında ülkemiz ilk olimpiyat madalyalarını kazanırken kadın sporcularımız da ilk kez olimpiyatlarda yer almıştır.

- Bu dönemde Yakup Kadri Karaosmanoğlu öncülüğünde çıkarılan **Kadro dergisi** Türk inkılabının ideolojisini sistemleştirmeye çalışmıştır.
- 1930 yılında ilk devlet müzesi olan **Etnografya Müzesi** açılmıştır.
- 1933 yılında Atatürk tarafından **Türk İnkılap Sergisi** açılmıştır.

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK (1881-∞)

1886
Mahalle Mektebi

1886
Semsî Efendi
İlkokulu

1893
Selânik Mülkiye
Rüştiyesi

1894
Selânik Askerî
Rüştiyesi

1896
Manastır Askerî
İdadisi

1899
İstanbul Harp
Okulu

1902
İstanbul Harp
Akademisi

Selânik Askerî Rüştiyesi'nde iken;

- Matematik öğretmeni **Yüzbaşı Mustafa Efendi** ona sahip olduğu yetenek, yaratıcılık ve olgunluğunu teşhis ederek "**Kemal**" adını vermiştir.

Manastır Askerî İdadisinde iken;

- Okul arkadaşı **Ömer Naci**'nin etkisiyle edebiyata ilgi duymuş, **hitabet** sanatı ve şiirle ilgilenmiştir.
- "**Vatan ve Hürriyet Şairi**" **Namık Kemal**'in, Türk olmanın gururunu anlatan "**Millî Şair**" **Mehmet Emin**'in eserlerini okumuş ve sevmiştir.
- Tarih öğretmeni** Kolağası **Mehmet Tevfik Bey**'in etkisiyle tarihe, özellikle Türk tarihine ilgi duymuştur.

Şam'da 5. Ordu emrinde göreve başladı.

Hareket Ordusunda Kurmay Başkanı olarak görev aldı.

Trablusgarp Savaşı'na katıldı.

19. Tümeni kurmak üzere Tekirdağ'da görevlendirildi.

Kafkas Cephesi'nde görev aldı. **Tümgeneralliğe** yükseldi.

Suriye Cephesi'nde başarılı savunma savaşları yaptı.

Mustafa Kemal'in Hayatında İz Bırakan Şehirler
Selânik - Manastır - İstanbul - Şam - Sofya

Mustafa Kemal'in Fikir Hayatını Etkileyen Yazarlar, Düşünürler ve Fikir Akımları

Ziya Gökalp	Milliyetçilik
Namık Kemal	Vatanseverlik
Mehmet Emin Yurdakul	Milliyetçilik
Tevfik Fikret	İnkılapçılık
J.J. Rousseau	Yurttaşlık Bilinci
Montesquieu	Cumhuriyetçilik
Voltaire	Bilimsellik, Akılcılık

1905

Manastır'da 3. Ordu'ya atandı.

1907

1909

Picardie Manevraları'na katıldı.

1910

1912

Sofya Ateşemilliterliğine atandı.

1913

1914

Çanakkale Savaşı'na katıldı.

1915

1916

Veliâht Vahdettin ile Almanya'da cephede incelemelerde bulundu.

1917

1918

1923-1932 Arası Dış Politika

Irak Sınırı (Musul Meselesi)

- Lozan'da mesele **Türkiye** ve **İngiltere** arasında yapılan ikili görüşmelere bırakılmıştır.
- Türkiye halkoylaması yapılmasını, İngiltere ise meselenin **Milletler Cemiyeti'**ne taşınmasını istemiştir.
- 1924- Haliç Konferansı'**nda mesele görüşülmüştür.
- Milletler Cemiyeti'nde Musu'un Irak'a, Hakkari'nin Türkiye'ye bırakılması gerektiği belirtilmiştir.
- Nasturi İsyanı** ve **Şeyh Sait İsyanı** süreci etkilemiştir.
- 1926-Ankara Antlaşması** ile **Musul, Kerkük** ve **Süleymaniye** İngiltere'ye bırakılmıştır.
- Hakkari Türkiye verilmiş, Irak'ın petrol gelirinden %10'nu 25 yıllığına Türkiye'ye verilmesi kararlaştırılmıştır.

Yabancı Okullar Meselesi

- Bu konuda en çok **Fransa** ile sorun yaşanmıştır.
- Türkiye isteklerini kabul ettirmeyi başarmıştır.

Nüfus Mübadelesi (Etabli Meselesi)

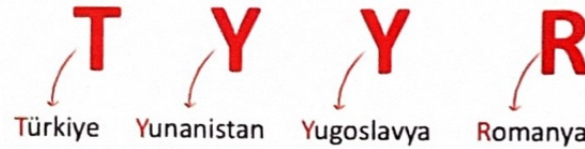
- Batı Trakya** Türkleri ile **İstanbul'da** yaşayan Rumlar dışındaki halkların yer değiştirmesi kararlaştırılmıştır.
- Yunanistan'ın daha fazla Rum bırakmak istemesi meselenin uzamasına yol açmıştır.
- 1930'da** imzalanan **Türk-Yunan Dostluk Antlaşması** ile mesele çözüme kavuşmuştur.

Milletler Cemiyeti'ne Üyelik (1932)

- Milletler Cemiyeti **10 Ağustos 1920'de Cenevre'de** kurulmuştur.
- Türkiye **İspanya'nın** daveti ve **Yunanistan'ın** desteği ile cemiyete üye olmuştur.
- Türkiye'nin cemiyete katılmasında **1928'de Briand-Kellog Paktı'**na katılmasında olduğu gibi **sorunlarını barışçıl yöntemlerle çözmeye çalışması** etkili olmuştur.

Balkan Antantı (1934)

- İtalya ve Almanya'nın yayılmacı siyaseti antantın imzalanmasında etkili olmuştur.

- Romanya ile sınır sorunu yaşayan **Bulgaristan** ve İtalya'nın baskısı altında olan **Arnavutluk** pakta katılmamıştır.
- Batı sınırı** güvence altına alınmıştır. Yugoslavya'nın antantta olmayan Bulgaristan'la antlaşma yapması antantın dağılmasında etkili olmuştur.

Akdeniz Paktı (1936)

- İtalya'nın Doğu Akdeniz'deki tehdidini artırması üzerine **İngiltere, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan** arasında imzalanmıştır.

1932-1939 Arası Dış Politika

Montrö Boğazlar Sözleşmesi (1936)

- Almanya'nın Ren bölgesine** asker göndermesi, **İtalya'nın Habeşistan'ı** işgal etmesi, **Japonya'nın Çin'e ait Mançurya'ya** saldırması üzerine Türkiye Boğazların statüsünün yeniden gözden geçirilmesini sağlamıştır.
- Bu sözleşme ile **Boğazlar Komisyonu** kaldırılmış, **askersiz alana** son verilmiştir.
- Montrö Boğazlar Sözleşmesi'nde Türkiye'yi **Tevfik Rüştü Aras** temsil etmiştir.

SADABAT PAKTI (1937)

- İtalya'nın Habeşistan'a** saldırması ve **Akdeniz'de yayılmacı siyaset** izlemesi Türkiye öncülüğünde **İran, Irak ve Afganistan** bir araya gelerek **8 Temmuz 1937'de Sadabat Paktı'nı** imzalanmıştır.
- Türkiye **doğu sınırlarını** güvence altına almıştır.

Hatay Sorunu'nun Çözümü (1938-1939)

- "**Sancak Sorunu**" olarak anılan, Atatürk'ün "**Şahsi Meselem**" dediği sorundur.
- Meselenin çözümünde **Sandler Raporu (1936)** etkili olmuştur.
- Avrupa'da yaşanan gelişmeler **1938'de Hatay'da** bağımsız bir devletin kurulmasının önünü açmıştır. **Hatay Cumhuriyeti'nin ilk ve son cumhurbaşkanı Tayfur Sökmen'dir.**
- Hatay Meclisi **1939'da Türkiye'ye** katılma kararı almıştır.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA

PARİS BARIŞ KONFERANSI (18 Ocak 1919)

- I. Dünya Savaşı'nı bitiren **barış antlaşmalarının şartlarının** belirlendiği konferanstır.
- Bu konferans sonrası **Almanya** ile imzalanan **Versay Antlaşması'nın** şartları yeni bir savaşın çıkmasına zemin hazırlamıştır.
- **ABD** bu konferans sonrası **1823 Monroe Doktrini** ile belirlediği "**Yalnızlık Politikası'na**" geri dönmüştür.

I. DÜNYA SAVAŞI SONRASI BARIŞ SAĞLAMA ÇALIŞMALARI

Milletler Cemiyeti'nin Kurulması 10 Ocak 1920'de kurulmuştur.

- Sorunların çözümünde yetersiz kalmıştır.

Locarno Antlaşması (1 Aralık 1925) İngiltere, Fransa, İtalya, Belçika, Polonya, Çekoslovakya ve **Almanya** arasında imzalanmıştır.

- **Almanya** uluslararası sisteme tekrar dahil edilmiş, **yayılmacı politika izlemesi** engellenmeye çalışılmıştır.

Briand Kellog Pakti (27 Ağustos 1928)

- **Fransa** ve **ABD** dışişleri liderliğinde imzalanmıştır.
- **ABD**, İngiltere, Fransa, İngiltere, İtalya, Japonya, Belçika, Polonya ve Çekoslovakya bu pakti imzalamıştır.
- "**Savunmaya dayanmayan savaş kanun dışı**" sayılmıştır.
- **Türkiye**, **SSCB** ile birlikte **1929'da Briand-Kellog** imzalamıştır.

1929 DÜNYA EKONOMİK BUNALIMI (KARA PERŞEMBE)

- I. Dünya Savaşı'nı bitiren **barış antlaşmalarının şartlarının** belirlendiği konferanstır.
- Bu konferans sonrası **Almanya** ile imzalanan **Versay Antlaşması'nın** şartları yeni bir savaşın çıkmasına zemin hazırlamıştır.
- **ABD** bu konferans sonrası **1823 Monroe Doktrini** ile belirlediği "**Yalnızlık Politikası'na**" geri dönmüştür.
- I. Dünya Savaşı'nın ortaya çıkardığı şartlar, ABD'de yatırımcılara kısa vadeli, yüksek faizle yatırımlara girişmesi, ABD'nin Avrupa'ya verdiği kredileri geri alamaması, Almanya'nın karşılıksız para basması gibi nedenlerle büyük bir ekonomik kriz yaşanmıştır.
- **Dünya Ekonomik Bunalımının Türkiye'ye Etkileri;**
 - **Yerli malı kullanımı** ön plana çıktı.
 - 1929'da "**Yerli Mali Haftası**" uygulaması başlatıldı.
 - 1930'da **Merkez Bankası** kuruldu.
 - **Türk Parasının Değerini Koruma Kanunu** çıkarıldı.
 - 1934-1938 yılları arasında **I. Beş Yıllık Sanayi Kalkınma Planı** uygulanarak devletçi ekonomi politikaları benimsendi.
 - **Takas usulüne** ve **ikili ticaret antlaşmalarına** dayalı "**Kliring Sistemi**" uygulandı.

TOTALİTER REJİMLERİN ORTAYA ÇIKMASI

- I. Dünya Savaşı sonrası **tek parti tek lider** esasına dayanan totaliter rejimler ortaya çıkmıştır.

Almanya

Adolf Hitler

İtalya

Benito Mussolini

Portekiz

Oliveira Salazar

İspanya

Francisco Franco

SOVYET RUSYA'DA BOLŞEVİK İHTİLALİ

- **1904-1905 Rus-Japon Savaşı'nı** Rusya'nın kaybetmesi üzerine **Çar II. Nikola** zararları karşılamak için vergileri arttırmıştır.
- Halkın isyan etmesi sonucu **1905 İhtilali** yaşanmış ve **meşruti yönetime** geçilmiştir.
- **Duma** adlı meclis açılmış ve **anayasa** kabul edilmiştir.
- I. Dünya Savaşı'nda zor durumda kalan Rusya'da **1917'de Bolşevik İhtilali** yaşanmış ve çarlık rejimi sona ermiş bolşevik rejimi ortaya çıkmıştır (**Ekim Devrimi/Bolşevik Devrimi**).
- Devrim sonrası **Lenin** liderliğinde **Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği** kurulmuştur.
- **Lenin**, **NEP** (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) denilen "**Yeni Ekonomi Politikasını**" uygularken Lenin sonrası başa geçen **Stalin** ise **Kollektifleştirme Politikası'nı** uygulanmıştır.
- Bolşevik İhtilali sonrası **SSCB sosyalizmi** benimsemiştir.

RUSYA'NIN ORTA ASYA'YI İSTİLASI

- Rusya Türk hanlıklarının kendi iç mücadelesinden yararlanarak **Orta Asya'yı** istila etmiştir.
- **1905 İhtilali** sürecinde Türkler millî kültürlerini geliştirme imkânını bulsa da **1917 Bolşevik İhtilali** sonrası baskılar daha da artmıştır.
- Türkler **1916** yılından itibaren **Millî İstiklal Ayaklanmasını** başlatmışlardır.

BASMACI HAREKETİ

- Türkistan millî mücadelesine verilen isimdir.
- “Türkistan Türkistanlılarıdır.” parolasıyla hareket etmişlerdir.
- Lideri: **Ergaş Korbaşı**’dır.
- Hareket **Hokand** şehrinde başlamıştır.
- Ruslar bu hareketi küçük göstermek için “**baskın yapan, hücum eden**” anlamında “**basmacı**” tabirini kullanmıştır.

Mir Muhammed Bey
Ergaş Korbaşı
Zeki Velidi Togan
Yusuf Akçura
Enver Paşa

GAZAVAT/MÜRİDİZM DİRENİŞ HAREKETİ

- XVIII. yüzyılda Rusya’nın Kafkasya’yı istilası üzerine başlayan ve **Şeyh Şamil** ile özdeşleşen direniş hareketidir.
- Ruslar “**Müridizm Hareketi**”, Müslümanlar ise “**Gazavat**” olarak adlandırmıştır.
- Ortak bir vatan bilinci oluşmasına katkı sağlamıştır.

CEDİTÇİLİK

- XIX. yüzyılın sonunda Rusya Türkleri arasında yayılan fikir akımıdır.
- **İsmail Gaspıralı** öncülüğünde eğitim reformu olarak başlamış, **soy bilincinin yükseltilmesini** amaçlayan fikir akımına dönüşmüştür.
- **İsmail Gaspıralı** “**Dilde, fikirde, işte birlik**” sözüyle Türk halkları arasındaki birliği savunmuştur.

AZERİBAYCAN HALK CUMHURİYETİ

- 28 Mayıs 1918’de Azerbaycan Halk Cumhuriyeti kurulmuş ve bağımsızlık ilan edilmiştir.
- Azerbaycan Halk Cumhuriyeti, 23 ay varlığını devam ettirmiş olup, **Türk tarihinin cumhuriyet rejimiyle idare edilen ilk devletidir.**
- Azerbaycan Halk Cumhuriyeti’ni tanıyan ilk devlet **Osmanlı Devleti** olmuştur.
- **Mehmet Emin Resulzâde** Azerbaycan bağımsızlık mücadelesinde önemli bir lider olarak ortaya çıkmıştır.

ORTA DOĞU’DA MANDA YÖNETİMLERİNİN KURULMASI

- 1920-San Remo Konferansı ile İngiltere (Irak, Ürdün, Mısır, Filistin, Arabistan, Yemen) ve Fransa (Suriye, Lübnan) Orta Doğu’da manda yönetimleri kurulmuştur.

UZAKDOĞUDA YENİ BİR GÜÇ: JAPONYA

- **Mutsuhito Meiji** 1867’de tahta çıkmıştır.
- Böylece **Meiji Dönemi (Aydınlar Dönemi)** denilen dönem başlamıştır. Bu dönemde;
- **Şogun** (daymîyoların en güçlüsü) idaresi resmen sona erdirilmiştir.
- **Daymiyo** denen derebeylik sistemine son verilmiştir.
- Ülke **vilayetlere** bölünmüş, valiler merkezden atanırken egemenlik **imparatorun eline** geçmiştir.
- Başkent **Kyoto**’dan **Edo**’ya taşınarak, bu şehre “**Doğu’nun başkenti**” anlamına gelen **Tokyo** adı verilmiştir.
- **Meşrutî monarşi** kuran bir anayasa hazırlanmıştır.
- 1871’de ilk **gazete** yayımlanmıştır. Avrupa ve Amerika’ya binlerce öğrenci gönderilmiştir.
- Modern bir **donanma** kurulmuştur. **İlköğretim** zorunlu hâle getirilmiştir. Modern bir **posta-telgraf** ve yeni bir para sistemi oluşturulmuştur.
- Mecburi askerlik kabul edilmiştir.
- 1899’da Alman tesiri altında yeni bir anayasa ilan edilmiştir.

II. DÜNYA SAVAŞI (1939-1945)

II. Dünya Savaşı, Mihver Devletler ile Müttefik Devletler arasında yaşanmıştır.

Dünya Savaşı'nın Nedenleri

- Versay Antlaşması'nın ağır şartları
- Rusya'nın kaybettiği toprakları geri almak istemesi
- 'nin ideolojisini dünyaya yaymak istemesi
- İtalya'nın Avrupa siyasetinde etkinliğini artırmak istemesi
- Avrupalıların Komünizme, Nazizm ve faşizmin karşı gelebileceğine inanması bu yüzden engellememesi
- Japonya'nın İngiltere ile ABD'nin baskısında olması
- 1929 Ekonomik Buhranı'nın ortaya çıkardığı sonuçlar

II. DÜNYA SAVAŞI'NDA CEPHELER

İTALYA

- "Roma İmparatorluğunu yeniden kurma" amacıyla hareket etti.
- 1936-Habeşistan'ı işgal etti.
- 1936-Almanya ile Berlin-Roma Mihverini kurdu.
- 1937-Berlin-Roma Mihveri Japonya'nın da katılımıyla Berlin-Roma-Tokyo Mihveri oldu.

ALMANYA

- "Hayat Sahası" politikasını izledi.
- 1935-Versay Antlaşması terk edildi, zorunlu askerlik geri geldi.
- Askersiz bölge ilan edilen Ren bölgesine asker sevk edildi.
- 1938-Avusturya'yı ilhak etti ve Çekoslovakya'nın Südet bölgesini işgal etti.

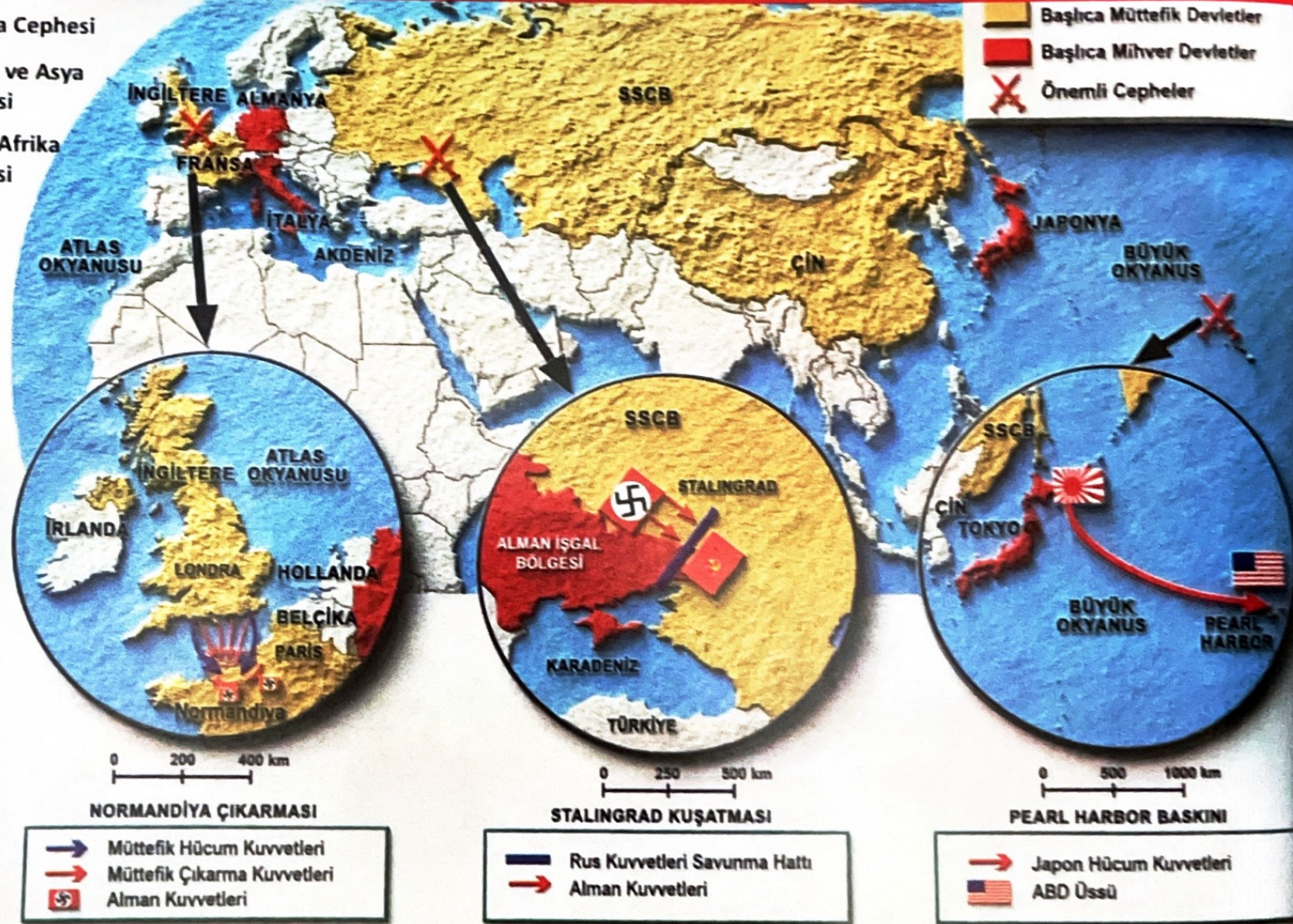
JAPONYA

- "Asya Asyalılarındır" politikasını izledi.
- 1931-Mançurya'yı işgal etti.
- 1933-Milletler Cemiyeti'nden ve Cenevre Silahsızlanma Konferansı'ndan ayrıldı.
- 1934-Washington Deniz Silahsızlanması Sözleşmesi'nden çekildi.
- 1937-Mihver Devletlere katıldı.

Avrupa Cephesi

Pasifik ve Asya Cephesi

Kuzey Afrika Cephesi

II. DÜNYA SAVAŞI'NDA YAŞANAN MÜCADELELER

Avrupa Cephesi

- Almanya'nın Polanya'ya saldırmasıyla savaş başlamıştır.
- Almanya 1940 yılında Belçika, Hollanda ve Fransa'yı işgal etmiştir.
- Almanya Fransa'nın işgalinin ardından İngiltere'ye yönelerek "Deniz Aslanı" ve "Kartal Hücumu" adını verdiği deniz ve hava harekâtlarını düzenlemiştir.
- Almanya Barbarossa Harekâtı'yla SSCB'ye saldırmış ancak Stalingrad'da Rus savunmasını aşamayıp geri çekilme sürecine girmiştir.

MAGİNOT HATTI

- Fransa'nın olası bir Alman işgali tehlikesine karşı 1930'lu yıllarda inşasına başladığı ve Fransa-Almanya sınırını kuzeyden güneye kesmeyi amaçlayan savunma hattıdır.
- Bu hat 50 savunma kulesinden ve içinden tankların geçebildiği tünellerden oluşturulmuştur.
- Almanya Fransızların beklemeyişi şekilde Ardennes Ormanı üzerinden gelerek Maginot Hattı'nı etkisiz bırakmış ve kısa sürede Fransa'yı işgal etmiştir.

NORMANDİYA ÇIKARMASI

- Normandiya Çıkarması (Neptün Operasyonu) (1944), yaklaşık bir milyonluk Müttefik ordularının üç yüz bin civarındaki Alman ordularına büyük bir darbe vurduğu cephe olmuştur.
- Kısa sürede Fransa ve tüm Avrupa, Alman işgalinden kurtarılmış ve Almanya teslim olmak zorunda bırakılmıştır.
- Alman işgali sonrası Fransa'nın güneyinde Mareşal Petain (Pétan) liderliğinde Alman yanlısı Vichy Hükûmeti kurulmuştur. İşgal altındaki Kuzey Fransa'dan İngiltere'ye geçen General Charles de Gaulle, Fransa'nın bağımsızlığı için İngiltere'de direniş mücadelesi başlatmıştır.

! DİKKAT

Barbarossa Harekâtı ile (1941) II. Dünya Savaşı'nın Doğu Cephesi açılmıştır. Stalingrad Muharebesi (1942) Almanya'nın durdurulduğu ilk savaştır.

STALİNGRAD KUŞATMASI

- Almanya 1942 yılında üç ay süren Stalingrad Savaşı'nı kaybetmiştir. Almanyenin yenilmesinde;
 - Alman ordularının Rusya'nın iklim koşullarına tam olarak hazır olmaması,
 - SSCB'nin tüm askeri gücünü bu cepheye yığarak Almanlara karşı çok çetin bir savunma gerçekleştirmesi,
 - Almanların işgal ettiği topraklarda halkı ikinci sınıf görmesi ve bu durumun milis güçlerin direnişini daha da arttırması
- gibi durumlar etkili olmuştur.

II. DÜNYA SAVAŞI'NDA YAŞANAN MÜCADELELER

Kuzey Afrika Cephesi

- **İtalya**, Mihver Devletlerin desteğiyle İngiliz sömürge yolları için çok önemli olan **Süveyş Kanalı**'nı ele geçirmek için **Kuzey Afrika**'ya saldırmıştır.
- **1942**'ye kadar zor bir süreç yaşayan **İngiltere** **1942**'de **ABD**'nin de desteğiyle saldırıya geçmiş ve **1943**'te **Kuzey Afrika**'nın tamamını ele geçirmiştir.

Pasifik ve Asya Cephesi

- I. Dünya Savaşı sonrası yayılma siyaseti güden **Japonya**'yı engellemek isteyen **ABD**, bu devlete karşı **petrol ambargosu** uygulamıştır.
- **Japonya**, hem **ABD**'nin **Pasifik Okyanusu**'ndaki gücünü hem de **petrol ambargosunu** engellemek amacıyla **Amiral Isoroku Yamamoto** komutasında **Pearl Harbor** askeri üssüne ani bir hava saldırısı düzenlemiştir (1941).
- **Pearl Harbor** hava saldırısı sonrası **ABD**, II. Dünya Savaşı'na girmiştir.
- **ABD** **Japonya**'nın teslim olması için **6 Ağustos 1945**'te **Hiroşima** (Bombardıman uçağı **Enola Gay**/Bomba adı **Little Boy**) ve **9 Ağustos 1945**'te **Nagazaki**'ye (Bomba adı **Fat Man**) atom bombası atmıştır.
- Ayrıca **SSCB**'nin **Potsdam Konferansı** kararı doğrultusunda **8 Ağustos 1945**'te **Japonya**'ya savaş ilan edip **Mançurya**'yı işgal etmesi üzerine **Japonya** savaştan çekilmek zorunda kalmıştır.
- **Japonya** **14 Ağustos 1945**'te ateşkes isteyip **2 Eylül 1945**'te anlaşmayı imzalamıştır. Böylece II. Dünya Savaşı resmen sona ermiştir.

Atom bombası atıldığı sırada ABD Başkanı Truman'dır.

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONA ERMESİ

- Dünya Savaşı'nın sona ermesinde 4-11 Şubat 1945 tarihleri arasında düzenlenen **Yalta Konferansı** etkili olmuştur. **Stalin, Roosevelt ve Churchill**'in katıldığı bu konferansta:
- Avrupa'da savaş sonunda kurulacak **yeni düzenin ilkeleri** görüşülmüştür.
- **Almanya ve Berlin**'in üçe bölünerek işgal edilmesi, Alman işgalinden kurtarılan ülkelerde **demokratik rejimler** kurulması kararlaştırılmıştır.
- Savaş sonrası kurulması kararlaştırılan **Birleşmiş Milletler Teşkilatına üye** olabilmek için **1 Mart 1945'e** kadar **Almanya ve Japonya'ya** savaş ilan etme şartı getirilmesi, **Birleşmiş Milletler Teşkilatı** içinde oluşturulacak **Güvenlik Konseyi** üyelerine **veto yetkisi** tanınması kararları alınmıştır.
- II. Dünya Savaşı'nın sona ermesinde etkili olan diğer gelişme ise **17 Temmuz-2 Ağustos 1945** tarihleri arasında **ABD, İngiltere ve SSCB** liderlerinin katılımıyla düzenlenen **Potsdam Konferansı**'dir.

Yalta Konferansı ile "**Büyük İttifak**" sona ermiş, iş birliği devresi son bulmuş, rekabet ve mücadele dönemi başlamıştır.

Postdam Konferansı savaşın ve üç büyüklerin son konferansıdır.

- Almanya'nın teslim olması üzerine Avrupa'nın geleceğine karar vermek amacıyla toplanan konferansta;
- **Almanya'nın dört işgal bölgesine ayrılarak ABD, SSCB, İngiltere ve Fransa'nın yönetimine bırakılmasına karar verilmiştir.**
 - **Almanya'nın silahsızlandırılması,**
 - **Alman ekonomisinin Müttefik Devletlerin kontrolüne geçmesi,**
 - **Almanya'nın savaş tazminatı ödemesi,**

- **Almanya'da Nazi varlığına son verilip savaş suçlularının cezalandırılması,**
- **SSCB'nin Japonya'ya savaş ilan etmesi kararı alınmıştır.**

Birleşmiş Milletler Teşkilatının Kuruluşu

- **ABD'nin savaşa girmesi sonrası ABD'nin liderliğinde Almanya'ya savaş ilan eden 26 devlet Birleşmiş Milletler Bildirisi'ni** yayınlarak Atlantik Bildirisi maddelerini

- kabul ettiklerini ilan etmiştir.
- **1944'te Dumbarton Oaks Konferansı'nda ABD, SSCB ve İngiltere tarafından Birleşmiş Milletler Antlaşması taslağı** hazırlanmıştır.
- **Şubat 1945'de düzenlenen Yalta Konferansı ile Birleşmiş Milletlere girebilmek için Almanya'ya savaş ilan etme şartı** getirilmiştir.
- **25 Nisan 1945'te San Francisco Konferansı'yla** aralarında Türkiye'nin de yer aldığı **50 ülke tarafından Birleşmiş Milletler** kurulmuştur. Bu konferansta Genel Kurulun işleyişinde devletlerin eşitliği kabul edilirken Güvenlik Konseyinde **5 büyük devletin (ABD, SSCB, İngiltere, Fransa ve Çin)** üyeliklerinin daimi olmasına ve daimi üyelere **veto hakkı** verilmesine karar verilmiştir.
- Birleşmiş Milletler teşkilatının resmi dilleri **Fransızca, İngilizce, İspanyolca, Rusça, Çince ve Arapçadır.**

II. DÜNYA SAVAŞI'NIN SONUÇLARI

- **Almanya, Doğu ve Batı Almanya** olmak üzere ikiye ayrılmıştır.
- **Milletler Cemiyeti** yerini **Birleşmiş Milletlere** bırakmıştır.
- **Birleşmiş Milletler teşkilatı** II. Dünya Savaşı sırasında yaşanan insanlık suçlarından dolayı **soykırım suçunu** tanımlamış ve bazı eylemleri soykırım suçu olarak belirlemiştir.
- **10 Aralık 1948'de** içinde Türkiye'nin de bulunduğu **Birleşmiş Milletler Genel Kurulunda** 48 ülkenin evet oyu ile "**İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi**" kabul edilmiştir.
- Sömürgecilik önemini yitirmiş, galip devletler arasında yer almasına rağmen **İngiltere** ve **Fransa** eski güçlerini kaybetmiş ve sömürgelerindeki etkileri azalmaya başladı.
- **İtalya** ve **Almanya** savaş sonrası işgal edilmiş, sömürgelerini kaybeden **İtalya'da 1946 yılında cumhuriyet** ilan edilmiştir.
- **Almanya'da Hitler, İtalya'da Mussolini** iktidarlara sona ermiştir.
- ABD Başkanı **Truman Zamanı'nda atom bombası** atılan Japonya, ABD işgaline uğramıştır.
- **Almanya'ya karşı tek başına zafer kazanan SSCB'nin Avrupa'da etkisi** artmıştır. Devletler iki önemli güç haline gelen **ABD ve SSCB** etrafında gruplaşmaya başlamıştır.
- Savaşın çok ağır geçmesi, **ağır bombardımanlar**, **Almanya başta olmak üzere birçok Avrupa ülkesinde demiryollarının, limanların, fabrikaların tahrip olmasına**, ekonomilerin büyük zarar görmesine yol açmıştır.

- Avrupalı devletler sömürgelerini kaybetmiş ve **İngiltere ekonomisi** çökmüştür.
- Enflasyon ortaya çıkmış, **1944 yılında 45 ülkenin katılımıyla "Uluslararası Para Fonu" (IMF)** kurulmuştur.
- Yeniden kalkınmayı sağlamak için "**Uluslararası İmar ve Kalkınma Bankası**" kurulmuştur.
- İkinci Dünya Savaşı birçok **insanlık suçunun** işlenmesine yol açmış, birçok insanın canına mal olmuştur.
- Hitler öncülüğündeki **Nazi Partisi** ırkçı bir politika uygulayarak birçok **Yahudi ve farklı ırktan insanı öldürmüştür.**

- Tahmini olarak yaklaşık **60 milyon insan** hayatını kaybetmiş en çok insan kaybına uğrayan devlet ise **SSCB** olmuştur.
- Savaş sonrası birçok insan değişik bölgelere göç etmiş, **Avrupa'da nüfus hareketleri** yoğunlaşmıştır.
- II. Dünya Savaşı'nda hesap uzmanlarına yardım etsinler diye mekanik bilgisayarlar geliştirilmiştir. Dünyanın ilk bilgisayarları olan **ENIAC** (Elektronik Sayısal Birleştirici ve İşlemci) ve **MARK 1** ordunun ısrarları ile geliştirilmiştir.

II. DÜNYA SAVAŞI'NDA TÜRKİYE

İkinci Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de:

Cumhurbaşkanı	İsmet İnönü
Başbakan	Refik Saydam (1932-1942) Şükrü Saraçoğlu (1942-1946)
Dışişleri Bakanları	Şükrü Saraçoğlu Numan Menemencioğlu

II. Dünya Savaşı'nda Türkiye'nin Genel Politikası

- Savaş dışı kalmak
- Toprak bütünlüğünü korumak
- Bağımsızlığı korumak
- Mihver ve müttefik devletler arasında denge siyaseti uygulayarak tarafsızlığını korumak
- SSCB'nin açık tehdidi Türkiye'yi İngiltere ve Fransa'ya yakınlaştırmıştır.
- Almanya ve Sovyet Rusya'nın 23 Ağustos 1939'da Dostluk Antlaşması imzalayınca Türkiye bu tehlike karşısında 1939 yılında İngiltere, Fransa ile **Ankara Paktı**'nı imzalamıştır. Bu pakt ile:
- Türkiye Avrupalı devletlerden birisinin saldırısına uğrarsa İngiltere ve Fransa yardım edecek,
- Buna karşılık Avrupa'dan savaş Akdeniz'e sıçrarsa Türkiye, İngiltere ve Fransa'ya yardım edecektir.
- Türkiye Birleşmiş Milletler Teşkilatında yer alabilmek için 23 Şubat 1945'te Almanya'ya savaş ilan etmiştir.

Savaşın Türkiye'ye Etkileri

- Savaş tehlikesi nedeniyle ülkede seferberlik ilan edilmiştir.
- Almanya ile ticari ilişkiler kesilmiştir.
- 1939 yılında uygulamaya konulması düşünülen İkinci Beş Yıllık Kalkınma Planı uygulanamamıştır.
- Özellikle kırsal kesime öğretmen yetiştirmek amacıyla 1940 yılında **Köy Enstitüleri** açılmıştır.
- Birçok ürün piyasada bulunamamış hale gelmiş ve karaborsacılık artmıştır.
- 1940 yılında **Milli Korunma Kanunu** çıkarılmıştır. (Hükümete fiyatları saptamada, ürünlere el koymada, hatta zorunlu çalışma yükümlülüğü getirmede sınırsız yetkiler verilmiştir. Kanun gereği **Petrol Ofisi, Et ve Balık Kurumu, Ticaret Ofisi, İlaçe Müsteşarlığı** gibi kurumlar oluşturulmuştur.
- 1942 yılında çıkarılan **Varlık Vergisi Kanunu** ile servetlerin bir defaya mahsus vergilendirilmesi

ve vergisini ödemeyenlerin bedensel olarak çalıştırılması kararlaştırılmıştır. Büyük tartışmalara yol açan bu kanun 1944 yılında kaldırılmıştır.

- 1943 yılında sürekli radyo yayını başlamıştır.
- 1944 yılında da aşar vergisinin benzeyen **Toprak Mahsulleri Vergisi** çıkarılmıştır. (Bu kanun nedeniyle çiftçiler yetiştirdikleri ürünün %10'unu ya nakit olarak ya da mal olarak ödemişlerdir.)
- 1945 yılında **Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu** çıkarılarak çiftçiye arazi vermek, ülke topraklarında üretimin devamlılığını sağlamak istenmiştir.
- Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu'nun Celal Bayar, Adnan Menderes, Fuat Köprül ve Refik Koraltan Dörtlü Takriri verip, ardından CHP'den ayrılarak **Demokrat Partiyi** kurmuştur.

Demokrat Partinin Kurulması ile Türkiye'de Yaşanan Bazı Gelişmeler

- Tek dereceli seçim sistemi kabul edilmiştir.
- 1946'da ilk kez çok partili seçimler yapılmıştır.
- 1947'de iki parti arasında gerginliğin artması üzerine Cumhurbaşkanı İsmet İnönü 12 Temmuz Beyannamesi iki partiye de eşit uzaklıkta bulunduğunu belirtmiştir.
- Gazete kapatma yetkisi hükümetten alınarak mahkemelere verilmiştir.
- Üniversitelere özerklik verilmiştir.
- Köylü ve işçilerin desteğini kazanmak için **Toprak Mahsulleri Vergisi** kaldırılmıştır.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

Soğuk Savaş, II. Dünya Savaşı'ndan galip çıkan ABD ile SSCB ile bu devletlerin etki alanına girmiş devletler arasında SSCB'nin dağılmasına kadar devam eden ve dönem dönem süren gerginlik ve sınırlı çatışmalar için kullanılan tabirdir.

II. Dünya Savaşı'ndan önce dünya siyasetine yön veren İngiltere ile Fransa'nın zayıflaması ve Almanya, İtalya, Japonya gibi ülkelerin yenilmesi dünya liderliğini iki devlete (ABD-SSCB) bırakmıştır.

Doğu Bloku ile Batı Bloku arasındaki silahların kullanılmadığı bu çatışma hâli 1991'de SSCB'nin dağılmasına kadar devam etmiştir.

Doğu Bloku ile Batı Bloku arasındaki silahların kullanılmadığı bu çatışma hâli 1991'de SSCB'nin dağılmasına kadar devam etmiştir.

SSCB VE DOĞU BLOKU

Kominform (1947)

- SSCB 1947 yılında Yugoslavya, Bulgaristan, Romanya, Macaristan, Polonya, Çekoslovakya, Fransa ve İtalya komünist parti liderleri ile bir araya gelerek uydu ülkeleriyle bağını güçlendirmek ve ABD'nin ortaya koyduğu Truman Doktrini ve Marshall Planı ile mücadele etmek amacıyla Kominformu kurmuştur.

Molotov Planı (1947)

- ABD'nin Marshall Planı'nı uygulamaya koymasıyla Sovyet karşıtı Avrupa ülkelerinde mali alanda bir iyileşme yaşanmıştır. Bu gelişmeler üzerine SSCB, Molotov Planı'nı uygulamaya koyarak COMECON ülkelerine ekonomik yardımda bulunmuş ve üye ülkeler arasında ticaretin geliştirilmesini sağlamaya çalışmıştır.

COMECON (1949)

- SSCB, ABD'nin Marshall Planı'na karşı komünist ülkelerin ekonomik dayanışmasını sağlamak için COMECON'u kurmuştur.

Varşova Paktı (1955)

- SSCB, komünizme karşı en ciddi cepheyi oluşturan NATO'nun etkinliği ve silahlı gücünü tehdit olarak görmüş ve Varşova Paktı'nı kurmuştur. Varşova Paktı'na SSCB'nin yanında Çekoslovakya, Bulgaristan, Macaristan, Polonya, Romanya, Arnavutluk ve Doğu Almanya devletleri de katılmıştır.

SSCB'nin komünist rejimini tehdit olarak gören Batılı ülkelerde, SSCB'ye karşı koyabilecek gücün ABD olabileceği düşüncesi hâkim olmuştur.

Truman Doktrini (1947)

- Komünist tehdide karşı yardıma muhtaç devletlere **ekonomik ve askeri yardımda** bulunarak komünizmin yayılmasını engellemek için oluşturulmuştur.
- ABD Truman Doktrini ile Sovyet tehdidi altındaki **Türkiye'ye 100 milyon, Yunanistan'a ise 300 milyon dolar askeri yardım** yapmıştır. Türkiye bu doktrinle daha da batıya yaklaşmış ve Türkiye'nin NATO'ya girme süreci hızlanmıştır.

Marshall Planı (1947)

- ABD Dışişleri Bakanı **George Marshall**'in 1947'de zırladığı plandır. Bu plana göre aralarında **Türkiye'nin de duğu 16 Avrupa devleti**, kendi içinde bir ekonomik plan hazırlayıp uygulayacak, eksik kalan alanlarda ABD bu devletlere yardımda bulunacaktır.

Avrupa Konseyi (1949)

- 1949'da İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Danimarka, İrlanda, İtalya, Norveç ve İsveç arasında **insan hakları, hukuk, sağlık, sosyal dayanışma, medya, kültür, eğitim, spor ve gençlik** gibi alanlarda üye ülkeler arasında iş birliğini geliştirme amacıyla kurulan teşkilattir. Askerî niteliği yoktur. Türkiye sonradan üye olmuştur.

Batı Avrupa Birliği (1948)

- 1948 yılında İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg arasında kurulan bu birlik Avrupa'da Sovyet tehdit ve yayılmasına karşı alınan ilk askeri tedbirdir. Batı Avrupa Birliği ABD olmadığı için SSCB karşısında bir denge unsuru olmaktan uzak kalmıştır.

Avrupa Ekonomik Topluluğu (AET) (1957)

- Avrupa'da mal, iş gücü, hizmet ve sermayenin serbest dolaştığı bir ortak pazarın kurulmasını ve sonrasında siyasi birliğin sağlanmasını amaçlayan birliktir. 1951 tarihinde Fransa, Federal Almanya, İtalya, Belçika, Hollanda ve Lüksemburg'un katılımıyla "**Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu**" kurulmuştur. "**Avrupa Kömür ve Çelik Topluluğu**" 1957 yılında Roma Antlaşması ile "**Avrupa Ekonomik Topluluğu**"na dönüşmüştür. Avrupa Ekonomik Topluluğu ise 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile "**Avrupa Birliği**" adını almıştır.

NATO (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü - 1949)

- SSCB ve komünizmin Avrupa'daki yayılışını engellemek için ABD öncülüğünde savunma amaçlı kurulan birliktir.
- NATO ABD, İngiltere, Fransa, Belçika, Hollanda, Lüksemburg, Norveç, Danimarka, İzlanda, Portekiz, İtalya ve Kanada'nın katılımıyla 4 Nisan 1949'da kurulmuştur.
- Türkiye 1952 yılında NATO'ya resmen üye olmuştur.

SOĞUK SAVAŞ DÖNEMİ

BAĞLANTISIZLAR BLOKU

- 1945 yılından 1960 yılına kadar sürecek olan Soğuk Savaş Dönemi'nde, sıcak (silahlarla) savaş yaşanmamasına rağmen dünya hep bir savaşın eşliğinden dönmüştür.
- Dünya bu dönemde Doğu ve Batı Bloku olarak iki kutba ayrılırken Asya ve Afrika'da sömürülen ülkeler ise bağımsızlıklarını kazanarak ve "Üçüncü Dünya Ülkeleri" ya da "Bağılantısızlar Bloku" adı verilen üçüncü bir blok oluşturmuşlar ancak ekonomik gerekse siyasi açıdan etkili olamamışlardır.
- Bağılantısızlar Bloku'nun temeli 1955 yılında Endonezya'da toplanan "Bandung Konferansı" ile atılmış, Asya ve Afrika'dan toplam 28 ülkenin katıldığı bu konferansta "barış içinde bir arada yaşama ilkeleri" kabul edilmiştir.

Bağılantısızlar hareketinin liderliğini üstlenen liderler

Yugoslavya
(Tito)

Mısır
(Nasr)

Hindistan
(Nehru)

BLOKLAR İÇİNDE YAŞANAN SORUNLAR

- Alman işgalinden Sovyet yardımı olmadan kurtulan Yugoslavya üzerinde SSCB'nin denetim kurmak istemesi, buna karşılık Tito liderliğinde Yugoslavya'nın kendisini Balkanların lideri olarak görmeye başlaması iki devlet arasında sorunların yaşanmasına yol açmıştır.
- Tito'nun "Zayıf bir Sırbistan, güçlü bir Yugoslavya" politikası SSCB ile Yugoslavya arasında sorunlar yaşanmasına yol açmıştır.

- Çin'de 1949 yılında Çin Halk Cumhuriyeti kurularak komünizm etkisini göstermeye başlamıştı.
- Kore Savaşı döneminde Çin ile SSCB yakın ilişkiler kurarken, zamanla Çin'in SSCB'den bağımsız hareket etmeye çalışması, SSCB'nin ise Batı ile ilişkilerinin yoğunlaşmaya başlaması üzerine iki devlet arasındaki ilişkiler zayıflamıştır.
- Çin ile SSCB arasında Doğu Türkistan ve Moğolistan bölgesinde yaşanan sınır sorunlarının da etkisiyle komünist blok bu bölgede zayıflamıştır.
- Çekoslovakya 1967 yılında Alexander Dubçek liderliğinde "İnsancıl Komünizm" hareketini başlatmıştır. Böylece sosyalizmi demokrasi ilkeleri ile birleştirerek yeni bir siyasi akım oluşturmak istemiştir. Tek partili sosyalist devlet yönetimine karşı olan inkılapçı nitelikteki bu hareket ile toplanma ve dernek, düşünce ve ifade, inanç ve kanaat gibi insanın temel hak ve hürriyetlerinin sağlanması gerektiği vurgulanmıştır. Gelişmeler 1968 yılında Varşova Paketi Ordusu'nun Çekoslovakya'yı işgali ile sonuçlanmıştır.
- Çekoslovakya'da 1989 yılında Kadife Devrimi ile kansız bir şekilde komünist yönetim düşürülmüştür.
- Macaristan'da ise ekonomik sorunlar nedeniyle 1953'te işçiler İmre Nagi öncülüğünde ayaklanmış, SSCB İmre Nagi'yi başbakan yapmasına rağmen isyanı bastıramamıştır. Bu gelişmeler üzerine SSCB Budapeşte'yi işgal etmiştir.

İSRAİL DEVLETİ'NİN KURULMASI VE FİLİSTİN MESELESİ

- 2 Kasım 1917 tarihinde ise İngiliz Dışişleri Bakanı Arthur Balfour tarafından yayınlanan ve **Balfour Deklarasyonu** olarak anılan bildiriyle Filistin topraklarında bir İsrail Devleti'nin kurulmasına izin vermiştir.
- 14 Mayıs 1948'de İsrail Devleti bağımsızlığını ilan etmiştir.
- 1978'de Mısır ve İsrail arasında imzalanan **Camp David Antlaşması**'yla İsrail ve Arap devletleri arasında yaşanan savaşlar sona ermiştir.
- 1993'te İsrail ile Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) liderleri arasında imzalanan barış antlaşmasıyla İsrail Batı Şeria ve Gazze bölgelerinde Filistinlilerin özerkliğini resmen kabul etmiştir.
- Filistin'de başlayan ve Filistin halkının İsrail'e karşı başlattığı mücadeleye "**intifada**" denilmiştir.

Siyonizm, Filistin'de bir Yahudi Devleti'nin kurulmasını sağlamak için Yahudi gazeteci **Theodor Herzl** tarafından 19. yüzyıl sonlarında **Vienna**'da başlatılan harekettir.

EİSENHOWER DOKTRİNİ (1957)

- ABD Başkanı Eisenhower tarafından, Orta Doğu'da SSCB'nin yayılmacı siyasetine karşı bölge halkını ABD'nin yanına çekmek için 5 Ocak 1957'de yayınlanan bildiridir.

HİNDİSTAN'IN KURULUŞU

- İngiltere'nin sömürgelerinde bulunan Hindistan "**MAHATMA GANDHİ**" liderliğinde bağımsızlık mücadelesi başlatmıştır. Gandhi, Hindistan'da İngiltere tarafından alınan tuz vergisine karşı 1930 yılında 400 km'lik bir yürüyüş yapmış, "**Gandhi Tuz Yürüyüşü**" olarak bilinen bu yürüyüşle halkın desteğini iyice kazanan Gandhi, Hindistan'ın İngiltere'ye karşı başlattığı direnişin lideri konumuna gelmiştir.
- Hindistan'da "**Ulusun Babası**" olarak görülen Gandhi, propagandalar yaparak silah kullanmadan hedeflerine ulaşmak isteyen bir liderdir.
- Gandhi'nin doğum tarihi olan 2 Ekim Hindistan'da millî tatil olarak kutlanmaktadır. BM ise 2 Ekim tarihini "**Dünya Şiddete Hayır Günü**" olarak ilan etmiştir.
- II. Dünya Savaşından sonra iyice yıpranmış olarak çıkan İngiltere 14 Ağustos 1947'de Hindistan'ın bağımsızlığını tanımak zorunda kalmıştır.

KORE SAVAŞI (1950-1953)

- 1945'te Japonya işgali altında bulunan Kore, 38. enlemden iki harekât sahasına ayrılmış ancak savaştan sonra SSCB işgal ettiği topraklardan çekilmeyince SSCB kontrolündeki 38. enlemin kuzeyinde SSCB'ye bağlı **Kore Halk Cumhuriyeti**, ABD kontrolünde ise **Güney Kongre Cumhuriyeti** kurulmuştur.
- SSCB'nin tüm Kore'yi kontrol altına almak amacıyla Çin'in de desteğini alarak Kuzey Kore ordularının Güney Kore'ye girmesini sağlamasıyla Kore Savaşı başlamıştır (1950).
- Savaş Panmunjom Ateşkes Antlaşması'nın imzalanmasıyla sona ermiştir. Kore 38. enlemden ikiye ayrılmıştır.

Türkiye, Kore Savaşı'na Tahsin Yazıcı komutasında bir tugay askerle katılmıştır. Türk askerlerinin Kore Savaşında gösterdiği başarı Türkiye'nin 1951 yılında NATO'ya alınmasında önemli bir etken olmuştur.

Türkiye'nin NATO'ya Üye Olması

- II. Dünya Savaşı boyunca SSCB'nin tutumu Türkiye'yi rahatsız etmiş bunun yanında SSCB'nin Boğazlardan askeri üs istemesi ve **1936 Montrö Antlaşması'nın** şartlarının yeniden gözden geçirilmesini istemesi Türkiye'yi, ABD liderliğindeki batı dünyasına yakınlaştırmıştır.
- Türkiye **Kore Savaşı'nda** gösterdiği başarı, stratejik konumu, NATO'nun SSCB'ye yakın bir yerde üs kurmak istemesi gibi etkenler Türkiye'nin NATO'ya girmesinde etkili olmuştur.

Balkan Paketi'nin Kurulması (1953)

- Bu ittifak ile Türkiye, Yunanistan ya da Yugoslavya'ya yapılmış herhangi bir saldırı diğerlerine de yapılmış sayılacak ortak bir savunma yapılacaktır.

Bağdat Paketi'nin Kurulması (1955)

- 1955 yılında Türkiye ile Irak arasında "Bağdat Paketi" kurulmuştur. Bu pakta daha sonra İngiltere, Pakistan ve İran da katılmıştır. Bağdat Paketi'ne üye olan devletler güvenlik ve savunma konusunda iş birliği yapmayı kabul etmiştir.

Soğuk Savaş Dönemi'nde Türkiye'de Yaşanan Gelişmeler

- 1945 yılının temmuz ayında Nuri Demirağ tarafından Milli Kalkınma Partisi kurulmuştur.
- İlk muhalefet partisi niteliği taşıyan Milli Kalkınma Partisi'nden sonra "Dörtlülük" olarak nitelendirilen Celal Bayar (genel başkan), Adnan Menderes, Fuat Köprülü, Refik Koraltan CHP'den ayrılarak 7 Ocak 1946'da Demokrat Parti'yi (DP) kurmuştur.
- 1948'de meclis içinde CHP'ye yeterince muhalefet yapılmadığını savunan bir grup milletvekili DP'den ayrılarak "Millet Partisi"ni kurmuştur.
- 1950 seçimlerinden sonra; Celal Bayar Cumhurbaşkanı, Adnan Menderes de başbakan olarak seçilmiştir.
- **Demokrat Parti Dönemi'nde;**
- 1932'den beri Türkçe okunan ezan, 1950'de tekrar Arapça okunmaya başlanmıştır.
- CHP Dönemi'nin simgesi haline gelen Köy Enstitüleri ve Halk Evleri kapatılmıştır.
- 1951'de Atatürk'ü Koruma Kanunu çıkarılmıştır.
- 1953'te Anıtkabir tamamlanarak Atatürk'ün naaşı
- 10 Kasım 1953'te törenle Etnografya Müzesinden Anıtkabir'e nakledilmiştir.

Soğuk Savaş Döneminde Dünya'da Yaşanan Bazı Gelişmeler

- 1947 yılında kazı bilimciler ve yer bilimciler tarafından **karbon-14 metodu** ile tarihleme yöntemi geliştirilmiştir.
- 1947 yılında **ses duvarı** aşılmış ve birçok havacılık firması sestten hızlı gidebilen uçaklar üretmiştir.
- **Nükleer teknoloji** geliştirilmiş, enerji üretiminde nükleer güçten yararlanılmıştır.
- Biyolojide **DNA'nın kimyasal yapısı** çözülmüştür.
- İletişimde **telefon kullanımı** yaygınlaşmıştır.
- **Renkli TV** yayını başlamıştır.
- İlk **video kayıt cihazı** geliştirilmiştir.
- **Kalp pili** ve **lazer** icat edilmiştir.
- 1952 yılında **Edward Teller** tarafından ilk hidrojen bombası geliştirilmiş ve denemesi Büyük Okyanus'ta yapılmıştır.
- 1957 yılında Dünya'nın ilk uydusu olan "**Sputnik**" Sovyet Rusya tarafından yapılmış ve uzay çağı başlamıştır.
- 1958 yılında ABD tarafından **Uzay Dairesi NASA** kurulmuştur.
- Sanayinin gelişmesi ile **köyden kente göç** hızlanmıştır.

YUMUŞAMA (DETANT) DÖNEMİ

Yumuşama Dönemi, Doğu-Batı blokları arasında savaş tehlikesinin azalması ile siyasi, ekonomik, kültürel ve teknolojik anlaşmaların artması olarak tanımlanan dönemdir.

Yumuşama Dönemi'nin Başlamasında Etkili Olan Unsurlar

- ABD Başkanı Kennedy ile SSCB Başkanı Kruşçev'in 1961'de görüşme yapması
- Çin ile SSCB arasında güvensizlik yaşanması
- Romanya'nın SSCB'den uzaklaşarak, Batılı devletlerle yakınlaşması
- SSCB'nin 1968'de Çekoslovakya'yı işgal etmesi ve Batılıların bu olaya tepki göstermesi
- Fransa'nın NATO'nun askeri kanadından çekilmesi
- Olası bir nükleer savaşın her iki tarafta da büyük tahribatlara neden oluşturabilecek olması

Ping Pong Diplomasisi

- 1971 yılında ABD masa tenisi (Ping – Pong) takımı ile birlikte bazı gazeteciler de Çin'e davet edilmiş ve bu gelişme iki ülkenin yakınlaşmasını sağlamıştır.
- Ping Pong spor olayı Çin ile ABD arasında ilişkilerin ılımanlaşmasına yol açmıştır.

2. Nükleer Silahların Sınırlandırılması

- 1972 yılında ABD ile SSCB arasında SALT-I Antlaşması, 1979 yılında ise SALT-II Antlaşması'nı imzalamıştır.
- SALT-I Antlaşması'yla "Nükleer başlıklı silahların sınırlandırılması" kararı alınırken, SALT-II Antlaşması'yla ise "Uzun menzilli nükleer silahların sınırlandırılması" kararı alınmıştır.
- SALT-II Antlaşması taraflar arasında imzalandığı halde, SSCB'nin Afganistan'ı işgal etmesi üzerine ABD Kongresi tarafından onaylanmamış ve yürürlüğe gmemiştir.

Helsinki Konferansı

- ABD ve SSCB arasında SALT-I ve SALT-II ile yaşanan yakınlaşmalar
- Avrupalı devletlerin, bloklar arasındaki sorunların çözümlerini görüşmek için Helsinki'de bir konferans toplamalarına ortam hazırlamıştır. Konferansta yapılan görüşmeler sonucu "Helsinki Nihai Senedi" imzalanarak şu kararlar onaylanmıştır:
 - Her devlet birbirinin toprak bütünlüğüne ve bağımsızlığına saygı gösterecek.
 - Devletlerarası sorunların çözümünde silah ve kuvvet kullanımından uzak durulacak.

Vietnam Savaşı (1965-1973)

- 1954'te yapılan Cenevre Konferansı ile Vietnam ikiye ayrılmıştır: Kuzeyde: Ho Chi Minh yönetimindeki Vietnam Demokratik Cumhuriyeti Güneyde: Fransa'nın etkisindeki Güney Vietnam
- 1955'te Fransa çekilince ABD bölgede etkisini artırmıştır.
- 1965'te ABD, Kuzey Vietnam'ın saldırı yaptığı gerekçesiyle bombardımana başlamış ve Vietnam Savaşı genişlemiştir. Savaş 1973'e kadar sürmüş, 1973'te ABD ile Kuzey Vietnam arasında Paris Antlaşması imzalanmış ve ABD savaştan çekilmiştir.

Küba Buhranı (1961)

- 1959'da Fidel Castro, ABD yanlısı Batista yönetimini devirerek Küba'da sosyalist bir yönetim kurmuştur.
- Küba'nın Sovyetler Birliği ile yakınlaşması ABD'yi rahatsız etmiştir.
- ABD Başkanı John F. Kennedy, Castro'yu devirmek için Domuzlar Körfezi Çıkarması'nı düzenlemiş ancak başarısız olmuştur.
- Bunun üzerine SSCB, Küba'ya nükleer füze yerleştirmiştir.
- ABD füzelerin kaldırılmasını istemiş, SSCB kabul etmeyince dünya nükleer savaşın eşiğine gelmiştir.
- Kriz, SSCB'nin Küba'daki füzeleri; ABD'nin ise Türkiye'deki Jüpiter füzelerini sökmeyi kabul etmesiyle çözülmüştür.

YUMUŞAMA (DETANT) DÖNEMİ

Keşmir Sorunu

- 1947'de bağımsız olan Hindistan ve Pakistan arasında Keşmir'in paylaşımı nedeniyle anlaşmazlık çıkmış ve Hindistan'ın Keşmir'i ilhak etmesi üzerine 1948'de savaş başlamıştır.
- BM'nin araya girmesiyle taraflar 1966 Taşkent Deklarasyonu'nu yayımlamış, savaş öncesi sınırlara dönmeyi ve sorunları barışçı yollarla çözmeyi kabul etmiştir.
- BM'nin plebisit kararı uygulanamamış ve Keşmir Sorunu günümüze kadar devam etmiştir.

Orta Doğu'da Arap-İsrail Savaşları

- 1897'de Yahudiler siyonizm hareketini başlatmış ve Filistin'de bir İsrail Devleti kurmak amacıyla bölgeye göç etmeye başlamıştır.

1 1948 Arap-İsrail Savaşı

İngiltere'nin manda yönetimini sona erdirmesiyle İsrail Devleti kurulmuş, Mısır, Ürdün, Suriye, Lübnan ve Irak'ın İsrail'e savaş açmasıyla ilk Arap-İsrail Savaşı başlamıştır.

2 1956 Arap-İsrail Savaşı

Mısır'ın Süveyş Kanalı'nı millileştirmesi üzerine İngiltere, Fransa ve İsrail saldırmış ancak ABD ve SSCB'nin baskısıyla geri çekilmek zorunda kalmıştır.

3 1967 Arap-İsrail Savaşı (Altı Gün Savaşı)

Mısır, Suriye, Irak ve Ürdün'ün İsrail'e karşı ittifak kurması üzerine başlayan savaşta İsrail'in ani saldırısı sonucu Araplar ağır yenilgi almıştır.

2 1973 Arap-İsrail Savaşı (Yom Kippur Savaşı)

Mısır ve Suriye'nin 1967'de kaybettikleri toprakları geri almak için saldırmasıyla savaş başlamış ve Yahudilerin kutsal günü nedeniyle Yom Kippur Savaşı olarak anılmıştır.

Camp David Antlaşması ve Filistin Sorunu

- ABD, Henry Kissinger'in yürüttüğü mekik diplomasisi ve Başkan Nixon'ın bölge ziyaretleriyle Arap-İsrail barışını sağlamaya çalışmıştır.
- Mısır lideri Enver Sedat ekonomik sorunlar nedeniyle ABD'ye yakınlaşmış ve 1977'de Mısır ile İsrail arasında karşılıklı ziyaretler gerçekleşmiştir.
- ABD Başkanı Jimmy Carter'in arabuluculuğuyla 1978'de Camp David Antlaşması imzalanmıştır.
- Bu antlaşmayla Mısır-İsrail Savaşı sona ermiş, İsrail işgal ettiği bölgelerden çekilmeyi kabul etmiş ve iki ülke arasında diplomatik ilişkiler başlamıştır.
- Barış çabaları nedeniyle Enver Sedat ve Menachem Begin Nobel Barış Ödülü almıştır.
- Mısır, İsrail'i resmen tanımış ancak diğer Arap devletlerinin tepkisiyle karşılaşmış ve birçok Arap ülkesi Mısır'la ilişkilerini kesmiştir.

- Bu durum SSCB'nin Orta Doğu'daki etkisini artırmıştır.
- 1959'da Yasser Arafat liderliğinde El-Fetih Örgütü kurulmuş, 1964'te kurulan FKÖ'nün başına 1969'da Arafat geçmiştir.
- 1988'de Filistin Devleti'nin bağımsızlığı ilan edilmiş ve Yaser Arafat devlet başkanı olmuştur.

İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT)

- 1969'da Mescid-i Aksa'nın Dennis Michael Rohan tarafından yakılmak istenmesi üzerine
- Arap Birliğinin girişimleriyle İslam Konferansı Teşkilatı kurulmuştur.
- Teşkilatın adı, 2011 yılında Astana'da alınan kararla İslam İş Birliği Teşkilatı (İİT) olarak değiştirilmiştir.

İran-İrak Savaşı

- 1979'da İran'da Ayetullah Humeyni liderliğinde şahlık yönetimine son verilmiş ve İran İslam Cumhuriyeti kurulmuştur.
- Aynı yıl Irak'ta Saddam Hüseyin iktidara gelmiş ve Basra Körfezi ile Şattülarap üzerinde egemenlik kurmak amacıyla İran'a saldırmıştır.
- Savaşta ABD ve birçok Arap ülkesi Irak'ı, SSCB, Suriye ve Libya ise İran'ı desteklemiştir.
- BM'nin araya girmesiyle 1988'de ateşkes imzalanmış ve taraflar savaş öncesi sınırlarına geri dönmüştür.
- Savaş sırasında Saddam Hüseyin'in emriyle 1988'de Halepçe'de kimyasal silah kullanılmış ve yaklaşık 5000 sivil hayatını kaybetmiştir.

YUMUŞAMA DÖNEMİ'NDE TÜRK DIŞ POLİTİKASI

Kıbrıs Meselesi

- 1571'de Kıbrıs Osmanlı hâkimiyetine girmiş, 1878'de İngiltere'nin denetimine geçmiş ve Türkiye bu durumu Lozan Antlaşması ile kabul etmiştir.
- Yunanistan'ın ENOSİS politikası doğrultusunda 1955'te EOKA kurulmuş, buna karşılık Türkler önce Volkan Teşkilatını sonra 1958'de TMT'yi kurmuştur.
- 1959 Zürih ve Londra Antlaşmaları ile bağımsız Kıbrıs Devleti'nin kurulmasına karar verilmiş ve Türkiye, İngiltere ile Yunanistan garantör devlet olmuştur.
- 1960'ta Kıbrıs Cumhuriyeti kurulmuş, Cumhurbaşkanı Makarios ve yardımcısı Dr. Fazıl Küçük olmuştur.
- 1963'te Rumlar Akritas Planı'nı uygulamaya koymuş ve Kanlı Noel saldırılarıyla Türkleri hedef almıştır.
- 1964'te Türkiye müdahale hazırlığı yapmış, ABD Başkanı Johnson, Johnson Mektubu ile Türkiye'yi uyarmış ve BM adaya Barış Gücü göndermiştir.
- 1967'de Dr. Fazıl Küçük ve Rauf Denктаş öncülüğünde Kıbrıs Geçici Türk Yönetimi kurulmuştur.
- 1974'te Yunan destekli darbe ile Makarios devrilip ENOSİS ilan edilince Türkiye garantörlük hakkını kullanarak Kıbrıs Barış Harekâtı'nı gerçekleştirmiştir.
- 1975'te Kıbrıs Türk Federe Devleti kurulmuş ve Rauf Denктаş başkan seçilmiştir.
- 1983'te Rauf Denктаş liderliğinde Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) ilan edilmiştir.

Türkiye-Yunanistan Sorunları

1

Kıta Sahanelığı Sorunu

- Yunanistan'ın 1960'larda Ege'de petrol arama faaliyetlerine başlamasıyla kıta sahanlığı sorunu ortaya çıkmıştır.
- Türkiye'nin 1973'te Ege'de petrol arama izni vermesiyle mesele büyümüş ve Uluslararası Adalet Divanı'na taşınmış ancak çözülememiştir.
- Türkiye 1975'te Ege Ordusu'nu kurmuş ve taraflar günümüzde de kendi tezlerini savunmaya devam etmiştir.

2

Kara Suları Sorunu

- Lozan'da 3 mil olarak belirlenen kara suları sınırı önce Yunanistan sonra Türkiye tarafından 6 mile çıkarılmıştır.
- Yunanistan'ın 1974'te kara sularını 12 mile çıkarma girişimi Türkiye tarafından savaş sebebi sayılmıştır.

3

Ege Adalarının Silahlandırılması Sorunu

- Lozan ve Paris Antlaşmalarına göre silahsız olması gereken adalar Yunanistan tarafından silahlandırılmıştır.
- Türkiye bu duruma itiraz etmiş ve sorun günümüze kadar devam etmiştir.

3

Batı Trakya Türkleri Sorunu

- Lozan ile güvence altına alınan Batı Trakya Türklerinin hakları Yunanistan tarafından çeşitli uygulamalarla sınırlandırılmıştır.
- Türk okulları, ibadet ve Türkçe eğitim konularında yaşanan sorunlar günümüzde de sürmüştür.

3

Ege Hava Sahası (FIR Hattı) Sorunu

- Yunanistan'ın Ege hava sahasını Türkiye'ye kapatma girişimi iki ülke arasında gerginliğe yol açmıştır.
- NATO'nun devreye girmesiyle hava sahası yeniden uluslararası trafiğe açılmıştır.

YUMUŞAMA DÖNEMİ TÜRKİYE VE DÜNYADA MEYDANA GELEN BAZI ÖNEMLİ GELİŞMELER

1960-1980 Arası Türkiye

- 1950-1960 yılları arasında Türkiye, Adnan Menderes liderliğindeki **Demokrat Parti** tarafından yönetilmiş ancak ekonomik sorunlar ve siyasi gerginlikler artmıştır.
- 27 Mayıs 1960 Darbesi ile **Demokrat Parti** iktidarı sona ermiş, **Adnan Menderes**, **Fatin Rüştü Zorlu** ve **Hasan Polatkan** idam edilmiştir.
- Darbe sonrasında hazırlanan **1961 Anayasası** halk oylamasıyla kabul edilmiş ve **Devlet Planlama Teşkilatı** (DPT) kurulmuştur.
- 1960'lı yıllarda köyden kente göçün artmasıyla gecekondulaşma ortaya çıkmıştır.
- 1965 seçimlerini **Süleyman Demirel** liderliğindeki **Adalet Partisi** kazanmıştır.
- 12 Mart 1971 Muhtırası sonrasında **Süleyman Demirel Hükûmeti** istifa etmiş ve **Nihat Erim** başkanlığında partiler üstü hükûmet kurulmuştur.
- 1971 yılında Bursa'da **TOFAŞ** fabrikası açılmıştır.
- 12 Eylül 1980 Darbesi ile Genekurmay Başkanı **Kenan Evren** liderliğinde Türk Silahlı Kuvvetleri yönetime el koymuştur.
- Darbe sonrasında hazırlanan **1982 Anayasası** kabul edilmiştir.

YUMUŞAMA DÖNEMİ DÜNYA'DA MEYDANA GELEN ÖNEMLİ BAZI GELİŞMELER

- II. Dünya Savaşı'ndan sonra bilim ve teknolojiye gelişme **sanayi alanında** büyük atılımlara neden olmuştur.
- Ekonomideki büyüme **refahı** artırırken işsizlik oranını düşürmüştür.
- **Uluslararası ticaret** yaygınlaşmıştır.
- ABD ve SSCB arasında "**Yıldız Savaşları**" denilen bilim teknik yarışı hızlanmıştır.
- **NASA** ilk uydusunu aya göndermiştir.
- **Rus Kozmonot Yuri Gagarin** uzaya inen ilk insan olmuştur (1961).
- 1968 yılında **Ay etrafında ilk pilotlu uçuş** gerçekleştirilmiştir.
- ABD'li astronot **Neil Amstrong** Ay'a gönderilmiştir (1969).
- 1970'te ilk **kişisel bilgisayar** üretilmiştir. İnternet iletişim dünyasındaki yerini almıştır.
- Edebiyatta post modern anlayış kendini göstermiştir.
- Heavy metal müzik tarzı döneme damgasını vurmuştur.

SSCB'de Yaşanan Değişim ve Sonuçları

- 1980'lerde SSCB ekonomik ve siyasi sorunlar yaşamaya başlamış, ABD'nin Yıldız Savaşları Projesi karşısında zor durumda kalmıştır.
- Mikhail Gorbachev, sistemi reforme etmek amacıyla Glasnost (Açıklık) ve Perestroyka (Yeniden Yapılanma) politikalarını uygulamıştır.
- Bu süreç SSCB'ye bağlı milletlerin bağımsızlık taleplerini artırmış ve 1991'de SSCB dağılmıştır.
- SSCB'nin dağılmasıyla Doğu Bloku, Comecon ve Varşova Pakti sona ermiştir.
- 25 Aralık 1991'de Gorbaçov istifa etmiş ve yerine Boris Yeltsin geçmiştir.

1983 Nükleer Krizi

- 1983'te SSCB'nin erken uyarı sistemi ABD'den füze saldırısı algılamış ancak komutan Stanislav Petrov bunun hata olduğunu değerlendirerek karşı saldırıyı engellemiştir. Böylece dünya olası bir nükleer savaştan kurtulmuştur.

1 SSCB'nin Dağılmasının Sonuçları

- SSCB'nin dağılmasıyla iki kutuplu dünya düzeni sona ermiş ve ABD tek süper güç hâline gelmiştir.
- ABD, Afganistan ve Irak'a müdahalelerde bulunarak Orta Asya enerji kaynaklarına yaklaşma fırsatı elde etmiştir.

2 Bağımsız Devletler Topluluğu (BDT)

- 21 Aralık 1991'de Almatı Zirvesi sonrasında Bağımsız Devletler Topluluğu kurulmuştur.

3 Türk Cumhuriyetlerinin Bağımsızlığı

- 1991'de SSCB'nin dağılmasıyla Soğuk Savaş sona ermiş ve Türk Cumhuriyetleri bağımsızlıklarını kazanmıştır.
- Bağımsızlığını kazanan Türk Cumhuriyetleri Azerbaycan, Kazakistan, Kırgızistan, Özbekistan ve Türkmenistan olmuştur.

TİKA

- 24 Ocak 1992'de Türkiye'nin öncülüğünde kurulmuştur.
- Türk Cumhuriyetleri başta olmak üzere gelişmekte olan ülkelerin ekonomik, teknik, kültürel ve eğitim alanlarında kalkınmalarına destek olmak amacıyla faaliyet göstermiştir.
- Ülkeler arasındaki iş birliğini geliştirmek ve kalkınma projeleri hazırlamak için çalışmalar yürütmüştür.
- Ahmet Yesevi Türbesi'nin restorasyonu, Orhun Kitabeleri'nin restorasyonu ve Göktürk hazinelerinin ortaya çıkarılması TİKA'nın önemli faaliyetleri arasında yer almıştır.

Şanghay İş Birliği Örgütü (ŞİÖ)

- Rusya, ABD karşısında etkisini artırmak amacıyla bölgesel iş birliklerine yönelmiştir.
- 1996'da Çin, Rusya, Kazakistan, Kırgızistan ve Tacikistan'ın katılımıyla Şanghay Beşlisi kurulmuştur.
- Bu oluşum daha sonra genişleyerek Şanghay İş Birliği Örgütü'nün temelini oluşturmuştur.
- Daha sonraki yıllarda Hindistan ve Pakistan, İran ve Belarus örgüte tam üye olarak katılmıştır.
- Türkiye ise 2012'de, Şanghay İş Birliği Örgütü'ne diyalog ortağı olarak katılmıştır.

Yugoslavya'nın Dağılması

- Tito'nun ölümünden sonra Yugoslavya dağılmış, Slovenya, Hırvatistan, Makedonya ve Bosna-Hersek bağımsız olmuştur. Sırplar özellikle Bosna-Hersek'te katliamlar gerçekleştirmiştir.

Bosna Savaşı (1992-1995)

- Boşnaklar, Alija Izetbegović liderliğinde mücadele etmiş ve savaş 1995 Dayton Antlaşması ile sona ermiştir.

Kadife Devrimi (1989)

- Komünist yönetim sona ermiş, Çek Cumhuriyeti ve Slovakya kurulmuştur.

Turuncu Devrim (2004)

- Seçimlere hile karıştırıldığı iddiasıyla başlayan protestolar sonucu seçimler yenilenmiş ve Viktor Yuşchenko kazanmıştır.

YUMUŞAMA DÖNEMİ TÜRKİYE VE DÜNYADA MEYDANA GELEN BAZI ÖNEMLİ GELİŞMELER

I. Körfez Savaşı (1990-1991)

- **Saddam Hüseyin'in 1990'da Kuveyt'i işgal etmesi üzerine ABD öncülüğündeki uluslararası koalisyon Irak'a müdahale etmiştir.**
- 1991'de ateşkes yapılmış, Irak'ın kitle imha silahlarından arındırılması ve ambargoların sürdürülmesi kararlaştırılmıştır.

II. Körfez Savaşı (2003)

- **11 Eylül saldırılarından sonra ABD önce Afganistan'a, ardından Irak'ta kitle imha silahları bulunduğu gerekçesiyle 2003'te Irak'a müdahale etmiştir.**
- **Saddam Hüseyin'in Baas rejimi sona ermiş ancak Irak'ta siyasi istikrar sağlanamamıştır.**

Arap Baharı (2010)

- **Tunus'ta Muhammed Buazizi'nin kendini yakmasıyla başlayan halk hareketleri Mısır, Libya, Yemen ve Suriye gibi ülkelere yayılmıştır.**
- **Tunus'ta Bin Ali, Mısır'da Hüsnü Mübarek ve Yemen'de Ali Abdullah Salih iktidardan ayrılmıştır.**
- **Libya'da iç savaş çıkmış ve Muammer Kaddafi öldürülmüştür.**
- **Suriye'de başlayan protestolar iç savaşa dönüşmüş ve çatışmalar uzun yıllar devam etmiştir.**

AVRUPA EKONOMİK TOPLULUĞUNDAN (AET) AVRUPA BİRLİĞİNE (AB)

- **1957'de imzalanan Roma Antlaşması ile "Avrupa Ekonomik Topluluğu" adını alan birlik 1993'te yürürlüğe giren Maastricht Antlaşması ile "Avrupa Birliği" adını almıştır.**
- **Maastricht Antlaşması 7 Şubat 1992'de imzalanmıştır. AET'nin AB olma yolunda atılan son adımdır. Hollanda'nın Maastricht kentinde yapılan toplantıda;**
 - tek merkez bankası
 - tek para
 - ortak politikalar
 - ortak savunma stratejileri
 - az gelişmiş toplumlara yardım
 - ekonomik ve siyasi birliktelik gibi kararlar alınmıştır.
- **22 Haziran 1993'te Kopenhag Kriterleri ile Avrupa Birliğinin genişleme politikası belirlenmiştir. Genişleme politikasının Doğu Avrupa ülkelerini de kapsamı kabul görmüş ve başvuran aday ülkelere aranan temel kriterler belirlenmiştir.**
- **Bu kriterler 4 ana başlık altında toplanmıştır:**
 1. İstikrarlı ve kurumsallaşmış bir demokrasinin var olması
 2. Hukuk devleti ve hukukun üstünlüğü
 3. İnsan haklarına saygı
 4. Azınlıkların korunması

- **Kopenhag Kriterleri ile özellikle aday ülkelerde çok partili bir demokrasinin varlığı, hukukun üstünlüğü, idam cezasının olmaması, ırk ayrımcılığının olmaması, kadın haklarının korunması, Avrupa Konseyi İnsan Hakları Sözleşmesinin tüm maddeleri ile kabul edilmiş olması gibi kriterler aranmıştır.**

AB ve Türkiye

- **Türkiye 1959'da AET'ye başvuru yaparak günümüzde de devam etmekte olan adaylık sürecini başlatmıştır.**
- **1987'de ise AB'ye tam üyelik başvurusu yapmıştır.**
- **1999 Helsinki Zirvesi'nde Türkiye'nin adaylığı resmen onaylanmış ve diğer aday ülkelerle eşit konumda olacağı ifade edilmiştir.**
- **AB; Helsinki Zirvesi, Kıbrıs ve Ege sorunlarını Türkiye'nin AB'ye uyum sürecinde siyasi kriterler hâline getirmiştir.**
- **2004 Brüksel Zirvesi'nde Türkiye'nin siyasi kriterleri karşıladığı Ekim 2005'te müzakerelere başlanması vurgulanarak kararı alınmıştır.**
- **Lüksemburg'da yapılan hükümetler arası konferans ile Türkiye resmen AB'ye katılım müzakerelerine başlamıştır.**
- **Yaşanan bütün bu süreçlere rağmen Türkiye, AB'ye kabul edilmemiştir.**